

Fördjupad landskapsplanering i fjällnära skog

– höga naturvärden, markägande och ersättning för rätt att bruka skog

---

Landscape planning in mountain forests – High nature conservation values, forest ownership and compensation

Petra Landström

Examensarbete • 30 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för vilt, fisk och miljö
Jägmästarprogrammet, 2022:13
Umeå 2022

Fördjupad landskapsplanering i fjällnära skog– höga naturvärden, markägande och ersättning för rätt att bruka skog

Landscape planning in mountain forests – High nature conservation values, forest ownership and compensation

Författarens namn

Handledare: Johan Svensson, SLU, Institutionen för vilt, fisk och miljö
Bitr. handledare: Bengt Gunnar Jonsson, Mittuniversitetet
Bitr. handledare: Sabrina Dressel, SLU, Institutionen för vilt, fisk och miljö
Bitr. handledare: Wiebke Neumann Sivertsson, SLU, Institutionen för vilt, fisk och miljö

Examinator: Frauke Ecke, SLU, Institutionen för vilt, fisk och miljö

Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: Avancerad nivå, A2E
Kurstitel: Examensarbete i skogsvetenskap vid institutionen för vilt, fisk och miljö
Kurskod: EX0968
Program/utbildning: Jägmästarprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för vilt, fisk och miljö

Utgivningsort: Umeå
Utgivningsår: 2022
Omslagsbild: Petra Landström
Serietitel: Examensarbete/Master thesis
Part number: 2022:13

Nyckelord: Skogsutredningen, privata skogsägare, enskilda skogsägare, naturvårdskonflikt, skogspolitik, värdekärnor, levande skogar, nordvästra Sverige, fjällnära gränsen, Sorsele kommun

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för skogsvetenskap
Institutionen för vilt, fisk och miljö

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Fragmentering utgör ett av de största hoten mot biologisk mångfald, som konsekvens blir naturvårdssatsningar alltmer vanligt. Naturvårdssatsningar som utformas på internationell eller nationell nivå kan orsaka konflikter när de ska implementeras lokalt. Detta är en fallstudie av Sorsele kommun och tar avstamp i Skogsutredningens förslag att skydda ytterligare 525 000 hektar produktiv skogsmark i anslutning till fjällnära gränsen. Jag har genomfört en översiktlig GIS-analys av värdekärnor inom Sorsele kommun med syfte att se fördelningen av dessa med hänsyn till ägarkategori, total skogsmarksareal, ovan och nedan fjällnära gränsen samt på gran- respektive talldominerad skogsmark. Jag har även genomfört semi-strukturerade intervjuer med 30 privata skogsägare inom Sorsele kommun med syfte att lyfta privata skogsägars perspektiv kring Skogsutredningens förslag, formella skyddsformer, ersättningar och alternativa brukningsmetoder som alternativ till kalhyggesbruk.

Min GIS-analys visade att majoriteten av värdekärnorna i Sorsele kommun är belägna ovan fjällnära gränsen för alla ägarkategorier. Ytterst få av värdekärnorna är talldominerade, vilket speglar landskapets karaktär. För att minska risken för naturvårdskonflikt indikerar min intervjuanalys att utöver substans, bör även process och relation beaktas. Den komplexitet som präglar naturvårdskonflikter upplevs på olika sätt bland olika individer. En kan uppleva konflikten som enbart en konflikt, en annan kan ha tidigare erfarenheter som orsakar en underliggande konflikt medan en tredje kan uppleva konflikten på en identitetsbaserad/djupt rotad nivå.

Resultaten från den här studien understryker att involvering av lokalbefolkning i skyddsbildningsprocessen tillsammans med flexibla, individanpassade lösningar genom naturvårdsavtal kan bidra till att skapa en balans mellan bevarande och brukande i den fjällnära regionen.

Nyckelord: Skogsutredningen, privata skogsägare, enskilda skogsägare, naturvårdskonflikt, skogspolitik, värdekärnor, levande skogar, nordvästra Sverige, fjällnära gränsen, Sorsele kommun

Abstract

Fragmentation constitutes one of the biggest threats against biodiversity, and conservation efforts are increasing. Conservation efforts which are created at an international or national level may cause conflicts when it is time for the local implementation. This is a case study of Sorsele municipality and takes its starting point in the Forest investigations' suggestion to protect another 525 000 hectares in proximity to the mountain forest border (MFB). I have performed a GIS-analysis of high conservation value forest (HCVF) within Sorsele municipality with the purpose to illustrate the distribution of these regarding forest owner category, forest land area, above and below MFB, and spruce or pine dominated forest land. I have also conducted semi-structured interviews with 30 private forest owners within Sorsele municipality with the purpose to raise the perspectives of private forest owners on the suggestion of the Forest investigation, formal protection, compensation, and alternative forest management as an alternative to clear-cut forestry.

My GIS-analysis showed that the majority of the HCVF in Sorsele municipality are concentrated above the MFB for all owner categories. Very few of the HCVF were dominated by pine, which mirrors the landscape characteristics. To reduce the risk of conflicts arising from conservation efforts, my interview analysis indicates that, beyond substance, both processes and relations are important factors to consider. The same conflict can be experienced in various ways among different individuals. Some experience the conflict just as a conflict while another may experience it as an underlying conflict and others may experience it as an identity-based/deep-rooted conflict. These three levels of conflict are commonly found in conflicts arising from conservation initiatives.

The result of this study emphasizes the importance of involving local inhabitants in the process of formal protection. It also calls for flexible, individually tailored solutions along with nature conservation agreements as an effective tool towards finding a balance between forestry, nature conservation, and other land-use.

Keywords: Forest investigation, private forest owners, nature conservation, conservation conflict, forest policy, high conservation value forest, northwest Sweden, mountain forest border, Sorsele municipality

Förord

Detta examensarbete har varit lärorikt såväl som utmanade att genomföra. Samtidigt har det varit roligt och spännande eftersom jag lyckats inkludera mycket av det som jag varit mest nyfiken på, och intresserad av, under min studietid på SLU.

Det första jag vill göra är att rikta ett oerhört stort tack till de privata skogsägare som gjorde mitt examensarbete möjligt genom att dela med sig av sin tid, sina erfarenheter och sina tankar. Jag kommer ha våra samtal i åtanke under lång tid framöver, även efter min studietid. Tack!

Vill också tacka alla mina handledare; Johan Svensson, SLU, för att du engagerat hjälpt mig driva arbetet i rätt riktning från start till slut. Bengt Gunnar Jonsson, Mittuniversitetet, för värdefulla resonemang och förslag till förbättringar. Sabrina Dressel, SLU, för fantastisk vägledning inom ett ämnesområde som varit relativt nytt för mig. Wiebke Neumann Sivertsson, SLU, för all stöttning vad det gäller GIS. Ann-Kristin Vinka, Biosfärområde Vindelälven-Juhttátahkka, för givande dialog, hjälp med kontakter och lokal.

Sorsele kommun vill jag tacka för visat intresse, samverkan och tillhandahållning av lokal för mina intervjuer.

Till sist vill jag även tacka mina nära och kära för ert tålamod och stöttning under denna intensiva period. Ett extra stort tack till mamma för korrläsning, och till Johan, Anna, Eric & Jonatan för alla matlådor och hejarop!

Petra Landström
Umeå, mars 2022

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	8
Figurförteckning.....	9
Ordlista.....	10
1. Inledning.....	12
1.1. Hållbart skogsbruk i rurala landskap	12
1.2. Intakta skogslandskap	13
1.3. Nordvästra Sverige och fjällnära gränsen	14
1.4. Skogsutredningen.....	15
1.5. Syfte och frågeställningar	17
2. Material och metod.....	18
2.1. Geografiskt område: Sorsele kommun.....	18
2.2. Fokusområde: Privata skogsägare.....	21
2.3. Analys av värdekärnor.....	21
2.3.1. Material	21
2.3.2. Metod	23
2.4. Intervjuanalys	26
2.4.1. Semi-strukturerade intervjuer	26
2.4.2. Etisk aspekt.....	26
2.4.3. Analytiska modeller.....	27
3. Resultat.....	29
3.1. Värdekärnor och markägarkategorier.....	29
3.1.1. Värdekärnor: all skogsmark	29
3.1.2. Värdekärnor: gran- och talldominerad skogsmark.....	34
3.2. Skogsägarnas markanvändning	35
3.3. Skogsägarnas mål och utmaningar	36
3.4. Perspektiv kring Skogsutredningen	39
3.4.1. Substans	39
3.4.2. Process	40
3.4.3. Relation.....	40

3.5.	Skyddsformer	43
3.5.1.	Konsekvenser av ett utökat skydd i Sorsele kommun	43
3.5.2.	Utformning av skydd	45
3.6.	Ersättningar	48
3.6.1.	Ersättningsmark	48
3.6.2.	Intrångsersättning	50
3.7.	Alternativa bruksformer	50
4.	Diskussion.....	52
4.1.	Värdekärnor och ägarkategorier.....	52
4.2.	Konfliktbeskrivning.....	53
4.3.	Ersättning; ett relativt svagt incitament.....	56
4.4.	Skogsutredningens förslag; konflikter och synergier.....	57
4.5.	Vad är möjliga lösningar?	59
4.6.	Framtida forskning	60
5.	Slutsats.....	62
	Referenser.....	63
	Bilagor	70

Tabellförteckning

TABELL 1. SAMMANFATTNING AV UNDERSÖKTA SCENARIER.....	s.24
TABELL 2. VÄRDEKÄRNOR PÅ ALL SKOGSMARK.....	s.30
TABELL 3. SKYDDADE VÄRDEKÄRNOR PÅ ALL SKOGSMARK.....	s.31
TABELL 4. VÄRDEKÄRNOR PÅ GRAN- OCH TALLDOMINERAD SKOGSMARK.....	s.34
TABELL 5. SKYDDADE VÄRDEKÄRNOR PÅ GRAN-OCH TALLDOMINERAD SKOGSMARK.....	s.34
TABELL 6. RESPONDENTERNAS MARKANVÄNDNING.....	s.36

Figurförteckning

FIGUR 1. SVERIGEKARTA MED STUDIEOMRÅDE.....	s.19
FIGUR 2. ÄGARKATEGORIER I SORSELE KOMMUN.....	s.20
FIGUR 3. EXEMPEL SCENARIER.....	s.23
FIGUR 4. ANALYTISK MODELL: THE LEVELS OF CONFLICT MODEL.....	s.27
FIGUR 5. ANALYTISK MODELL: THE CONFLICT INTERVENTION TRIANGLE.....	s.28
FIGUR 6. KÄRNOMRÅDEN I SORSELE KOMMUN.....	s.32
FIGUR 7. VÄRDEKÄRNOR NEDAN FJÄLLNÄRA GRÄNSEN.....	s.33
FIGUR 8. GRAN- OCH TALLDOMINERADE KÄRNOMRÅDEN.....	s.35
FIGUR 9. MÅL OCH UTMANINGAR.....	s.38
FIGUR 10. DIREKTA OCH INDIREKTA KONSEKVENSER AV ETT UTÖKAT SKYDD.....	s.43
FIGUR 11. FÖRDELAR, NACKDELAR OCH DRIVKRAFTER ALTERNATIVA BRUKNINGSFORMER.....	s.51
FIGUR 12. NIVÅER AV KONFLIKT MED CITAT.....	s.56

Ordlista

Nedan är korta beskrivningar av vanligt förekommande begrepp och tillhörande beskrivning vad som avses med respektive begrepp i den här studien.

Skogsfastighet	Den sammantagna arealen mark som en skogsägare äger. Har fastighetsbeteckning. Kan bestå av flera skiften.
Skifte	Del av skogsfastighet. En skogsfastighet kan vara uppdelad på flera skiften.
Närbo	Skogsägare som bor i samma kommun som sin skogsfastighet.
Utbo	Skogsägare som bor i en annan kommun än sin skogsfastighet.
Nationalpark	Det starkaste naturområdesskyddet. Kan enbart bildas på statligt ägd mark. Ansvariga myndigheter är Naturvårdsverket och Länsstyrelsen.
Naturreservat	Det vanligaste naturområdesskyddet i Sverige. Kan bildas på både statligt- och privatägd mark. Kan bildas av kommuner och länsstyrelser.
Biotopskyddsområde	En skyddsform anpassad för mindre mark- och vattenområden med värdefulla biotoper. Bildas av kommuner, länsstyrelser eller Skogsstyrelsen.
Naturvårdsavtal	En skyddsform för att bevara och utveckla naturvärden. Markägaren får ersättning för att avstå från exempelvis skogsbruk. Avtalet är tidsbegränsat till max 50 år. Bildas tillsammans med Skogsstyrelsen eller Naturvårdsverket.
Kalhyggesbruk (trakthyggesbruk)	Den vanligaste skogsbruksmetoden i Sverige. Innebär likåldriga bestånd och en omloppstid på cirka 80 – 100 år.
Alternativa brukningsformer Värdekärna	Hyggesfria brukningsmetoder. Till exempel blädning, plockhuggning eller luckhuggning, Skogsområde där höga naturvärden har identifierats.

Kärnområde	Den del av värdekärnan som inte påverkas av kanteffekt.
Skogskant	Den del av värdekärnan som påverkas av kringliggande miljö. Här förekommer kanteffekt.
Korridor	De delar av värdekärnor vars areal är för liten för att innehålla kärnområde. Korridorer antas vara funktionella för spridning av arter.
Intrångsersättning	Ersättning för begränsning av markanvändande (t.ex. skogsbruk), markägaren har rätt till ersättning motsvarande 125% av skogens marknadsvärde.
Ersättningsmark	Ett alternativ för de skogsägare som vill fortsätta bedriva ett aktivt skogsbruk, erbjuds inom ramen för Sveaskogs Markförsäljningsprogram.
Köpeskilling	Ägarbyte genom försäljning av marken.

1. Inledning

1.1. Hållbart skogsbruk i rurala landskap

Fragmentering och överexploatering av skogliga ekosystem fortsätter att vara ett av de största globala hoten mot biologisk mångfald (FAO and UNEP 2020). Hotet mot biologisk mångfald är utgångspunkten för internationella, nationella, regionala och lokala naturvårdsinitiativ (CBD 2012; Sveriges miljömål 2021; UNREDD 2021). I Sverige har 16 nationella miljömål formulerats, varav *Levande skogar* är ett. Miljömålet *Levande skogar* syftar till att bevara biologisk mångfald i skogliga ekosystem genom att motverka den fragmentering och överexploatering som sker i Sverige (Sveriges miljömål 2021). I dagsläget, med Sveriges nuvarande skogspolitik, kan det nationella miljömålet *Levande skogar* inte nås (Naturvårdsverket 2021).

Sveriges skogspolitik handlar till stor del om frihet under ansvar. Detta innebär att det är skogsägarens ansvar att ta nödvändig naturvårdshänsyn samtidigt som hen ska säkerställa en hög virkesproduktion (Lindahl et al. 2017; Skogsstyrelsen 2021b) för att på så vis bidra till ett mer hållbart skogsbruk. Trots att frihet under ansvar erbjuder utrymme för alternativa brukningsformer är normen i Sverige att bruka sin skog med kalhyggesbruk (Kungliga skogs- och lantbruksakademien 2019). Således väljer den absoluta majoriteten av skogsägare kalhyggesbruk, och det är fortsatt den linje den svenska skogsindustrin driver (Skogsstyrelsen 2021a; Skogsindustrierna u.å.b). I EU:s Skogsstrategi för 2030 (Europeiska kommissionen 2021) anses kalhyggesbruk vara en mindre hållbar brukningsform som bör ersättas med alternativa brukningsformer i den mån det går. Vidare poängterar EU:s Skogsstrategi att all primärskog och äldre skog inom EU ska skyddas långsiktigt (Europeiska kommissionen 2021). För Sverige kan detta bland annat innebära en omfattande naturvårdssatsning i landsbygd, och i synnerhet i nordvästra Sveriges fjällnära skogar (SOU 2020).

Enligt Jordbruksverkets definition av landsbygd klassas större delen av nordvästra Sverige som gles landsbygd eller landsbygd (Jordbruksverket 2021). Här utgörs ytan nedanför fjällen till stor del av skogsmark, och skogsbruk har traditionellt varit en viktig näring (SCB 2019). Dessutom kan skogsbruket fortfarande ha stor betydelse för den ekonomiska såväl som den sociala aspekten

av hållbarhet för kommuner i rurala landskap. Otillgänglighet och de långa avstånden till skogsindustrier gör dock att det redan i dagsläget är utmanande för skogsägare i nordvästra Sverige att bedriva ett ekonomiskt hållbart skogsbruk (Skogsindustrierna u.å.a, u.å.c). För en långsiktigt hållbar landsbygd krävs beaktande av alla hållbarhetsaspekter, med andra ord de sociala, ekonomiska och ekologiska, både idag och i framtiden (Kungliga skogs- och lantbruksakademien 2019).

Med omfattande naturvårdssatsningar i områden som redan har en stor andel formellt skydd är det viktigt att även beakta att naturvårdsinitiativ kan vara en källa till konflikt (Redpath et al. 2013; Madden & McQuinn 2014), inte minst på lokal nivå (Young et al. 2010) och till nackdel för regional och lokal utveckling (Tiebel et al. 2022). För att lindra de negativa effekter som riskerar att drabba lokalinvånare krävs god förståelse för hur de lokala förutsättningarna ser ut (Young et al. 2010; Díez et al. 2015). Att utarbeta ramverk som gör det möjligt att kombinera naturvårdsinitiativ med fortsatt brukande av skog (Jonsson et al. 2019) kan också vara ett steg på vägen mot ett hållbart skogsbruk och miljömål som *Levande skogar*.

1.2. Intakta skogslandskap

Större intakta skogslandskap blir alltmer ovanliga både i Sverige och globalt. En stigande efterfrågan på vedbiomassa från skogen (Svensson et al. 2020c) bidrar till fragmentering av tidigare sammanhängande skogslandskap (Jonsson et al. 2019). Trots att fragmentering av skogslandskap är ett utbrett problem för bevarandet av biologisk mångfald och naturliga ekosystem i Sverige finns det fortfarande skogslandskap med intakta naturvärden. Framför allt längs fjällkedjan i nordvästra Sverige finns områden vilka klassas som intakta skogslandskap av internationell betydelse (Jonsson et al. 2019; Svensson et al. 2020a); i meningen att det finns stora och sammanhängande skogslandskap med naturnära karaktär och som inte har kalavverkats i närtid. Termen intakta skogslandskap kan även definieras mer strikt som områden som inte är fragmenterat och omfattar minst 500 kvadratkilometer (Angelstam et al. 2021). Dessa områden har en naturskogsartad karaktär och präglas av strukturer, artsammansättningar och processer som inte är signifikant påverkade av mänskliga aktiviteter (Kuuluvainen et al. 2017). Detta genererar en naturlig dynamik med naturligt förekommande artsammansättning av olikåldrade träd, högre förekomst av död ved och en naturlig föryngringsprocess (FAO 2020). Andra närliggande termer för dessa intakta skogslandskap är primärskogar eller naturskogar (Kuuluvainen et al. 2017; FAO 2020).

Med tanke på att det moderna skogsbruket i Sverige involverar korta omloppstider av monokulturer för att främja produktion, kan det antas att dessa intakta skogslandskap inte påverkats i samma utsträckning av det moderna skogsbruket (Jonsson et al. 2019).

Trots de naturvärden som existerar i dessa skogar idag, är skogslandskapen inte orörda och bör ej likställas med urskogar. Människor som levt och verkat längs fjällkedjan har påverkat dessa skogar i årtusenden (Josefsson et al. 2010; Östlund et al. 2015; Kuuluvainen et al. 2017; Skogsstyrelsen 2018b), och gör det fortfarande. De fjällnära skogslandskapen i Sverige kan snarare beskrivas som naturskogar med låg påverkan av människan utifrån dagens tillstånd (Kuuluvainen & Aakala 2011; Svensson et al. 2020a). För att bevara befintliga ekologiska värden är det därför en utgångspunkt att kalhyggesbruk bör undvikas och att formellt skydd bör utökas, men också att det kan vara aktuellt med restaureringsåtgärder på bestånds- och landskapsnivå för att ytterligare stärka naturvärdena (Kuuluvainen 2009; Svensson et al. 2020a).

1.3. Nordvästra Sverige och fjällnära gränsen

Nordvästra Sverige utgörs av 16 kommuner i fem län; Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Dalarna och Värmlands län (Skogsstyrelsen 2018b). Vegetationsförutsättningarna i nordvästra Sverige påverkas av den korta vegetationsperioden och hög humiditet. Skogsmarken domineras vanligtvis av gran (*Picea abies*) eller tall (*Pinus sylvestris*) med varierande andel löv (Skogsstyrelsen 2018b) och med fjällbjörk som dominerar vid trädgränsen (Mikusiński et al. 2021). Utifrån ekologiska, geologiska och klimatiska förutsättningar har Skogsstyrelsen (2018) identifierat fyra delområden i nordvästra Sverige. Delområde 1 utgörs av Värmlands län, Dalarnas län, och södra delarna av Jämtlands län, delområde 2 av kommunerna i norra delen av Jämtland, delområde 3 av Västerbotten, och delområde 4 av Norrbotten. Sorsele kommun ligger längst norrut i delområde 3, Västerbotten, och är fokusområde för det här examensarbetet. I Sorsele kommun är ståndortsbetingelserna mindre bördiga jämfört med sydligare delområden och granskog dominerar över större områden. Ovan den fjällnära gränsen (SKSFS 1991:3), vars uppkomst och dragning inte behandlas specifikt i detta arbete, finns särskilda restriktioner kring skogsbruk vilket präglar det fjällnära området (Jonsson et al. 2019). Här tas större hänsyn till allmänna intressen jämfört med nedan den fjällnära gränsen. Idag är syftet med den fjällnära gränsen att:

”...ange inom vilket område naturvårdens, kulturmiljövårdens och rennäringens intressen ska ges större tyngd.” (SOU 2020:73 s.879)

Av Sveriges cirka 23.5 miljoner hektar produktiva skogsmark (Skogsstyrelsen 2019a) återfinns 5.4 miljoner hektar (motsvarande 23 procent) i nordvästra Sverige (Skogsstyrelsen 2018b). Skogarna i nordvästra Sverige skiljer sig från resten av landet, dels på grund av otillgänglighet och särskilda restriktioner för skogsbruk ovan fjällnära gränsen (Kuuluvainen et al. 2017; Jonsson et al. 2019), dels på grund

av den lägre tillväxten och den höga andelen formellt skydd (Skogsstyrelsen 2018). Mer än hälften av den formellt skyddade skogsmarken i Sverige är koncentrerad till nordvästra Sverige (Skogsstyrelsen 2018).

I nordvästra Sverige är 18 procent av skogsmarken formellt skyddad, jämfört med 3 procent av skogsmarken i övriga delar av Sverige (Skogsstyrelsen 2018). Med utgångspunkt från en rad miljömål och andra mål, exempelvis Aichimålet #11 (CBD 2010), och som en konsekvens av det historiska skogsbruket, har fördelningen av formellt skyddade områden i Sverige därmed en ekoregional obalans (Angelstam et al. 2020). Vidare är 52.5 procent av skogsmarken ovan gränsen för fjällnära skog formellt skyddad (Jonsson et al. 2019). Överlag finns äldre skog (>120 år) även utanför formellt skyddade områden ovan fjällnära gränsen, vilket bidrar till att det finns goda förutsättningar för stora sammanhängande områden med höga naturvärden i nordvästra Sverige (Jonsson et al. 2019). Dessa intakta äldre skogslandskap anses dessutom öka den samlade mängden ekosystemtjänster (Jonsson et al. 2020) och samtidigt vara mycket värdefulla för bevarande av biologisk mångfald (Kuuluvainen et al. 2017). Även i Skogsstyrelsens uppföljning av biologisk mångfald (UBM) framkom det att det genomsnittliga antalet signalarter i nyckelbiotoper inom nordvästra Sverige var högre än genomsnittet i de östra delarna av de berörda länen (Skogsstyrelsen 2018).

Sammantaget representerar de fjällnära skogarna i nordvästra Sverige ett intakt skogslandskap som är unikt i ett europeiskt perspektiv (Skogsstyrelsen 2018b; Jonsson et al. 2019; Svensson et al. 2020a), vilket också uppmärksammats i Skogsutredningen (2020).

1.4. Skogsutredningen

Skogsutredningen (SOU 2020) har på uppdrag av regeringen fokuserat på åtgärder för stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av skogsmark och hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande bioekonomi (SOU 2020). Utredningen har resulterat i totalt 50 förslag på potentiella förändringar inom ovan nämnda områden vilka nu lyfts för vidare politisk beredning.

Genom att formellt skydda identifierade områden med höga naturvärden kan dessa långsiktigt bevaras och vårdas för framtiden (Svensson et al. 2020a). Idag har cirka 12 procent av totala skogsmarksarealen i Sverige ett långsiktigt skydd (Angelstam et al. 2020). I Skogsutredningen föreslås att utöka andelen skyddad skog genom att formellt skydda det intakta skogslandskapet längs fjällkedjan. Förslaget är att 525 000 hektar produktiv skogsmark ska lösas in som naturreservat eller annan skyddsform. Ett stort antal enskilda markägare inom de fjällnära kommunerna kommer att beröras av förslaget (Naturvårdsverket 2020). Inom

kommuner med fjällnära skog handlar det om så mycket som 8 800 skogsfastigheter, varav cirka 7 100 ovan fjällnära gränsen, för enskilda privata markägare enbart (Naturvårdsverket 2020). Det är därför viktigt att lyfta den enskilda markägarens perspektiv på skyddsprocessen samt på de olika förslagen för ersättning.

I Skogutredningen poängteras att bevarandet av den fjällnära skogen i Sverige är ett allmänintresse och att ansvaret ej bör bäras av enskilda markägare utan av staten:

” Att bevara dessa skogar utgör ett mycket viktigt bidrag till de internationella åtagandena för bevarande av biologisk mångfald och ett särskilt ansvar för Sverige. Staten bör därför i första hand bära detta ansvar och inte de tusentals enskilda markägarna.”

(SOU 2020, s. 955)

Skogsutredningens bedömning var från början att den omfattande satsning som föreslås i den fjällnära regionen inte bör baseras på frivillighet, vilket annars är en huvudriktning i resten av Sverige. Orsaken är att det till stor del är storleken på sammanhängande områden som bidrar till det skyddsvärda naturvärdet och att det då ofta är fråga om flera olika ägare (Jonsson et al. 2019; SOU 2020). Att ansvaret inte bör baseras på enskilda markägares initiativ stötts ytterligare av att olika markägare har varierande kunskap och intresse för skydd av ekologiska värden (Angelstam et al. 2020). Markägares kunskap och intresse kan vara nödvändigt för att motivera bevarandet av befintliga värdekärnor (Tiebel et al. 2022). Under det här examensarbetets gång har diskussionen om frivillighet fortsatt. Den senaste uppdateringen kring Skogsutredningen var att bildning av formella skydd trots allt ska baseras på frivillighet även ovan den fjällnära gränsen, åtminstone för privata skogsägare.

Privata skogsägare är den vanligaste skogsägarkategorin i Europa (Tiebel et al. 2022). I Sverige ägs ungefär hälften av den produktiva skogsmarken av privata skogsägare (Skogsstyrelsen 2019). Det är en mycket heterogen ägargrupp (Bergstén et al. 2018) med många olika bakgrunder, och således olika värderingar och attityder (Tiebel et al. 2022). För att underlätta fjällkommunernas implementering av naturvårdsinitiativ är det viktigt att klargöra privata skogsägares perspektiv och önskemål. Thellbro et al. (2018) ansåg att lokalt deltagande i planeringsprocesser i landsbygd många gånger är avgörande för en lyckad implementering av politiska beslut. Potentiella konflikter och synergier behöver identifieras för att utveckla en hållbar landskapsplanering som möter de olika aktörernas behov och önskemål (Thellbro et al. 2018; Svensson et al. 2020c; Angelstam et al. 2022). På kommunal nivå kan landskapsplanering vara särskilt utmanande då det ofta råder brist på resurser (Bjärstig et al. 2018). Att implementera Skogsutredningens förslag blir ytterligare en faktor att ta hänsyn till i fjällkommunernas landskapsplanering.

1.5. Syfte och frågeställningar

Med Skogsutredningen som utgångspunkt är syftet med det här examensarbetet att öka förståelsen för naturvårdskonflikter genom att lyfta privata skogsägares perspektiv på formella skyddsformer, alternativa brukningsformer och ersättningar. För att uppnå detta genomförs en fallstudie av Sorsele kommun i Västerbottens län, nordvästra Sverige. Utöver att belysa privata skogsägares perspektiv har även identifierade värdekärnor inom kommunen kartlagts med hänsyn till följande ägarkategorier 1) Bolag 2) Privata skogsägare och 3) Staten.

En översiktlig GIS-analys av värdekärnor har genomförts för att svara på följande frågeställning:

- Hur ser fördelningen av inventerade värdekärnor ut inom Sorsele kommun med hänsyn till ägarkategori, total skogsmarksareal, ovan och nedan fjällnära gränsen, samt på gran- respektive talldominerad skogsmark?

Med semi-strukturerade intervjuer som tillvägagångssätt analyserades följande frågeställningar:

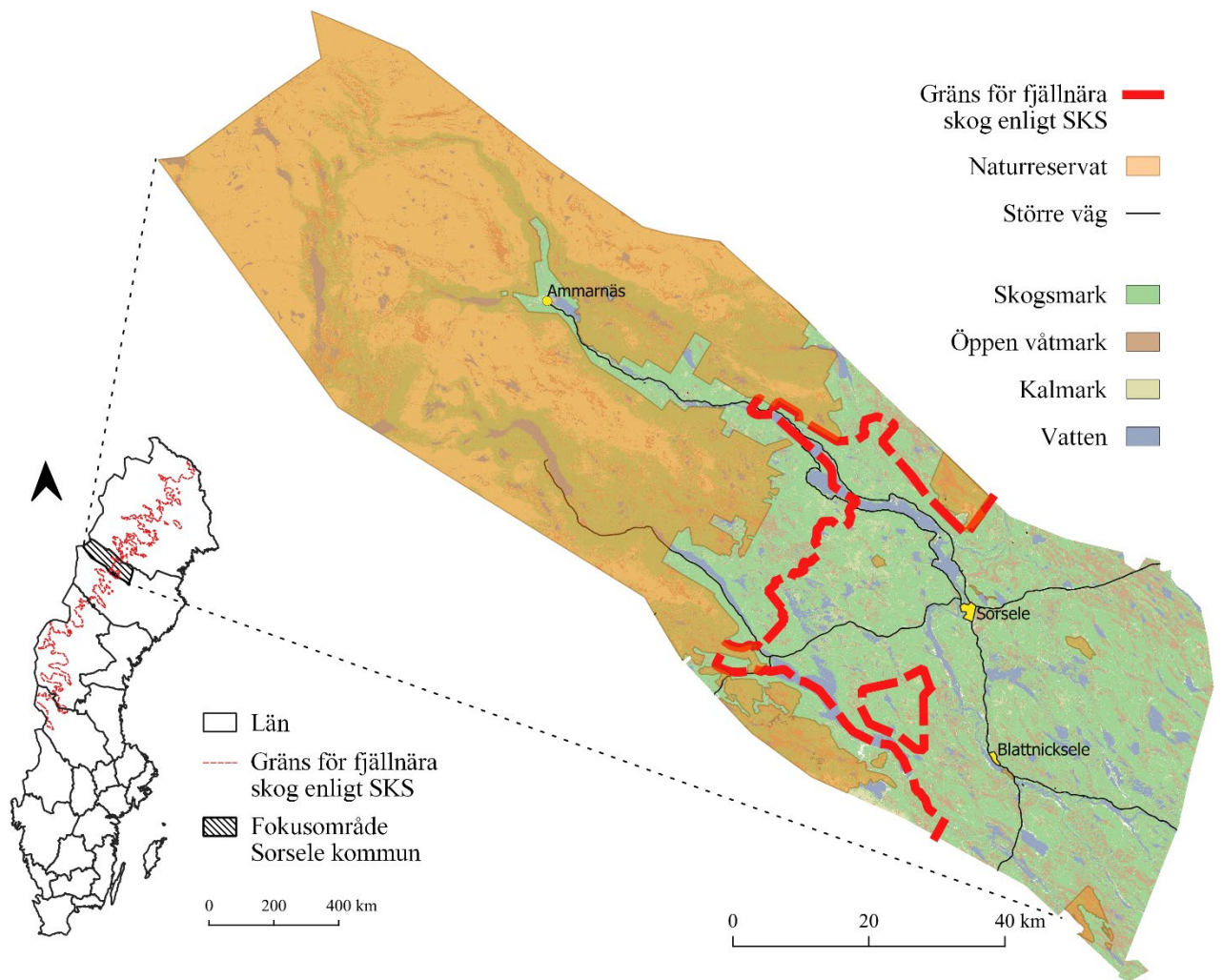
- Vilka mål respektive utmaningar i sitt skogsägande och skogsbrukande ser privata skogsägare i Sorsele kommun?
- Vilka attityder finns bland privata skogsägare kring Skogsutredningens förslag att skydda produktiv skogsmark i anslutning till fjällnära gränsen?
- Vilka formella skyddsformer föredrar privata skogsägare samt vilken ersättning föredrar de vid ett eventuellt skydd?
- Hur ser privata skogsägare i Sorsele kommun på kontinuitetsskogsbruk och andra brukningsformer som alternativ till kalhyggesbruk?

2. Material och metod

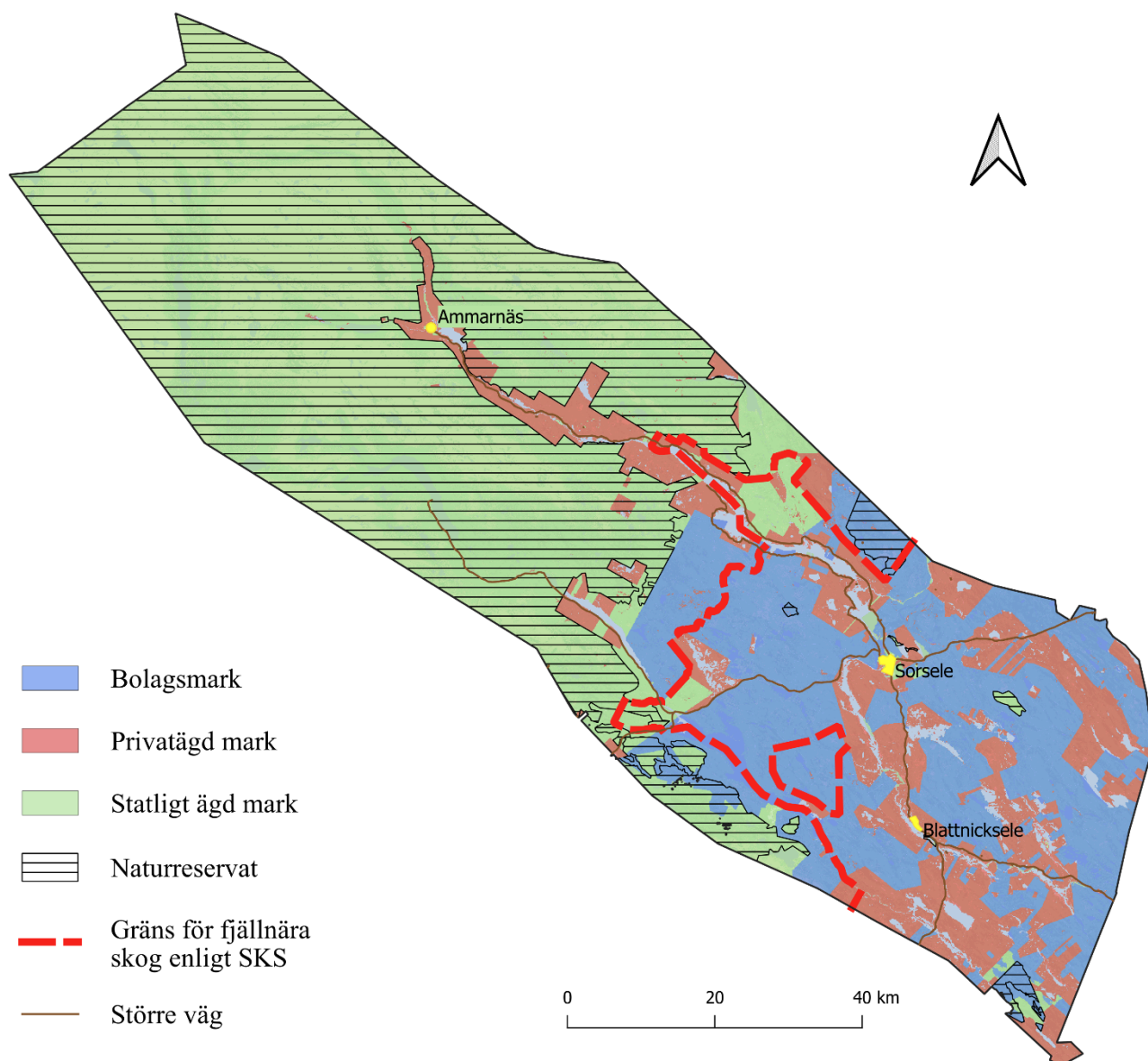
2.1. Geografiskt område: Sorsele kommun

Fokusområdet för den här studien är Sorsele kommun i Västerbottens län, nordvästra Sverige (figur 1, 2). Kommunen gränsar till Arjeplogs kommun i norr, till Storumans kommun i söder och till Malå kommun i öster. Kommunens areal är cirka 800 000 hektar. Inom Sorsele kommun bor det 0,3 personer per kvadratkilometer (SCB 2020), vilket motsvarar Jordbruksverkets riktlinje för att klassas som gles landsbygd (Jordbruksverket 2021). Medelåldern i kommunen är 47,5 år (SCB 2021). Antalet invånare i kommunen har minskat de senaste 50 åren, och under år 2020 hade kommunen 2 442 invånare (SCB 2021), varav majoriteten är boende utanför tätort (SCB 2021). Det bor något fler män (53%) än kvinnor (47%) i kommunen (SCB 2021). Dessutom är det en större andel manliga markägare (65%) än kvinnliga markägare (33%) (Sorsele kommun 2018). Cirka 84 procent av de enskilda markägarna i kommunen är över 50 år (Sorsele kommun 2018).

Sorsele kommun, som är den kommun i Sverige med näst störst andel skyddad landareal (SCB 2020), är i sitt remissvar till Skogsutredningen skeptisk mot förslaget om utökat skydd (Sorsele kommun 2021). Den skyddade landarealen i kommunen är 415 229 hektar vilket motsvarar 56 procent av den befintliga landarealen (SCB 2020). Till stor del utgörs den skyddade arealen av Vindelfjällens naturreservat. Skogsmarken i Sorsele kommun domineras främst av granskog och fjällbjörkskog. I sitt remissvar skriver kommunen uttryckligen att förslaget om skydd av fjällnära skog inte överensstämmer med kommunens nuvarande översiktsplan (Sorsele kommun 2021). Samtidigt är värdekärnorna i Sorsele kommun mycket intressanta att bevara ur ett naturvårdsperspektiv. Kommuner, länsstyrelser, allmänningar och större bolag m.fl. har yttrat sig om Skogsutredningens förslag i remissvar (Region Västerbotten 2021; SCA 2021; Sorsele kommun 2021; Sveriges Allmänningsskogars Förbund 2021).

Figur 1. Sverigekarta som visar studieområdet Sorsjö kommun, Västerbottens län. Gränsen för fjällnära skog enligt Skogsstyrelsen (SKS) är markerad i rött. Fördelning av marktäckte motsvarar följande areal enligt nationella marktäckedata (Naturvårdsverket 2020) med andel av den totala kommunarealen (800 596 ha) inom parentes; skogsmark 387 819 ha (48%), öppen våtmark 97 610 ha (12%), kalmark 250 832 ha (31%) och vatten 59 488 ha (7%), resterande 1% motsvarar byggnader, vägar och jordbruksmark.

Figur 2. Sorsele kommun fördelad på ägarkategorier inkl. naturreservat, med procent av kommunens landareal i parentes. Bolagsmark; 200 423 ha (26%), privatägd mark; 126 487 ha (16%) och statligt ägd mark; 450 939 ha (58%). Naturreservat motsvarar 434 528 ha (56%). Fjällnära gränsen enligt Skogsstyrelsen (SKSFS 1991:3) är markerad i rött.

2.2. Fokusområde: Privata skogsägare

Jämfört med offentliga aktörer får inte enskilda privata skogsägare samma utrymme i den offentliga debatten kring Skogsutredningens förslag om utökat skydd i den fjällnära regionen. Därför fokuserar det här examensarbetet på privata skogsägares perspektiv. Målgruppen för studien är Sorsele kommuns privata skogsägare. Mer specifikt de skogsägare vars skogsfastighet innehåller större eller mindre områden med höga naturvärden i närheten av fjällnära gränsen. Dessa skogsägare skulle potentiellt kunna beröras av Skogsutredningens förslag att skydda stora sammanhängande områden längs den skandinaviska fjällkedjan. För att nå ut till denna målgrupp gjordes ett första urval i QGIS. Potentiellt berörda fastigheter identifierades genom att lägga de värdekärnor som blev ett resultat av den kompletterande inventeringen av fjällnära skog 2020 (Henriksson & Olsson 2020) som ett lager över fastighetskartan. Samma inventeringsunderlag användes vid sammanställning av förslag till Skogsutredningen. Utifrån det urvalet sammanställdes en lista med 313 fastigheter, vilken i samarbete med Sorsele kommun kompletterades med namn och adresser till fastighetsägarna, sammantaget cirka 750 ägare och delägare fördelat på de 313 fastigheterna. Ytterligare ett urval gjordes, där enbart fastigheter med en eller max två delägare valdes ut, vilket resulterade i 270 skogsägare. Syftet med detta urval var att identifiera ett rimligt antal olika markägare. En inbjudan att medverka i intervju (bilaga 1) tillsammans med ett faktablad om Skogsutredningen (bilaga 2) skickades ut till dessa 270 skogsägare. De som var intresserade av att medverka tog kontakt antingen via telefon eller mejl. Totalt hörde 47 skogsägare av sig, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 17%. Med hänsyn till storleken på den här studien sattes ett maxantal till 30 respondenter. Eftersom det var svårt att förutsäga hur stort intresset skulle vara för att medverka bokades de första 20 som hörde av sig in för intervju. Därefter påbörjades en dynamisk reservlista, detta för att öka chansen att inkludera underrepresenterade skogsägare, exempelvis yngre kvinnor. Totalt intervjuades 30 skogsägare, varav 21 män och 9 kvinnor, respondenternas ålder varierade mellan 37–99 år (bilaga 3).

2.3. Analys av värdekärnor

2.3.1. Material

För att analysera värdekärnorna inom studieområdet utgick jag från ett polygonskikt över Sorsele kommun med 1 km buffertzonen, för att minska effekten av eventuella kanteffekter. Inom studieområdet kvantifierade jag förekomst av olika marktäcketyper (NMD, Nationella Marktäckekartan, 10 x 10 m, 2019,

www.naturvardsverket.se) och den rumsliga fördelningen av skogliga värdekärnor (Skogsstyrelsen 2017). De skogliga värdekärnorna fördelades på 1) värdekärnor utanför formellt skyddade områden och 2) värdekärnor inom formellt skyddade områden. Värdekärnor ansågs vara formellt skyddade om de låg inom nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde, skogliga biotopskyddsområden, naturvårdsavtal eller Natura 2000-områden (Skogsstyrelsen 2017). För att kunna kvantifiera förekomsten av ännu ej skyddade värdekärnor på de olika markägarkategorierna länkade jag denna information till följande ägarkategorier: 1) bolag, 2) privata och 3) stat. Sammanfattningsvis innehöll varje pixel i min ordinarie kartläggning information om; marktäcke, markägarkategori, förekomst av skoglig värdekärna eller ej, och huruvida området var formellt skyddat eller ej.

Nationella marktäckedata

De nationella marktäckedata som användes var baserade på laserskanning och satellitdata huvudsakligen från 2018. Skogsområden definieras enligt NMD (2018): *”Trädbeklädda områden med en trädhöjd på över 5 meter och en krontäckning på mer än 10 procent, eller träd som kan nå dessa värden.”* (Naturvårdsverket 2020). För att ett skogsområde ska klassas som gran- eller talldominerad skogsmark krävs att >70 procent av krontäckningen utgörs av gran eller tall (Naturvårdsverket 2020).

Värdekärnor

Inventeringsunderlag från 2016 (Skogsstyrelsen 2017) och från en kompletterande inventering av fjällnära skog 2020 (Henriksson & Olsson 2020) var underlag för de skogliga värdekärnor som analyserats i den här studien.

Ägarkategorier

Formellt skyddade områden delades inte in i olika ägarkategorier. Däremot delades all mark utanför formellt skyddade områden in i tre ägarkategorier. Dessa var 1) bolag, 2) privata skogsägare och 3) stat. I ägarkategorin bolag inkluderades allmännings- och besparingsskogar, Holmen skog, kyrkan, SCA, Sveaskog, övriga (Handelsbolag, Kommanditbolag gemensamhetsskogar) och övriga aktiebolag. I ägarkategorin privata skogsägare inkluderades privatägd mark för enskilda objekt mindre än 1000 ha (Henriksson och Olsson 2020), och till stat inkluderades kommuner, naturvårdsverket, statens fastighetsverk samt övriga statliga verk och myndigheter.

2.3.2. Metod

Förberedning av kartor för olika scenarier

För att besvara mina frågeställningar klassificerade jag om det ordinarie rastret för att stämma överens med ett antal olika scenarier (tabell 1). Totalt skapades 15 olika kartor som illustrerade förekomst och rumslig fördelning av skogliga värdekärnor på olika ägarkategoriernas markinnehav ovan och nedan fjällnära gränsen (figur 3). För att göra scenarierna så verklighetstroga som möjligt inkluderades alla värdekärnor i Sorsele kommun utan att ta hänsyn till huruvida värdekärnorna redan var skyddade eller inte. De redan skyddade värdekärnorna är därför inkluderade på samma sätt i alla scenarier eftersom deras status är densamma oavsett ägarkategori. Därefter, beroende av scenario, inkluderades ej skyddade värdekärnor på olika ägarkategoriernas markinnehav. Därefter genomfördes en Morphological Spatial Pattern Analysis (Europeiska Kommissionen 2021) för de olika scenarierna.

Figur 3. Exempel från scenario 1.2–1.5 (all skogsmark; se tabell 1) för att visa hur den rumsliga fördelningen av värdekärnor kan variera med markägarkategorierna bolag, privata och stat baserat på Morphological Spatial Pattern Analysis (MSPA; Europeiska kommissionen u.å.). Den streckade röda linjen visar fjällnära gränsen enligt Skogsstyrelsen (SKSFS 1991:3).

Tabell 1. Sammanfattning av de 15 scenarier som förbereddes inför Morphological Spatial Pattern Analysis (MSPA; Europeiska kommissionen u.å.) samt syftet med respektive scenario. Scenario 1.1–1.5 innehåller värdekärnor på all skogsmark, scenario 2.1–2.5 innehåller värdekärnor på grandominerad skogsmark och scenario 3.1–3.5 innehåller värdekärnor på talldominerad skogsmark.

Nr	Scenario
Syfte 1.1	Visa areal av redan skyddade värdekärnor på all skogsmark fördelad på kärnområde, skogskant och korridor.
1.1	Skyddade värdekärnor, all skogsmark, oberoende av ägarkategori
Syfte 1.2–1.5	Visa hur arealen av redan skyddade värdekärnor tillsammans med identifierade, men ännu ej skyddade, värdekärnor påverkar arealerna och fördelningen av kärnområde, skogskant och korridor när olika ägarkategoriernas markinnehav inkluderas på all skogsmark.
1.2	Skyddade värdekärnor all skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, all skogsmark, bolagsägd
1.3	Skyddade värdekärnor all skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, all skogsmark, privatägd
1.4	Skyddade värdekärnor all skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, all skogsmark, statligt ägd
1.5	Skyddade värdekärnor all skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, all skogsmark, bolags-, privat- och statligt ägd
Syfte 2.1	Visa hur arealen av redan skyddade värdekärnor på grandominerad skogsmark fördelas på kärnområde, skogskant och korridor.
2.1	Skyddade värdekärnor på grandominerad skogsmark oberoende av ägarkategori
Syfte 2.2–2.5	Visa hur arealen av redan skyddade värdekärnor tillsammans med identifierade, men ännu ej skyddade, värdekärnor påverkar arealerna och fördelningen av kärnområde, skogskant och korridor när olika ägarkategoriernas markinnehav inkluderas på grandominerad skogsmark.
2.2	Skyddade värdekärnor grandominerad skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, grandominerad skogsmark, bolagsägd
2.3	Skyddade värdekärnor grandominerad skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, grandominerad skogsmark, privatägd
2.4	Skyddade värdekärnor grandominerad skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, grandominerad skogsmark, statligt ägd
2.5	Skyddade värdekärnor grandominerad skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, grandominerad skogsmark, bolags-, privat- och statligt ägd
Syfte 3.1	Visa hur arealen av redan skyddade värdekärnor på talldominerad skogsmark fördelas på kärnområde, skogskant och korridor.
3.1	Skyddade värdekärnor talldominerad skogsmark oberoende av ägarkategori
Syfte 3.2–3.5	Visa hur arealen av redan skyddade värdekärnor tillsammans med identifierade, men ännu ej skyddade, värdekärnor påverkar arealerna och fördelningen av kärnområde, skogskant och korridor när olika ägarkategoriernas markinnehav inkluderas på talldominerad skogsmark.
3.2	Skyddade värdekärnor talldominerad skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, talldominerad skogsmark, bolagsägd
3.3	Skyddade värdekärnor talldominerad skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, talldominerad skogsmark, privatägd
3.4	Skyddade värdekärnor talldominerad skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, talldominerad skogsmark, statligt ägd
3.5	Skyddade värdekärnor grandominerad skogsmark + Ej skyddade värdekärnor, talldominerad skogsmark, bolags-, privat- och statligt ägd

Morphological Spatial Pattern Analysis (MSPA)

För att analysera förekomst och rumslig fördelning av de skogliga värdekärnorna i de olika scenarierna (tabell 1) användes Morphological Spatial Pattern Analysis (MSPA; (Europeiska Kommissionen 2021)). MSPA hanterar binära kartor som innehåller förgrund (området av intresse: värdekärnorna) och bakgrund (kompletterande område: all yta utan värdekärnor). Med hänsyn till pixlarnas (värdekärnornas) spridning i landskapet klassificeras pixlarna i förgrunden till ett antal separata MSPA-klasser. I den här studien har klasserna summerats i tre kategorier; kärnområde, skogskant, korridor och bakgrund (bilaga 5). Kärnområde är det område som antas förbli opåverkat i sitt naturliga tillstånd om den totala arealen av värdekärnan förblir intakt. Skogskanten är den yttre delen av värdekärnan och omger kärnområdet, där kanteffekt kan förekomma. Korridor är den del av värdekärnan som består av för liten areal för att klassas som kärnområde men som kan erbjuda spridningsmöjligheter. Bredden på skogskant och korridor var inställd till 1 pixel dvs 10x10 m. Vad gäller skogskant så är 10 m en konservativ uppskattning som bygger på en uppskattad trädhöjd i skog i närheten till trädgräns. Kanteffekter kan nå betydligt längre in i kärnområden än så (Svensson et al. 2020b). Bakgrund motsvarar alla områden utan skogliga värdekärnor. Klassificeringarna visas i ett nytt raster som analyserades vidare i QGIS.

Tolkning av scenarier

Genom att utgå från dessa tre MSPA-klasser kvantifierades arealerna i respektive kategori; d.v.s. i andel av värdekärna. För att skatta värdekärnans arealer fördelat på kärnområde, skogskant och korridor summerades antalet pixlar i respektive kategori. Detta gjordes även med hänsyn till ägarkategorierna för att se hur den rumsliga spridningen av värdekärnor varierar mellan respektives ägarkategori markinnehav. För att skatta den rumsliga spridningen av kärnområden i Sorsele kommun beräknades andel av kategorin kärnområde ovan och nedan fjällnära gränsen viktat mot Sorsele kommuns totala skogsmarksareal. Dessa beräkningar gjordes för all skogsmark samt för gran- respektive talldominerad skogsmark. Resultaten illustreras i tabeller och diagram för att ge en överblick om förekomst och rumslig fördelning av värdekärnor med hänsyn till ägarkategorier, skogstyper och fjällnära gränsen i Sorsele kommun.

2.4. Intervjuanalys

2.4.1. Semi-strukturerade intervjuer

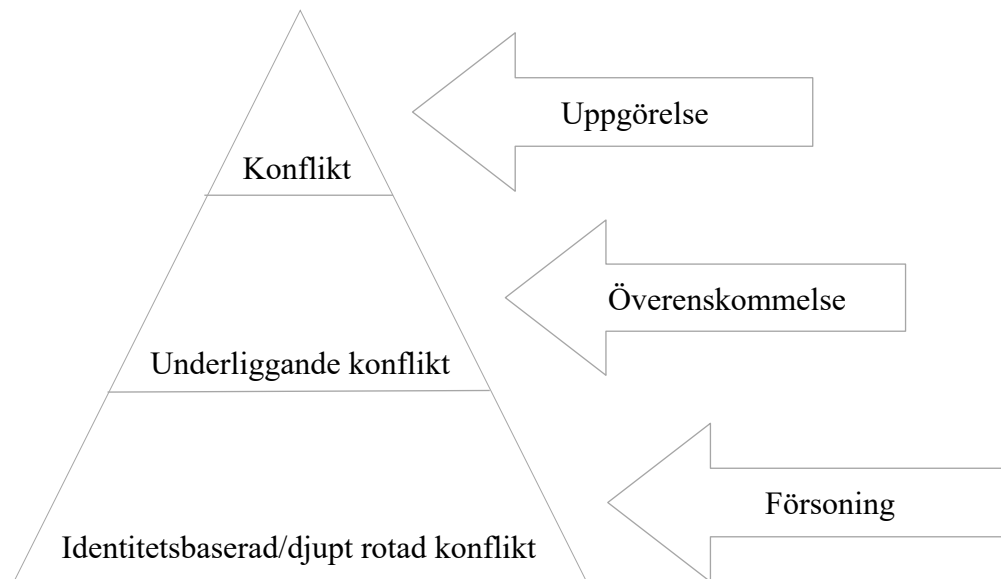
Intervjuerna genomfördes utifrån ett semi-strukturerat format. Varje intervju utgick från samma intervjuformulär (bilaga 4). Under intervjuerna fanns det utrymme för följdfrågor och fördjupning. Intervjuerna utfördes i första hand på plats (17), i andra hand via Zoom (7) och i tredje hand över telefon (3). Vid tre intervjutillfällen deltog två delägare tillsammans. För intervjuer på plats tillhandahöll Sorsele kommun ett rum för intervjuer i Sorsele och Biosfärområde Vindelälven-Juhttáahkka ett rum i Ammarnäs. Fyra intervjuer genomfördes hemma hos respondenterna. Intervjuerna pågick mellan 30 och 90 minuter och genomfördes i november 2021.

Alla intervjuer spelades in. I nästa skede transkriberades intervjuerna för att därefter koda och tematiseras.

2.4.2. Etisk aspekt

Alla respondenterna informerades vid det första utskicket om ändamålet med studien, den rättsliga grunden samt källan till, och hantering av, personuppgifter enligt gällande GDPR-lagstiftning. Respondenterna signerade även en samtyckesblankett för hantering av personuppgifter innan intervjun startade. Alla intervjuer är kodade med "Respondent nr" för att respondenterna i den här studien ska förbli anonyma.

2.4.3. Analytiska modeller

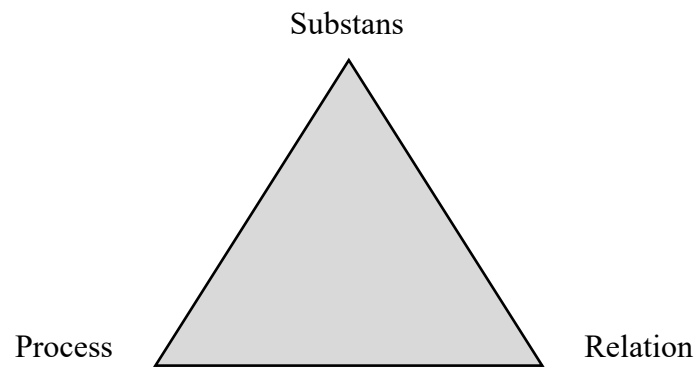

Figur 4. Analytisk modell över tre nivåer som kan förekomma vid naturvårdskonflikter; konflikt, underliggande konflikt och identitetsbaserad/djupt rotad konflikt. Till höger de lösningar som krävs för de olika nivåerna (Madden & McQuinn 2014).

Som utgångspunkt för att studera konflikterna i den här studien valdes två analytiska modeller från Madden & McQuinn (2014). Den första kallas *The Levels of Conflict model* och beskriver hur konflikter, inklusive naturvårdskonflikter, ofta är uppbyggda (figur 4). Enligt denna modell finns tre nivåer av konflikter; konflikt, underliggande konflikt och identitetsbaserad/djupt rotade konflikt. Där den första nivån (konflikt), exempelvis, är att ett förslag om naturvårdande åtgärder inte accepteras av berörd aktör. Den andra nivån (underliggande konflikt) beror vanligen på en historik av olösta konflikter. Underliggande konflikter är inte alltid uppenbara för den aktuella konflikten men kan ändå påverka individens attityd gentemot den aktuella konflikten. Exempelvis kan det handla om en missnöjdhet över tidigare beslut fattade av staten vilket influerar attityden gentemot ett helt nytt förslag/beslut. Den tredje nivån (identitetsbaserad/djupt rotade konflikt) involverar värden, övertygelser eller social-psykologiska behov vilka är centrala för identiteten för åtminstone en involverad part (Madden & McQuinn 2014). Den här studien innehåller exempel från alla nivåer i den analytiska modellen.

Den andra analytiska modellen från Madden & McQuinn (2014) förtydligar potentiella källor till konflikt och kallas *The Conflict Intervention Triangle* (figur

5). Den har använts för att belysa processens, substansens och relationernas betydelse för attityderna kring Skogsutredningens förslag. Processen syftar till Skogsutredningens tillvägagångssätt och tillgänglighet. Substans syftar till Skogsutredningens förslag att skydda ytterligare 525 000 hektar produktiv skogsmark i anslutning till fjällnära gränsen. Relationer syftar till de privata skogsägarnas relation till staten och ansvariga myndigheter.

Figur 5. Analytisk modell över möjliga källor till konflikt; substans, process och relation (Madden & McQuinn 2014).

3. Resultat

3.1. Värdekärnor och markägarkategorier

3.1.1. Värdekärnor: all skogsmark

En majoritet av värdekärnor på skogsmark i Sorsele kommun är belägna ovan fjällnära gränsen (tabell 2). Detta är genomgående för alla tre ägarkategorier. Den areal som klassats som kärnområde blir störst om alla ägarkategorier bidrar till bevarandet av de identifierade värdekärnorna (jfr. figur 3).

Ovan fjällnära gränsen är den totala arealen av skyddat och ej skyddat kärnområde, skogskant och korridor lika mellan ägarkategorierna. Nedan fjällnära gränsen är det ungefär tre gånger mer kärnområden på bolagsägd mark än på statligt eller privatägd mark.

För redan skyddade värdekärnor enbart är det stor övervikt ovan fjällnära gränsen (tabell 3); det finns drygt 38 gånger så stor skyddad areal ovan jämfört med nedan. Viktat mot total skogsmarksareal ovan (200 529 ha) respektive nedan (187 291 ha) fjällnära gränsen, finns det 9,5 gånger så stor andel skyddade kärnområden ovan jämfört med nedan. Värdekärnornas form tycks följa en gradient från väst till öst och från högre till lägre altitud inom kommunen, där de värdekärnor som är belägna längre västerut och på högre altitud har en flikigare form än de längre österut och på lägre altitud (bilaga 6). Detta kan förklara varför den andel av värdekärnorna som utgörs av skogskant och korridor är högre ovan fjällnära gränsen (ca 37%) än nedan (ca 31%).

Tabell 2. Total areal (hektar) av skyddade och ej skyddade värdekärnor på all skogsmark i Sorsele kommun + 1km buffertzonen. Fördelat på kärnområde, skogskant och korridor enligt Morphological Spatial Pattern Analysis. Fördelning är presenterat för hela Sorsele kommun, uppdelat i ovan och nedan fjällnära gränsen, samt på de olika ägarkategorierna bolag, privat, stat och alla.

Hela Sorsele kommun				
	Alla	Bolag	Privat	Stat
Kärnområde	125 000	108 016	100 639	96 965
Skogskant	37 009	33 352	30 865	30 518
Korridor	30 079	28 251	27 203	27 072
Summa värdekärnor	192 088	169 619	158 707	154 555
Område utan värdekärnor	654 194	676 662	687 574	691 726
Ovan fjällnära gränsen				
	Alla	Bolag	Privat	Stat
Kärnområde	113 409	98 696	96 899	93 369
Skogskant	33 692	30 701	29 793	29 475
Korridor	28 447	26 943	26 571	26 470
Summa värdekärnor	175 548	156 340	153 263	149 314
Område utan värdekärnor	373 229	392 436	395 513	399 461
Nedan fjällnära gränsen				
	Alla	Bolag	Privat	Stat
Kärnområde	11 590	9 319	3 740	3 595
Skogskant	3 317	2 651	1 072	1 042
Korridor	1 631	1 308	632	602
Summa värdekärnor	16 538	13 278	5 444	5 239
Område utan värdekärnor	280 964	284 226	292 060	292 264

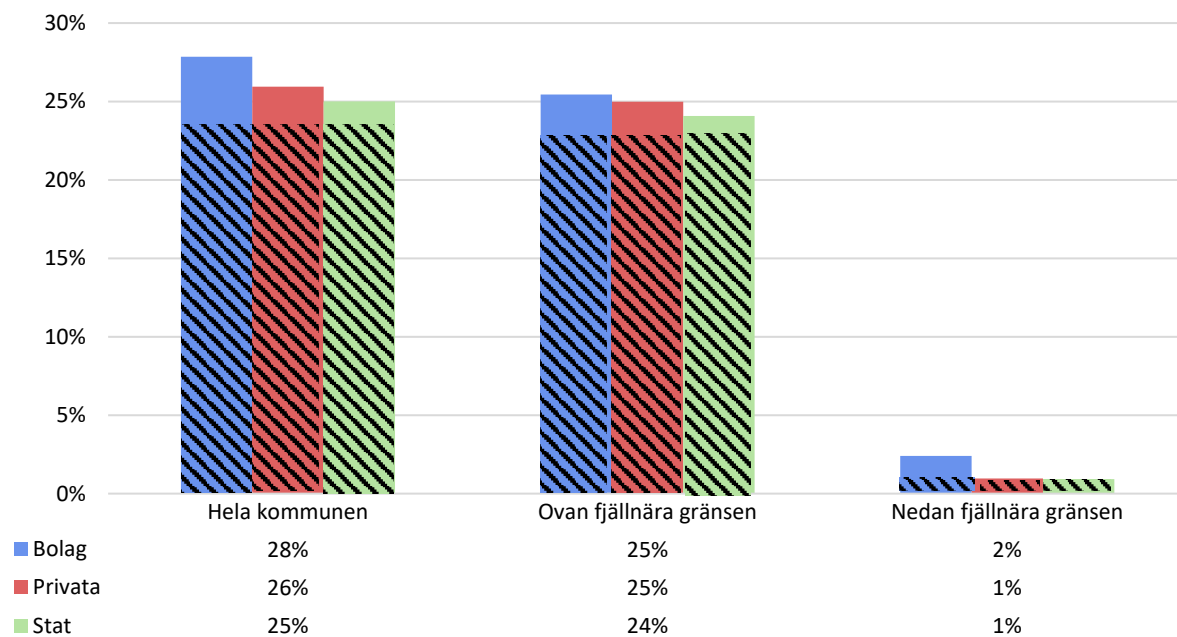
Tabell 3. Areal (hektar) redan skyddade värdekärnor fördelat på kärnområde, skogskant och korridor. Arealerna gäller för all skogsmark i hela Sorsele kommun samt fördelning ovan och nedan fjällnära gränsen. Utan hänsyn till fördelning på ägarkategorier¹

	Hela Sorsele kommun	Ovan fjällnära gränsen	Nedan fjällnära gränsen
Kärnområde	90 440	87 882	2 555
Skogskant	28 813	28 100	712
Korridor	26 145	25 704	441
Summa värdekärnor	145 398	141 686	3 708
Område utan Värdekärnor	700 884	407 091	290 239

¹ Information över de redan skyddade värdekärnorna är ej fördelat på de olika ägarkategorierna, därav presenteras redan skyddade värdekärnor som en total fördelat på ovan och nedan fjällnära gränsen i Sorsele kommun.

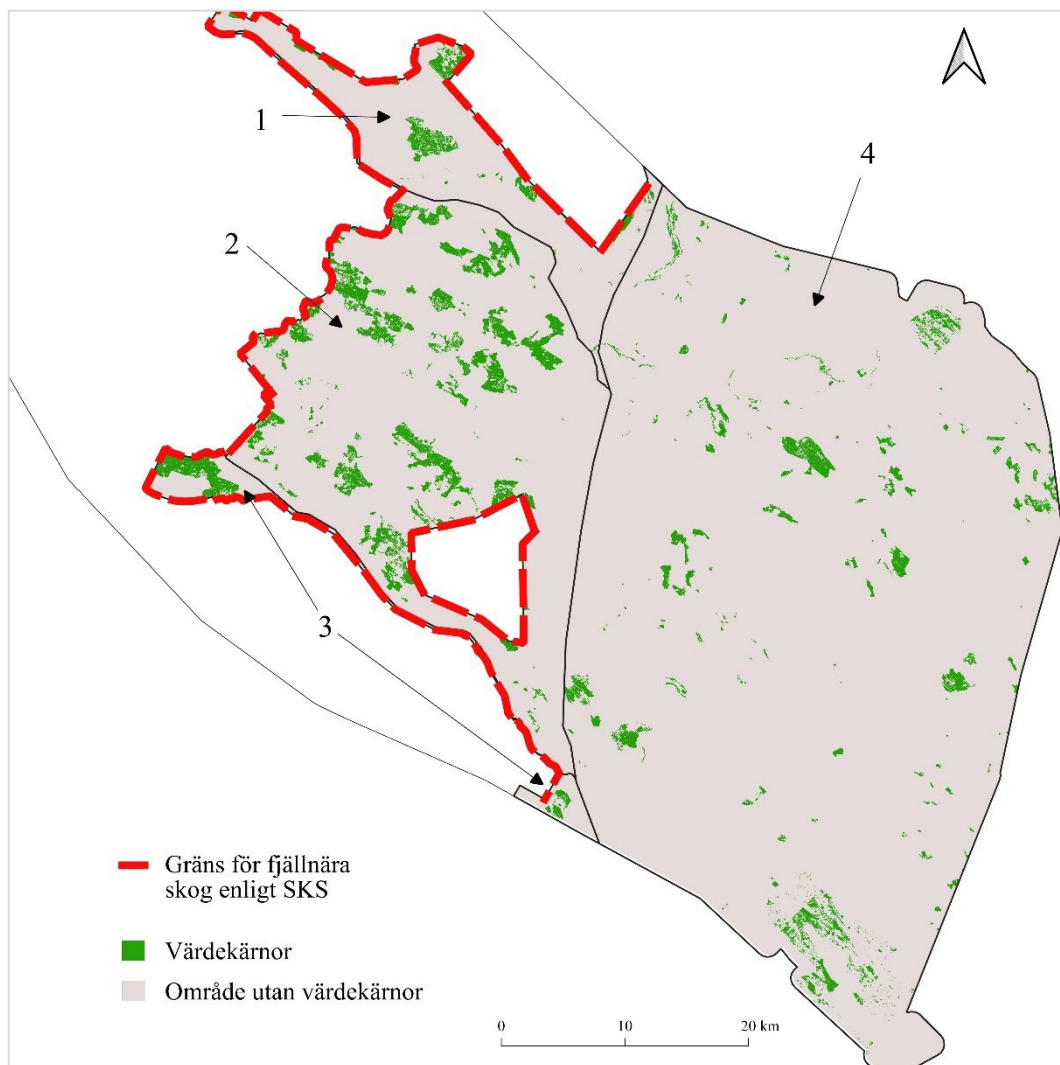
Av Sorsele kommuns totala skogsmark utgörs ungefär 23 procent av redan skyddade kärnområden, vilka främst är lokaliserade ovan fjällnära gränsen (figur 6). Det finns potential att utöka andelen kärnområde av total skogsmarksareal inom kommunen. För hela kommunen kan andel av total skogsmarksareal vad det gäller kärnområde ökas till 28%, 26% och 25% genom att långsiktigt skydda värdekärnor på bolagsmark, privat mark och statlig mark, respektive. Av denna areal är 25%, 25% och 24%, respektive, ovan fjällnära gränsen. Således vore förstås det bästa för bevarandet av kärnområden att alla ägarkategorier bevarar de kärnområden som finns på respektives mark. Dock verkar det vara bolagen som har bäst förutsättning att bidra till störst mängd långsiktigt skyddade kärnområden inom Sorsele kommun. Observera dock att dessa andelar är baserade på kärnområde enbart, alltså exklusive skogskanter och korridorer. För att dessa kärnområden ska förbli intakta krävs att den sammantagna arealen inventerade värdekärnor bevaras.

Nedan fjällnära gränsen i Sorsele kommun utgör värdekärnor och således även kärnområden en jämförelsevis liten andel (3%) av Sorseles skogsmarksareal (tabell 2; figur 6). Den enda av de tre ägarkategorierna i den här studien som har >1 procent kärnområden på sitt markinnehav nedan fjällnära gränsen är ägarkategorin bolag vars kärnområden utgör 2 procent av skogsmarksarealen i kommunen. De kärnområden nedan fjällnära gränsen som har ett befintligt skydd motsvarar cirka 1 procent av kommunens skogsmarksareal (figur 6).

Figur 6. Kärnområden i Sorsele kommun presenterat som andel av Sorseles totala skogsmark. Andelen redan skyddade värdekärnor illustreras av de streckade staplarna. Redan skyddade kärnområden + ej skyddade kärnområden på bolags-, privat och statlig mark presenteras i de helfärgade staplarna, uppdelat i området ovan och nedan fjällnära gränsen.

I den del av kommunen som ligger nedan fjällnära gränsen är koncentrationen av värdekärnor högst nära fjällnära gränsen (område 1, 2 och 3 i figur 7). I område 1, 2 och 3 finns sammanlagt 10 891 ha värdekärna, och inom 2 km österut från fjällnära gränsen finns totalt 4 926 ha värdekärna. Här finns goda förutsättningar att förstärka grön infrastruktur och expandera sammanhängande skog från det fjällnära området och österut. I de östra delarna av kommunen finns spridda områden med värdekärna, där ytterligare skydd kan inriktas mot att förstärka dessa och på sikt skapa större sammanhängande områden.

Figur 7. Sorsele kommun nedan fjällnära gränsen. Område 1 avgränsas av fjällnära gränsen i norr och av Vindelälven i söder. Område 2 avgränsas av Vindelälven i norr och Storjuktan/Fjosoken i söder. Område 3 är det minst av områdena och avgränsas av Storjuktan/Fjosoken i norr och fjällnära gränsen i söder. Område 4 innefattar ett flackare skogslandskap, avgränsningen är dragen där dalgångarna blir mindre utpräglade.

3.1.2. Värdekärnor: gran- och talldominerad skogsmark

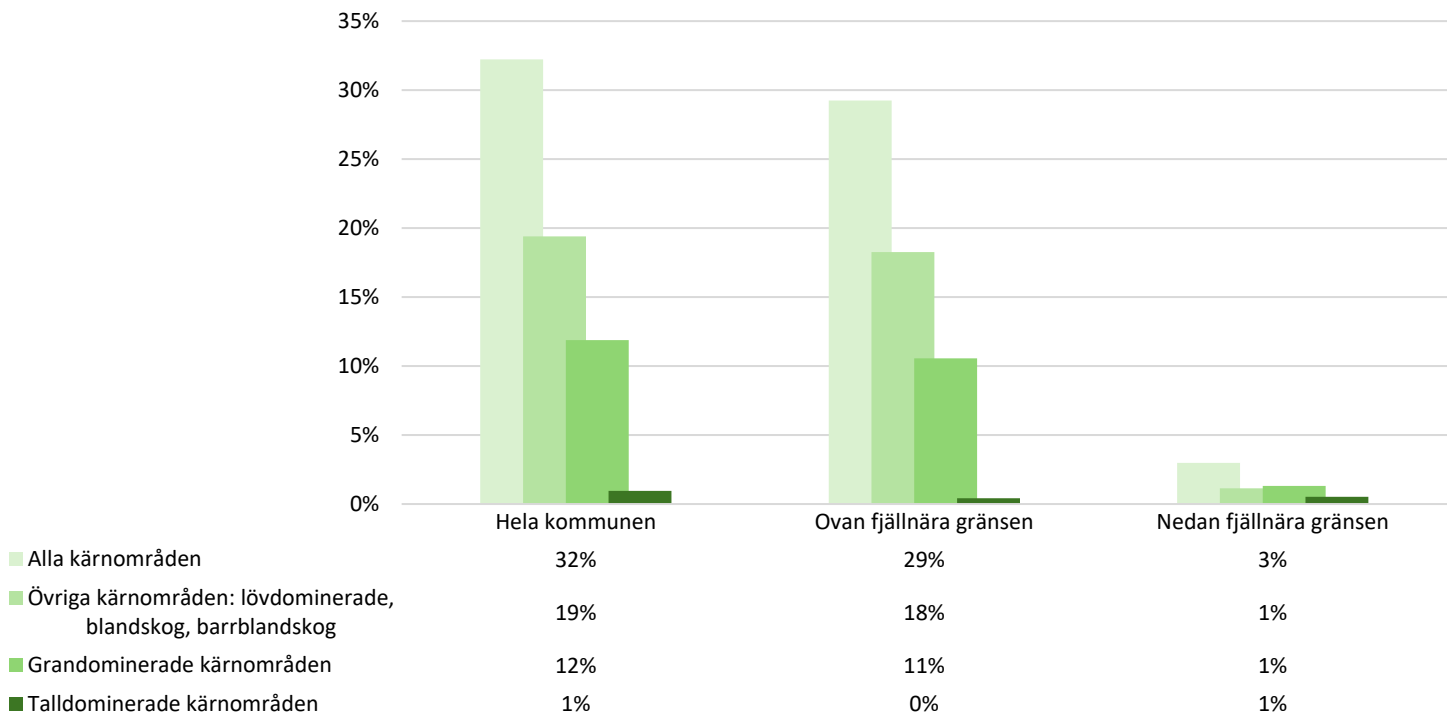
Skogslandskapet i nordvästra Västerbotten är dominerat av granskog snarare än tallskog. Detta gäller även för värdekärnorna i Sorsele kommun. Bland de värdekärnor som finns inom Sorsele kommun är det både fler och större kärnområden som utgörs av granskog. Utöver gran- och talldominerade kärnområden finns kärnområden som domineras av exempelvis lövskog, blandskog eller barrblandskog (se övriga kärnområden i figur 8). De talldominerade kärnområden som identifierats i den här studien är mycket fragmenterade med hög andel skogskant och korridor (tabell 4; figur 8; bilaga 7). Detsamma gäller för redan skyddade gran- och talldominerade kärnområden (tabell 5). För området ovan fjällnära gränsen finns det en ännu tydligare dominans av gran i alla värdekärnor; ca 10 gånger så stor andel gran jämfört med ca 2 gånger så stor andel nedan.

Tabell 4. Areal (hektar) av samtliga, skyddade och ej skyddade, värdekärnor på gran (G)- och talldominerad (T) skogsmark i Sorsele kommun + 1km buffertzonen. Fördelat på kärnområde, skogskant och korridor. Presenterat för hela Sorsele samt uppdelat i ovan och nedan fjällnära gränsen. För fördelning på ägarkategorier se bilaga 8.

	Värdekärnor på gran-och talldominerade skogsmark					
	Hela Sorsele Kommun		Ovan fjällnära		Nedan fjällnära	
	G	T	G	T	G	T
Kärnområde	46 067	3 696	40 954	1 646	5 110	2 049
Skogskant	18 063	3 160	15 821	1 799	2 240	1 361
Korridor	7 335	4 240	6 479	3 053	855	1 186
Summa värdekärnor	71 465	11 096	63 254	6 498	8 205	4 596
Område utan värdekärnor	774 817	835 186	485 522	542 278	285 741	289 351

Tabell 5. Areal (hektar) av enbart skyddade värdekärnor av gran (G)- och talldominerad (T) skogsmark i Sorsele kommun + 1km buffertzonen. Fördelat på kärnområde, skogskant och korridor. Presenterat för hela Sorsele samt uppdelat i ovan och nedan fjällnära gränsen.

	Skyddade värdekärnor på gran-och talldominerad skogsmark					
	Hela Sorsele kommun		Ovan fjällnära		Nedan fjällnära	
	G	T	G	T	G	T
Kärnområde	28 476	1 284	27 258	839	1 214	445
Skogskant	11 399	1 397	10 937	1 059	461	337
Korridor	5 087	2 261	4 915	1 944	172	316
Summa värdekärnor	44 962	4 942	43 110	3 842	1 847	1 098
Område utan värdekärnor	801 319	841 340	505 666	544 934	292 099	292 850

Figur 8. Illustration över hur stor andel av Sorsele kommuns skogsmark som utgörs av kärnområden samt hur stor andel av den totala skogsmarksarealen inom kommunen som utgörs av kärnområden dominerade av olika skogstyper enligt Morphological Spatial Pattern Analysis.

3.2. Skogsägarnas markanvändning

Hur skogsägarna i den här studien använder sin mark i dagsläget varierar (tabell 6). Sammantaget är en stor del av markanvändningen koncentrerad till försörjande och kulturella ekosystemtjänster (tabell 6). De flesta av respondenterna använder sin mark på mer än ett sätt, det var endast ett fåtal som uttryckte att de nyttjade marken för enbart ett ändamål eller inte alls. Sammantaget är jakt den mest dominerande markanvändningen, följt av fiske. Totalt anger 16% av markägarna att de använder sin mark för virkesproduktion.

Tabell 6. Översiktlig tabell över hur respondenterna i den här studien använder sin mark. Fördelat på boende i kommunen (närbo), boende utanför kommunen (utbo) och total (närbo + utbo).

Markanvändning	Närbo (n=18)	Utbo (n=12)	Total (n=30)
Jakt	43% (13)	20% (6)	63% (19)
Fiske	37% (11)	16% (5)	53% (16)
Ved	30% (9)	16% (5)	47% (14)
Rekreation/bärplockning	23% (7)	20% (6)	43% (13)
Skogsskötsel (Röjning/plantering)	33% (10)	10% (3)	43% (13)
Skogsbruk	20% (6)	20% (6)	40% (12)
Arrenderar ut jakt	6% (2)	16% (5)	23% (7)
Virke	13% (4)	3% (1)	17% (5)
Pensionsförsäkring		10% (3)	10% (3)
Övrig verksamhet	6% (2)		7% (2)
Använder ej fastigheten		3% (1)	3% (1)

3.3. Skogsägarnas mål och utmaningar

Skogsägarnas mål varierade från rena produktionsmål, antingen genom rationellt skogsbrukande eller genom alternativa bruksformer, till mål som handlade om att skapa habitat för specifika arter (figur 9; bilaga 9). Det fanns även mål som handlade om sociala värden, rekreation och att skogen skulle vara välskött. Ett återkommande mål var att överlämna skogsfastigheten till nästa generation, flera såg även sin skogsfastighet som en ekonomisk trygghet:

”... jag tänker ju att den här skogen också är en sorts pensionsförsäkring för mig.” (Respondent 10).

”He är ju om våra barn vill ärva och om de i framtiden vill avverka, göra sig pengar eller bygg en sommarstuga, ja man vet ju inte vad de har för planer. Så marken ska vi behålla som den är.” (Respondent 21 & 22)

Bland skogsägarna var det vanligt att ha flera mål: ”Att hitta en lagom balans mellan ett ekonomiskt utbyte av fastigheten men också att man ska ha jakten och rekreationen.” (Respondent 9). På en fastighet som är uppdelad på flera skiften kunde skogsägaren ha ett mål per skifte samtidigt som det fanns ett sammantaget mål med hela skogsinnehavet, till exempel ekonomisk trygghet. Att behålla

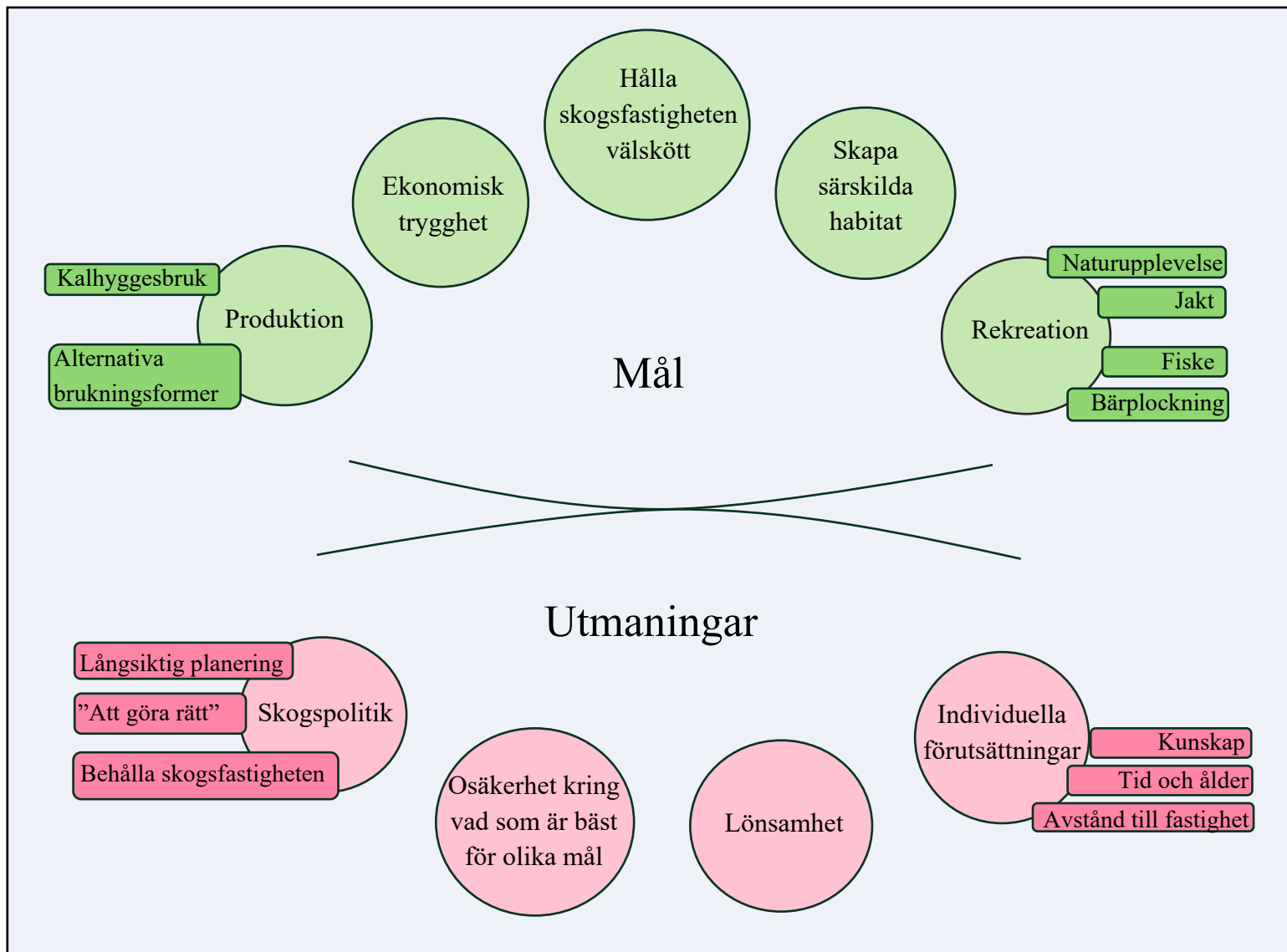
äganderätten till skogsfastigheten var också någonting som uttrycktes: ”... *annars har vi väl alltid haft som mål att den ska få stanna kvar.*” (Respondent 14).

”Där [ett av tre skiften] tänker jag mer att det skulle vara mitt bidrag till miljöhänsyn. Att skogen ska vara en lunga för oss. Den får gärna, jag skulle vara positiv till att man gjorde någonting sånt om man hindras avverka.” (Respondent 17)

Skogsägarna upplevde en variation av utmaningar (figur 9; bilaga 10). Många utmaningar var relaterade till politiska beslut och riktlinjer, exempelvis att planera långsiktigt, att göra rätt och att helt enkelt behålla fastigheten: ”*En utmaning är ju att staten försöker med näbbar och klor att ta av oss skogen.*” (Respondent 13). Att få någon slags lönsamhet i och med de långa avstånden till sågverk och pappersmassabruk var en annan utmaning. Även individuella förutsättningar, så som ålder, tid, avstånd till fastighet och kunskap, ansågs utmanande.

”Så att det tycker jag är jättesvår utmaning att veta vad som är det bästa, det bästa för mig eller bästa för miljön, eller bästa för Norra skog. Det tycker jag är det svåraste.” (Respondent 17)

”Om man bara ska tänka vad man själv ska åstadkomma som skogsägare så är det ju hälsa och tid som är den stora utmaningen. Men sen kunskap och sen vilka regelverk som sätts upp.” (Respondent 3)

Figur 9. Sammanfattning av mål och utmaningar identifierade av privata skogsägare. Mål innefattar produktion genom kalhyggesbruk eller alternativa brukningsformer, ekonomisk trygghet, att hålla skogsfastigheten välskött, skapa särskilda habitat och rekreation genom naturupplevelse, jakt, fiske, bärplockning. Utmaningar innefattar skogspolitik som försvårar för skogsägarna att "göra rätt", behålla skogsfastigheten och att planera långsiktigt. Andra utmaningar är att det är svårt att veta vad som egentligen är bäst för olika individuella mål och att få skogsvårdsåtgärder lönsamma. Även individuella förutsättningar så som kunskap, tid, ålder och avstånd till fastigheten ansågs utmanande.

3.4. Perspektiv kring Skogsutredningen

3.4.1. Substans

Skogsägarnas attityd gentemot substansen i Skogsutredningens förslag att skydda 525 000 hektar produktiv skogsmark i anslutning till fjällnära gränsen var sammantaget negativ. Intervjuerna genomfördes parallellt med att Skogsutredningens förslag skiftade från att vara baserad på icke-frivillig basis till att vara baserad på frivillig basis för privata skogsägare. Att ett så omfattande förslag från början var tänkt att baseras på tvång för berörda skogsägare framstod som svårt att acceptera bland respondenterna. Att skogsfastigheter som funnits inom släkten i generationer riskerade att lösas in väckte en känsla av maktlöshet. Maktförhållandet mellan staten och skogsägarna belystes som en svårighet att acceptera. De negativa attityder som fanns gentemot Skogsutredningens förslag verkade i första hand triggas av att förslaget var baserat på tvång och i andra hand av att förslaget ville utvidga andelen formellt skyddade områden i en kommun som redan har stora formellt skyddade områden.

Majoriteten av respondenterna tyckte att frivillighet var den bättre utgångspunkten, samtidigt var ett antal skeptiska gentemot resultatet om det vore baserat på frivillighet:

”Alltså, och därför tycker jag att det var ganska bra i den här utredningen. Det här lite som nu diskuteras så att det skulle bygga på frivillig basis. Och då! Då tycker jag att då har man en möjlighet att både vara medvetna om Varför gör man detta? Och jag kan också vara delaktig i det och jag förstår varför.” (Respondent 16)

”Frivillighet låter positivt men effekten är ineffektiv. /.../ Det finns ju en viss tröghet i att aktivt ta itu med någonting som man kanske inte 100% känner för.” (Respondent 18 & 19)

Några skogsägare berättade att de inte hade något större problem med att få sin mark inlöst mot en korrekt ersättning men att de samtidigt principiellt ansåg att en tvångsinlösning var fel. Några av de som ansåg att intrångsersättningen var för låg uttryckte även att enskilda privata skogsägare inte får ersättning på samma villkor som skogsbolagen:

”Det är som jag sa modernt baggböleri, nära på stöld, konfiskering. /.../ I mitt fall, den ersättning jag vill ha, är ersättningsmark och inget annat. Och då ska jag ha samma avtal som skogsbolagen; SCA, Holmen, Allmänningarna. Det görs inte idag. Det vet jag.” (Respondent 27)

Det fanns även en uppfattning om att det inte var privata skogsägares skogsbruk som var problemet. I stället hänvisade respondenterna till de större skogsbolagen

som den egentliga orsaken till problemet med bland annat fragmentering av landskapet (bilaga 11):

” Men jag upplever att de flesta kalavverkningar är det staten som gör, de slättar ju bara. Det tror jag också gör folk som har skog förbannade. Då går det bra. Man tittar på kronan och så där, det är ju helt sjukt vilka jättekalyhyggen de gör. Det gör ju inte en privat, väldigt väldigt sällan.” (Respondent 2)

3.4.2. Process

Utöver de förslag som Skogsutredningen mynnat ut i resonerade respondenterna också kring den process som resulterat i Skogsutredningen. Då återkom delaktighet, eller snarare bristen på delaktighet, som en viktig aspekt. En respondent uttryckte en frustration kring Skogsutredningens process och mer specifikt att skogsägarna involveras för sent i processen och att möjligheten att påverka då är liten:

” De väntar ju tills alla beslut är fattade, det spelar ju ingen roll vad du tycker, det är kört. Det är redan bestämt. Det är det de gör fel. De borde försöka involvera innan beslutsprocessen, innan beslutet är fattat för då känner man att man har någon påverkansmöjlighet. Och då tror jag också att man skulle vinna över några motståndare, för nu är ju alla bara arga.” (Respondent 2)

Alla respondenter kände till Skogsutredningen men hur insatta de var varierade. Media var den främsta informationskällan. Ett fåtal ansåg att de hade fått riktad information om Skogsutredningen. Sammantaget framstod Skogsutredningens process och Skogsutredningen som sådan, som relativt otillgänglig för skogsägarna. En respondent uttryckte att hen kunde bli negativ gentemot förslaget för att det är någon annan som bestämmer och att ”...*det sker över huvudet*” (Respondent 3). Vidare ansågs Skogsutredningen i sin formella utformning vara svår att ta till sig, vilket också är en slags otillgänglighet. En respondent önskade att det skulle finnas en sammanfattande ”populärversion” och en annan hade föredragit ett informativt möte.

3.4.3. Relation

Relationen mellan staten och respondenterna varierade, några uttryckte en tydlig skepsis gentemot staten. Några av dem som var skeptiska hade tidigare personlig erfarenhet av statens ingripande i kommunen medan andra berättade om släktingar eller bekanta som erfarit statliga initiativ. Tidigare erfarenheter, både direkta och indirekta, kan ha bidragit till en underliggande konflikt, som eventuellt präglat flera av respondenternas attityder både gentemot Skogsutredningens förslag och gentemot staten i allmänhet. En respondent, som inte uttryckte att hen varit direkt påverkad av staten tidigare, uttryckte en skepsis gentemot alla statliga initiativ.

Samma respondent hänvisade till två skogsägare inom kommunen som nyligen genomgått en lång rättslig process när de nekades avverkningstillstånd på grund av höga naturvärden.

”Men jag tror de vill ha en plan, det här har de [staten] ju gjort förut, de har ju stulit skog, både kyrkan och staten, på ett intelligent sätt. För när de var där uppe i Skansnäs var det en hel delegation av slipsnissar som va och kuta där. Då har den lilla människan svårt att kriga men de [Holmbergs] har krigat bra. Men till slut då blir man negativ till allt som kommer. Om de reviderar om det här så har man ju inte, man går inte in med en positiv tanke ’vad har de tänkt nu då?’.” (Respondent 4)

Rättsprocessen som nämndes fick mycket uppmärksamhet i media och var ett återkommande exempel bland respondenterna. Trots att skogsägarna i fråga i slutändan vann rättsprocessen kan händelsen indirekt bidragit till en känsla av otrygghet för andra skogsägare i kommunen. Några respondenter var tydliga med att de sympatiserade med dessa.

Det fanns även tvivel över hur ett utökat skydd enligt Skogsutredningens förslag skulle främja Sorsele kommun genom arbetstillfällena. En skogsägare hänvisade till sådant som verkade utlovats vid bildning av Vindelfjällens naturreservat, men att det inte infriats. Detta kan ha bidragit till en underliggande konflikt som i sin tur bidrar till skepsis gentemot liknande argument om utveckling som återfinns i Skogsutredningen.

”Och he skull va så bra att vägen sku komma och he sku va så många arbetstillfällena. Men he va ju int. Arbetstillfällena finns ju i Umeå.” (Respondent 24)

En annan skogsägare berättade att skoterförbudet i Vindelfjällens naturreservat försvårar nyttjandet av den fiskerätt hen har i en sjö eftersom en del av sträckan går över reservatet. Detta är ett exempel på hur ett formellt skydd indirekt kan påverka rättigheter för såväl skogsägare som icke-skogsägare inom Sorsele kommun.

”Det [fiskevattnet] ligger inne i skyddsområdet Vindelfjällens naturreservat. Sen för att vi ska ta oss dit, för där har vi alltså fiskerätt i det vattnet. Då måste vi färdas en kort bit över det här reservatets mark. Det innebär att vi får ju inte färdas med skoter dit även om det är bara några 100 meter du ska köra över alltså reservatet.” (Respondent 16)

Att Vindelfjällens naturreservat ligger inom Sorsele kommun gör att respondenterna har erfarenhet av större sammanhängande områden av formellt skyddad natur. Följaktligen finns tidigare erfarenheter av de restriktioner som kan följa med naturreservat, vilket kan bidra till attityderna gentemot de formella skydd som diskuteras i Skogsutredningen, och kanske särskilt skyddsformen naturreservat. Något som återkom under intervjuerna var känslan av att det borde

räcka med Vindelfjällens naturreservat. Det var uppenbart att den känslan fanns hos skogsägarna, med tanke på att så stor del av landarealen i Sorsele kommun redan är formellt skyddad. Ytterligare information kan vara en viktig faktor för att skapa en större acceptans och förståelse varför ett utökat skydd vore intressant.

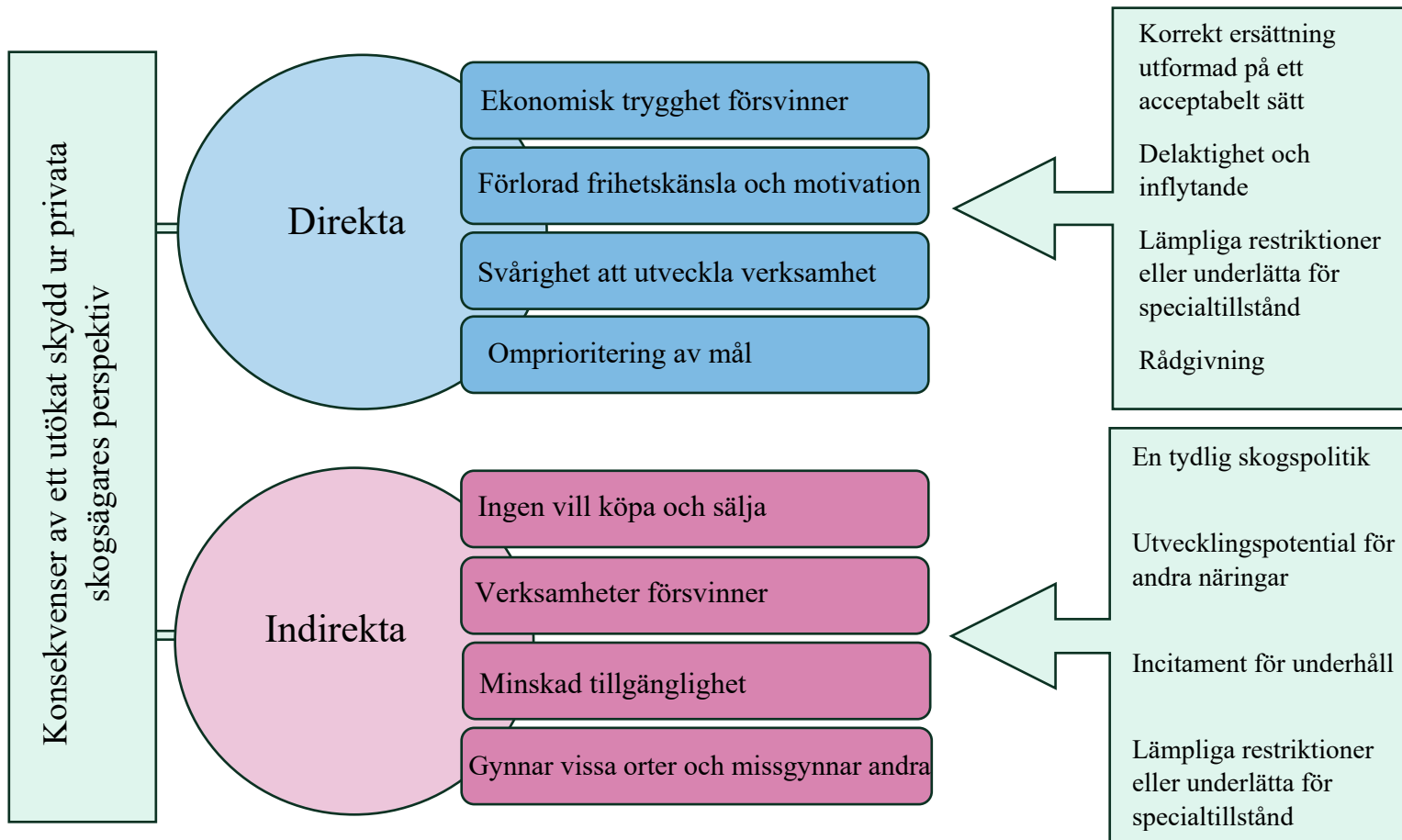
” Det är ju bara att gilla läget på något sätt alltså, så funkar det ju bara, tyvärr [uppgiven] Så att det känns som att när staten bestämmer något då är det bara att lyda. Men jag tror att det man vänds mot också är 'ja men räcker det inte nu?' Vi har ju Vindelfjällens naturreservatet som är gigantiskt. Hallå, det känns som att de [staten] har blivit alldeles tokig.” (Respondent 2)

3.5. Skyddsformer

3.5.1. Konsekvenser av ett utökat skydd i Sorsele kommun

För att få en bättre förståelse för skogsägarnas önskemål och attityder gentemot ett utökat skydd i Sorsele kommun enligt Skogsutredningens förslag är det viktigt att se vilka möjliga direkta (personliga) och indirekta (externa) konsekvenser skogsägarna tror att ett utökat skydd skulle medföra (figur 10).

De direkta konsekvenser som framkommer vid utökat formellt skydd handlade om ekonomi, frihet, motivation, utveckling och mål. Indirekta konsekvenser var att köp- och säljmarknaden påverkas, verksamheter försvinner, tillgängligheten påverkas samt att endast vissa orter inom kommunen gynnas av ett formellt skydd.

Figur 1098. Direkta och indirekta konsekvenser av ett utökat skydd enligt Skogsutredningens förslag i Sorsele kommun ur skogsägarnas perspektiv. Direkta konsekvenser innefattar sådant som respondenten personligen påverkas av. Indirekta konsekvenser innefattar förändringar inom kommun, som kan påverka respondentens tillvaro. Till höger förslag på sådant som kan utvecklas för att minska eller lindra de identifierade konsekvenserna

Flera av respondenterna hade ekonomisk trygghet som ett underliggande syfte med sitt skogsinnehav. Den ekonomiska tryggheten riskerar att försvinna eller minska om skogsfastigheten vore aktuell för ett utökat skydd:

” Eftersom målet var att det skulle vara en gåva till nästa generation, påverkar ju så tillvida att det blir ju inte så då och den ekonomiska tryggheten försvinner.” (Respondent 18 & 19)

Beroende av vilken typ av skydd och vilka restriktioner som vore aktuella riskerar förfoganderätten att inskränkas i olika grad. En inskränkning av förfoganderätten skulle leda till brist på motivation att fortsätta utföra vissa skogsvårdsåtgärder för att underhålla skogsfastigheten:

” Jag tror man skulle tappa mycket av intresset att sköta om ett ställe som man inte har förfoganderätt över. Då tror jag inte det skulle hända någonting där.” (Respondent 16)

Ett utökat skydd påverkar flera av skogsägarnas mål. För några skogsägare skulle vissa mål helt behöva överges, alternativt delvis förhindras eller försvåras, exempelvis målet att utveckla sin befintliga verksamhet. En skogsägare uttryckte att hen skulle omprioritera sina mål om skogsfastigheten vore aktuellt för ett formellt skydd:

” Nja det blir ju miljöhänsyn blir ju viktigare mål då. Då är det ju någon förhoppningsvis kunnig som ser till långsiktigt det bästa för miljön. Vilket är ju svårt för mig att veta och då litar jag på att de/ni, tittar jag på dig, i framtiden har den kunskapen. För självklart är ju det viktigaste med miljöhänsynavseende.” (Respondent 17)

Skogsägarna kunde även identifiera ett antal indirekta konsekvenser av ett utökat skydd. En uppfattning var att ett utökat skydd skulle leda till ett minskat intresse att både köpa och sälja skogsfastigheter inom kommunen. En försämrad köp- och säljmarknad riskerar att bidra till att fastighetsägare väljer att behålla sin fastighet som fritidshus, vilket försvårar inflyttning till kommunen:

” Ingen vill ju köpa och sälja. Det finns ju inte på kartan nu. Det måste stå helt still. Alltså är man normalt intelligent köper man ju inte ett skogshemman i Sorsele kommun nu. Det finns ju inte på världsbilden att man gör det. /.../ Huspriset till exempel kommer ju att sjunka ännu mer vilket gör att ingen sälj, varför ska du sälja ett hus som du inte får betalt för? Då kan du lika gärna ha kvar den som sommarstuga. Och det är ju ett problem som jag upplever redan idag och det skulle ju öka ännu mer om skogsnäring och skogsbruket försvinn.” (Respondent 2)

Att verksamheter drar sig undan var en annan indirekt konsekvens som nämndes. Både verksamheter som är direkt kopplade till skogsindustrin och verksamheter som till viss del verkar i anslutning till skogsindustrin:

”Det blir ju lagt en kall hand över hela området, även på de fastigheter som ligger nära det här området. För du tar ju död på virkesmarknaden, allting drar sig undan, maskiner, entreprenörer, åkerier, du hamnar ju verkligen på utkanten då. Och de virkesköpande organisationerna är ju jätterädda för att vara i närheten av det här. Så det är ju förödande. Man får starta en egen såg haha” (Respondent 27)

Incitament för att underhålla skogsbilvägar försvinner utan ett aktivt skogsbruk, vilket kan minska tillgängligheten på lång sikt: ”... och då försvinner tillgängligheten för allmänheten också tror jag. På sikt. /.../ efter 20 år, då växer det ju tall på vägarna.” (Respondent 4). Det fanns även en oro att ett utökat skydd i Sorsele kommun endast skulle gynna vissa orter. Till exempel att orter med större befintligt serviceutbud för besöksnäring skulle gynnas medan orter utan serviceutbud inte skulle gynnas av ett utökat skydd.

”Nämen det blir ju bara vissa orter som gynnas, typ Ammarnäs /.../ däremellan kommer det ju dö ut. Vad ska du göra här. Du får ju i princip inte vara här. Du får ju inte bygga och ingenting, du får ta skidorna och åka till skogs.” (Respondent 21)

”Friluftslivet här uppi det är ju noll.” (Respondent 22)

3.5.2. Utformning av skydd

Vilken skyddsform (nationalpark, naturreservat, biotopskyddsområde och naturvårdsavtal) respondenterna föredrog berodde på restriktioner, ersättning, möjlighet till inflytande och om ett avtal kan tecknas för en begränsad tid eller inte (bilaga 12). Ingen av respondenterna önskade nationalparksbildning, däremot framstod naturvårdsavtalet som mer önskvärt. Möjliga orsaker kan vara att naturvårdsavtalet uppfattas som en mer flexibel skyddsform där skogsägaren har möjlighet att vara delaktig i utformningen. Att det tecknas för en begränsad tid bidrog också till en positivare inställning gentemot naturvårdsavtal som skyddsform. Nationalpark uppfattades i stället som den skyddsform där skogsägarna hade minst inflytande och minst rättigheter eftersom det innebär försäljning av skogsfastigheten till staten:

”Nationalpark är väl kanske uteslutet. Vill man göra det får man ju sälja fastigheten men jag tror inte det är aktuellt. Jag skulle nog egentligen helst se ett sånt där [naturvårds]avtal, att jag har ett visst inflytande.” (Respondent 9)

”Mm, svårt...men inte då nationalpark i alla fall...för mig är det jätteviktigt att vi får ha kvar jakt-och fiskerätten, och äganderätten. Den vill jag absolut ha kvar för framtiden.” (Respondent 14)

En av respondenterna hade uppfattningen att en nationalparksbildning medför en stor mängd restriktioner och krav på specialtillstånd för att få färdas i området. Det fanns även tvivel gällande styrning och involvering av lokalbefolkning, främst med hänvisning till storleken på området:

”Och vi är uppfödd där /.../ där flera generationer har hållit på. Helt plötsligt ska inte jag få ta mig dit, jo på skidor naturligtvis...men jag tänker på mina barn, barnbarn. Jag gillar inte tanken på nationalpark. Sen blir det toppstyrt. Det pratas om att byn skulle få vara med som i nationalparken i Lapponia. Men jag tror inte det blir så. Jag tror det skulle bli annorlunda. Jag tror inte det blir så för att, för det här är ju så stort. Utan det är staten och byråkraterna som styr det här. Kommer inte alls att vara några ortsbor inblandande. Eventuellt någon ordförande i någon sameby.” (Respondent 20)

Ett skyddsavtal tecknat för en begränsad tid framstod som enklare att acceptera. Bland annat eftersom skogsägarna vill lämna vidare någonting av värde till efterkommande generationer och uppfattningen att det kan bli aktuellt med framtida omprioriteringar eftersom världen förändras.

” Jag skulle kunna tänka mig att det som är nära vägen och nära Vindelälven, det känns som att det skulle man vilja ha kvar. För att en plätt vid Vindelälven, om 100 år kanske det är värt enormt mycket. Så det skulle man ju gärna vilja ge i arv.” (Respondent 17)

Naturvårdsavtal framstod som den skyddsform med mest utrymme för inflytande och diskussion. En av skogsägarna som håller på med småskaligt skogsbruk och förädling såg möjligheten att kombinera sitt brukande med ett naturvårdsavtal:

” Det där på slutet som du sa [naturvårdsavtal], att man ändå, om det gick att diskutera med dem, om jag kunde påverka eller om det bara är från deras håll...framför allt som mitt skogsbruk är idag 'ska jag ta den här tallen eller ska jag ta den där i stället' men jag vill ändå ta ner den för att såga nå bänkar eller så. Så det lutar väl mer åt, från min sida är det väl det sista [naturvårdsavtal]. (Respondent 12)

Hur stor andel av skogsfastigheterna som skulle beröras av ett eventuellt skydd påverkade skogsägarnas attityder gentemot formella skydd. Det fanns en större förståelse och acceptans för skydd av naturvärden om det gällde en begränsad del av skogsfastigheten. Även mer artspecifika skydd framstod som enklare att acceptera: ”*He är klart om jag har ett område vars nå norna eller nå växer. He e klart, skydda he, men ta inte hur stort som helst.*” (Respondent 24). Ytterligare en orsak varför naturvårdsavtalet oftare föredrogs kan vara att det upplevs mer frivilligt än de andra skyddsformerna:

” Det känns som att, va jag tvungen att välja, så naturvårdsavtalet känns väl rättså...rimligast. /.../ Nä men just det här att det är lite flexiblere att man har en dialog och det är mer frivilligt.

Och just att det kanske bara är vissa delar av skogen. Att man kan, som jag sa tidigare, att man kan syna ut ställen som man låter va, men även där man kan bruka. /.../. Att det blir mindre områden, istället för stora sjök.” (Respondent 11)

När respondenterna berättade om hur de skulle föredra att få information om eventuella skyddsvärda naturvärden på deras fastighet blev det tydligt att både delaktighet och tydlighet var önskvärt (bilaga 13). Delaktighet i det avseendet att ha möjlighet att kompromissa och känslan av att få vara med och styra lite själv. En respondent liknade det med att skapa en skogsbruksplan: *”Som när vi gjorde skogsbruksplan följde jag ju med och då fick man ju liksom styra lite själv.”* (Respondent 12). Tydlighet genom ett fysiskt besök där skogsägare och representant från myndighet tillsammans besöker skogsfastigheten för att ge skogsägaren en möjlighet att se vilka naturvärden som anses skyddsvärda och varför. För några var det viktigt att få se specifika arter. Skogsägarna var även intresserade av att få veta varför just deras skogsfastighet potentiellt vore värd att skydda. Det var även önskvärt med tydlighet kring vilka områden som det är tillåtet att fortsätta bruka utan några restriktioner. En respondent uttryckte att hen skulle vilja ha ett brev med beslutet eftersom det var *”...enklare att bestrida en skriftlig handling”* (Respondent 13).

För respondent 1, som hade tidigare erfarenhet av både biotopskydd och naturreservatsbildning, berodde den föredragna skyddsformen snarare på vilken myndighet som ansvarar för processen och skyddsbildningen. Hen hade erfarenhet av ett bättre samarbete med Skogsstyrelsen som ansvarar för biotopskydd jämfört med Naturvårdsverket/Länsstyrelsen som ansvarar för naturreservat. Skogsägaren var skeptisk mot Länsstyrelsens inventeringar eftersom skattningen av volym inte stämte med den skattade volymen i skogsbruksplanen. Detta resulterade i en tidskrävande process och ett svagt förtroende för Länsstyrelsen (och Naturvårdsverket):

”Och jag skulle vilja påstå att det [ersättningen] skiljer ganska mycket, man får betydligt mycket bättre ersättning av Skogsstyrelsen än för naturreservaten, så skulle jag säga någonting, biotopskydd i så fall. /.../ Ja en ganska kraftig underskattning av dem [Länsstyrelsen] och vi har fått göra om allt ihop. Och det har visat sig att våra skogsbruksplaner stämde bättre, så jag är lite skeptiskt mot naturreservat just på grund av det. Mer baserat på vilka myndigheter som är involverade än naturreservat som sådant.” (Respondent 1)

Just felaktiga skattningar av volym i samband med skyddsavtal återkom bland respondenterna. Några av skogsägarna berättade att nivån på ersättningen hade betydelse för deras tolerans till restriktioner. Till exempel ville respondent 21 definitivt behålla sin mark som den är i dagsläget men uttryckte även att hen kunde avsäga sig vissa rättigheter (brukanderätt, hushållsbehov av ved) om hen fick en ersättning som möjliggjorde en alternativ försörjning för exempelvis uppvärmning

av hus. En annan uttryckte att det blev en annan fråga om ersättningsnivån vore betydligt högre än 125% av skogsvärdet, vilket indikerar att ersättningsnivån kan vara ett betydelsefullt incitament. Samtidigt var det tydligt att vissa sociala värden var svåra att värdera och således svåra att ersätta med pengar.

” Om jag sparar mina vedpinnar i skogen och har sån bra ersättning så jag sitter vid bordet och rullar tummarna. Att jag kan elda elström eller vad som helst, då spelar det ju ingen roll. Då kan jag ha kvar skogen så att det får stå. Men då ska jag inte ha en skälig ersättning det ska vara en rejäl ersättning. He ska ju vara marknadspriser.” (Respondent 21)

3.6. Ersättningar

Gemensamt för alla respondenter var att de ville ha någon form av ersättning om de nekades möjlighet att avverka på grund av höga naturvärden. Huruvida de föredrog intrångsersättning eller ersättningsmark varierade och ett fåtal uttryckte att de i ett sådant scenario helst skulle sälja marken. På grund av att mycket fortfarande upplevs som ovisst, till exempel vilka restriktioner som skulle följa med ett eventuellt skydd och hur stor andel av skogsfastigheten ett eventuellt skydd skulle beröra, var det svårt för flera av respondenterna att ge ett definitivt svar. Ytterligare oklarheter gällde hur intrångsersättningen är utformad och sådant som rörde processen för att få ersättningsmark, till exempel i vilken grad skogsägaren har möjlighet att välja ersättningsmark (bilaga 14).

3.6.1. Ersättningsmark

Respondent 3 uttryckte att ersättningsmark vore enklare att acceptera om hen fortsatte ha tillgång till de sociala värden och rättigheter som existerar genom den nuvarande skogsfastigheten. Ersättningsmarkens funktion sågs som ett sätt att ersätta de ekonomiska värden som kommer med begränsning i markanvändning. Samma skogsägare uttryckte att avståndet därför inte hade någon betydelse eftersom de skogsåtgärder som krävs endast är ett telefonsamtal bort.

” Och hur jag har tänkt då det är att ersättningsmark skulle i princip inte spela någon som helst roll. Då skulle det va en riktigt produktiv mark som är lättillgänglig. Då är det ju bara att slå ett telefonsamtal 'ta ut det', och man behöver inte ens se den. Det blir ju nånting helt annat. Och då spelar det ingen roll vars den är. Men en förutsättning för att kunna acceptera ersättningsmark är ju att man ändå kan nyttja [originalfastigheten], för det är ju där man vill gå och vandra och kunna göra litegrann.” (Respondent 3)

En annan skogsägare, som bor i anslutning till sin skogsfastighet och utför alla skogsvårdsåtgärder själv, uttryckte att en ersättningsmark enbart vore intressant om den låg i angränsning till nuvarande skogsfastigheter:

”Det [ersättningsmark] är fullständigt ointressant. Var skulle jag få ersättningsmarken någonstans? Det finns endast ett alternativ som skulle kunna vara av intresse och det är om det är i anslutning till mina ägor. Jag vill ju inte ha någon ersättningsmark nere i Jiltjaur till exempel eller nere i Storuman med några fjällnära träsk där.” (Respondent 16)

Liknande åsikt uttrycktes av en skogsägare som bor utanför Sorsele kommun:

” Och det där med ersättningsmark, det tror jag att jag har svårt å...men fick jag välja själv vilken skog jag skulle få då kanske det vore intressant, då kanske jag skulle få något, jag vet att Sveaskog har mycket skog i närheten av där jag redan har skog. Fick jag de skiftena, det där skiftet som är precis mellan mina egna så skulle jag ju vilja byta men får jag något som...äh då är det ointressant.” (Respondent 17)

Respondent 25, vars släkt brukat marken i minst 250 år, kunde överväga ersättningsmark om det skulle ersätta en mindre del av skogsfastigheten. Tvärtom uttryckte respondent 24, som var mer självverksam, att större arealer krävdes för att en ersättningsmark skulle vara intressant. Ett av hans skiften låg cirka en mil från bostaden, vilket ansågs ligga nog långt bort: ”... *he e drygt en mil. Jag tyck de är nog långt*” (Respondent 24). En tredje skogsägare, respondent 7, kunde överväga ersättningsmark om den låg i anslutning till platsen varifrån han härstammar. Det var även i det området hen har sitt markinnehav i dagsläget.

” Men, låt säga att det bara handlar om en femtedel, en fjärdedel av min mark, då kunde ersättningsmark absolut vara intressant. För då har jag ändå kvar en del av, en större del av fastigheten.” (Respondent 25)

” Ja då skulle man ju ändå vilja ha ett STORT område så he va nån mening med de. För om du får 20 ha bortåt Sorsele så e he lik bra att va utan.” (Respondent 24)

” Ersättningsmark är ju inte alls så tokigt om det är i kring Tväråträsk där jag har mina rötter. Men att få ersättningsmark någon annanstans hade ju inte varit lika roligt för mig inte, så att då ska man ha det i ganska nära anslutning tycker jag, om det inte är som för allmänningsskogarna att man får någonting vid kusten.” (Respondent 7)

De mål som skogsägarna har med sina skogsfastigheter tycktes influera deras attityd gentemot ersättningsmark. En skogsägare, vars mål var att bli skuldfri, ansåg att avståndet inte spelade någon större roll. I stället var det viktigare att ersättningsmarken var belägen på en plats med låg risk för exempelvis betesskador och därmed goda förutsättningar för timmerproduktion. Således ville hen vara delaktig i beslutet om ersättningsmarkens läge:

” Ja men skogen växer ju hur som helst oavsett om jag är där eller inte. Så avståndet har mindre betydelse. Men jag vill inte ha i något älgskadeområde som ligger i någon älvdal någonstans. Jag vill ha, jag vill vara med själv och peka där.

- Skulle du vilja ha inom kommunen?

Inte nödvändigtvis.” (Respondent 27)

3.6.2. Intrångsersättning

Attityderna gentemot intrångsersättningen varierade mellan respondenterna. Vissa ansåg att den var utformad på ett bra sätt och att en skogsägare borde nöja sig med den vid en eventuell naturreservatsbildning. Andra uttryckte att intrångsersättningen var för låg och utformad på ett sätt som inte skulle gynna kommande generationer. Flera nämnde även att en årlig utbetalning med indexreglering vore bättre. Och att en sådan årlig utbetalning skulle följa med skogsfastigheten vid ett ägarbyte.

Vissa hade tidigare erfarenhet av intrångsersättning, antingen direkt (personligen) eller indirekt (genom släktingar och bekanta) i samband med bildning av formella skydd på deras eller andras skogsfastighet. Dessa skogsägare uttryckte att processen från beslut till utbetalning tagit lång tid och önskade en snabbare hantering.

”Jag skulle vilja ha information muntligt av länsstyrelsen som vi fick [vid tidigare reservatsbildning]. Men sen dog allting. Alltså tempot har ju varit...det tog 10 år och nu har vi pengarna på kontot. Så att lite action skulle jag vilja se.” (Respondent 2)

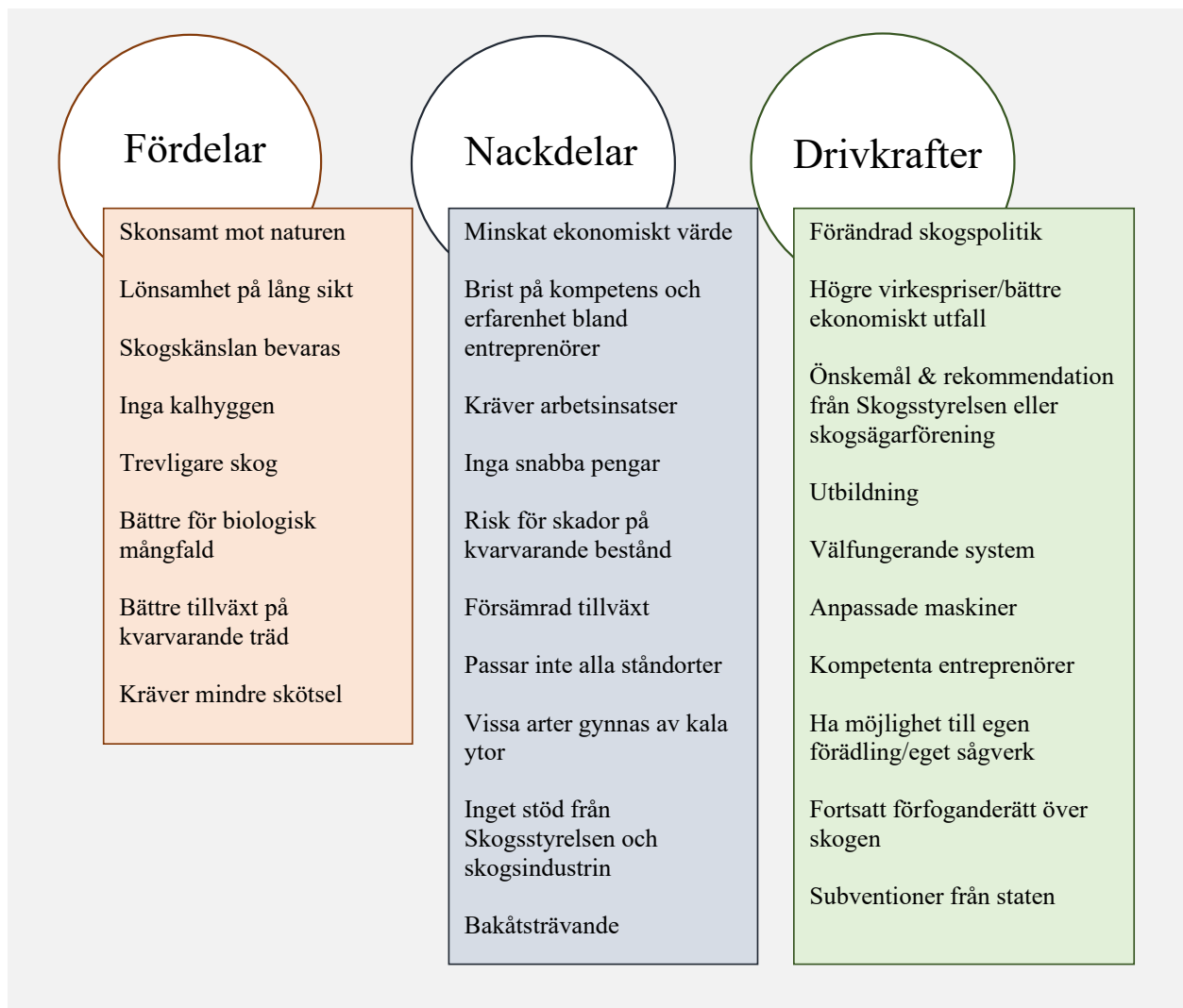
En annan nämnde att andra skogsägare i dalgången fått en högre intrångsersättning: ”...*det sticker också i ögat, varför får dem det och varför får inte vi det?*” (Respondent 12). Samma skogsägare uttryckte att det blir en annan diskussion om ersättningen skulle motsvara 300% av marknadsvärdet och förklarade detta med att hen gjort vissa investeringar i skogsvårdutrustning just för att kunna ha ett småskaligt brukande. Vidare uttryckte respondent 12 att känslan av att ha skapat någonting från sin egen skog inte kan värdesättas i pengar.

3.7. Alternativa brukningsformer

De flesta av skogsägarna som intervjuades såg både för- och nackdelar med alternativa brukningsformer (figur 11, bilaga 15). Fördelar innefattade bland annat att det var skonsamt mot naturen och bättre för biologisk mångfald, att kalhyggen undveks, att det blev en finare och trevligare skog, att det krävde mindre skötsel jämfört med kalhyggesbruk, och att det kunde vara långsiktigt lönsamt. De nackdelar som skogsägarna såg med alternativa brukningsformer var framför allt att det ekonomiska värdet minskade samt att det fanns en brist på kompetens och erfarenhet bland entreprenörer. Även risk för skador på kvarvarande bestånd nämndes och att exempelvis blädning inte passar alla ståndorter. Att övergå till

alternativa brukningsformer upplevdes av en skogsägare som bakåtsträvande, en annan upplevde att det inte fanns något stöd från Skogsstyrelsen och skogsindustrin för att applicera alternativa brukningsformer på sin skogsfastighet.

Det finns flera drivkrafter som skulle kunna påverka skogsägarna i den här studien att övergå till alternativa brukningsformer. Högre virkespriser för en bättre ekonomisk avkastning var en återkommande drivkraft. En förändrad skogspolitik eller lagändring var en annan drivkraft. Önskemål och rekommendationer från Skogsstyrelsen och/eller skogsägarföreningar hade också betydelse. Utöver dessa tre återkommande drivkrafter nämndes även ett antal andra drivkrafter (figur 11).

Figur 11203. Sammanfattning av fördelar, nackdelar och drivkrafter för alternativa brukningsformer ur privata skogsägarers perspektiv. Fördelar utgörs bland annat av ekologiska, estetiska och sociala värden. Nackdelar utgörs bland annat av ekonomiska värden och brist på stöd och kompetens. Drivkrafter utgörs bland annat av ekonomiska incitament men även av välfungerande system, en förändrad skogspolitik och rättigheter.

4. Diskussion

4.1. Värdekärnor och ägarkategorier

Värdekärnorna i Sorsele kommun, både formellt skyddade och ännu ej skyddade, är koncentrerade till ovan fjällnära gränsen, där brukningsintensiteten har varit lägre (Josefsson et al. 2010; Skogsstyrelsen 2018b) jämfört med nedan fjällnära gränsen. Striktare regelverk för avverkning ovan fjällnära gränsen har varit ett effektivt sätt att bevara större arealer värdekärna och intakta skogslandskap i nordvästra Sverige (Jonsson et al. 2019). I den här analysen var andelen kärnområde, skogskant och korridor relativt lika mellan ägarkategorierna. Detta skulle kunna förklaras av att analysen av värdekärnor inkluderade redan skyddade värdekärnor oberoende av ägarkategori. Redan skyddade värdekärnor motsvarar en stor andel av alla värdekärnor i Sorsele kommun vilket därmed försvårade att visa någon markant skillnad mellan ägarkategorierna i den här analysen.

Vid jämförelsen mellan gran- och talldominerade värdekärnor var det en avsevärt större mängd värdekärnor som var dominerade av gran. Kanske kan brukningshistoriken delvis förklara den markanta skillnaden mellan gran- och talldominerade värdekärnor (Josefsson och Östlund 2011). En mer sannolik förklaring kan vara att de ekologiska förutsättningarna som karaktäriserar skogslandskapet i Västerbotten och Sorsele kommun är gynnsammare för granskog jämfört med tallskog.

Sorsele kommun har med sina 56 procent formellt skyddade naturområden överträffat gränsen på 17 procent som eftersträvas inom Aichimålet #11, i vart fall baserat på areal rakt av. Däremot är fördelningen mellan gran- respektive talldominerade värdekärnor obalanserad med en markant övervikt mot grandominerade värdekärnor. Grandominerad skogsmark är genomgående överrepresenterad inom formella skydd, frivilliga avsättningar och värdekärnor i nordvästra Sverige med undantag för Värmland där tall dominerar (Skogsstyrelsen 2018a). En av preciseringarna i miljömålet *Levande skogar* handlar om grön infrastruktur och att den ska bevaras i alla ekoregioner, i representativa habitattyper och i funktionella ekosystem (Sveriges miljömål 2021). I Sveriges pågående arbete mot nationella och internationella miljömål bör denna överrepresentation beaktas

för att framgångsrikt säkerställa bevarandet av biologisk mångfald och grön infrastruktur i fler ekoregioner än enbart nordvästra Sverige.

För att bevara den gröna infrastrukturen inom Sorsele kommun skulle det kunna handla om att fokusera naturvårdsinitiativ, så som formella skydd och restaureringsåtgärder, till befintliga värdekärnor i område 1, 2 och 3 nedan fjällnära gränsen (figur 7). Genom att bevara dessa redan identifierade värdekärnor i formella skydd och restaurering kan den gröna infrastrukturen i anslutning till fjällnära gränsen förstärkas (Svensson et al. 2020b; Angelstam et al. 2021).

För att uppnå långsiktig hållbarhet vid bevarandet av västra Europas sista intakta skogslandskap (Jonsson et al. 2019) är det viktigt att vid utveckling av formella skydd även beakta den sociala kontexten inom kommunen (Folke et al. 2005; Redpath et al. 2013). Eftersom många av de identifierade värdekärnorna i fjällnära regionen ligger på enskilda privata skogsägares skogsfastigheter bör dessa skogsägares perspektiv och önskemål uppmärksammas vid bevarande av värdekärnor.

4.2. Konfliktbeskrivning

Med Madden & McQuinns (2014) *The Conflict Intervention Triangle* som utgångspunkt för att konkretisera möjliga orsaker till de konflikter som Skogsutredningens förslag gav upphov till har vissa faktorer relaterat till processen, substansen och relationen identifierats.

De faktorer som tydligast relaterade till processen handlade om delaktighet och inflytande. Respondenterna upplevde att det fanns en brist på delaktighet vilket genomsyrade deras attityder och önskemål. Det fanns en känsla av att stå utanför den process som Skogsutredningen haft samt en känsla av att inte bli inkluderad förrän processen gått så långt att det inte längre fanns möjlighet att påverka. Paradoxalt nog framstod det inte särskilt önskvärt bland respondenterna att faktiskt ha varit involverade. Det verkade bero på att det var svårt för dem att föreställa sig hur det skulle gå till i praktiken. Folke et al. (2005) konstaterade att naturvetenskapliga forskare såväl som beslutsfattande aktörer tenderar att mer eller mindre isolerat utforma en agenda som sedan ska implementeras i en lokal kontext som inte fullständigt tagits hänsyn till. De poängterar även att det finns risk för att en polariserad situation utvecklas bland inblandade aktörer vilket försvårar förhandling.

Respondenterna uttryckte att det bland beslutsfattare finns en brist på förståelse för de lokala förhållandena, vilket är i linje med Young et al. (2010) som poängterar att just brist på förståelse för lokala förhållanden karaktäriserar naturvårdskonflikter. Ett steg i att förebygga liknande konflikter kan därför vara att

satsa på ytterligare involvering av aktörer och skogsägare på lokal nivå tidigt i processen (Carlsson et al. 2017).

Brist på delaktighet återkom även gällande de formella skyddsformerna. Om en respondents skogsfastighet vore aktuell för ett formellt skydd ville majoriteten av respondenterna ha en dialog med beslutsfattande myndighet för att tillsammans komma fram till hur skyddet på deras skogsfastighet skulle utformas.

Relationen mellan skogsägare och statliga aktörer inom Skogsutredningen präglades av respondenternas tidigare erfarenheter av statliga initiativ. Tidigare erfarenheter i samband med andra formellt skyddade naturområden verkade ha betydelse för attityderna kring Skogsutredningens förslag. Det ojämställda maktförhållandet mellan privata skogsägare och staten antydde genom uttryck som: *”Då har den lilla människan svårt att kriga...”* (Respondent 4). Det är vanligt förekommande att just maktförhållande och relationer förbises (Folke et al. 2005), vilket fordrar kontinuerligt engagemang för långsiktig hållbarhet (Madden & McQuinn 2014). Respondenternas relation till staten framstod som distanserad och kan kort sammanfattas som en ”vi-och-dem”-relation. Där ”vi” innefattar de privata skogsägarna, både närbos och utbos, medan ”dem” innefattar statliga aktörer och beslutsfattare.

Den sista potentiella källan till konflikt är, enligt Madden & McQuinn (2014), substansen. Respondenternas attityder gentemot substansen i Skogsutredningens förslag var både negativa och positiva. De negativa attityderna verkade främst härröra från att förslaget från början var baserat på tvång, vilket även kan associeras till Skogsutredningens process. En konsekvens av detta var att de som vanligtvis hade en positiv attityd till bevarande av biologisk mångfald blev negativt inställda gentemot Skogsutredningen. Även de som såg fördelar med att bevara värdekärnorna på sin skogsfastighet och samtidigt behålla äganderätten genom intrångsersättning, ansåg principiellt att tvång var fel. Konflikten verkade även ha att göra med att ett utökat skydd inom Sorsele kommun framstod som överdrivet och orättvist eftersom kommunen redan har över hälften av sin areal inom formella skydd (SCB 2020). Respondenterna hänvisade, precis som Angelstam et al. (2020), till den skeva fördelningen av formellt skyddade områden på nationell skala (Skogsstyrelsen 2018a).

Utöver dessa tre källor till naturvårdskonflikter enligt Madden & McQuinn (2014) har Tiebel et al. (2022) identifierat ett antal andra parametrar som kan inverka på privata skogsägars attityder gentemot naturvårdsinitiativ. Sådant som tycktes bidra till positivare attityder gentemot naturvårdsinitiativ var om skogsägaren var kvinna, högutbildad eller upplevde en relation till skogens ekologiska värden. Sådant som däremot tycktes bidra till negativa attityder var om skogsägaren var äldre, bodde på landsbygd, hade tydliga produktionsmål, ett större skogsinnehav och om skogsägaren ansåg skogsfastigheten ha ett ekonomiskt eller

sentimentalt värde (Tiebel et al. 2022). Dessa faktorer kan även appliceras på den här studien.

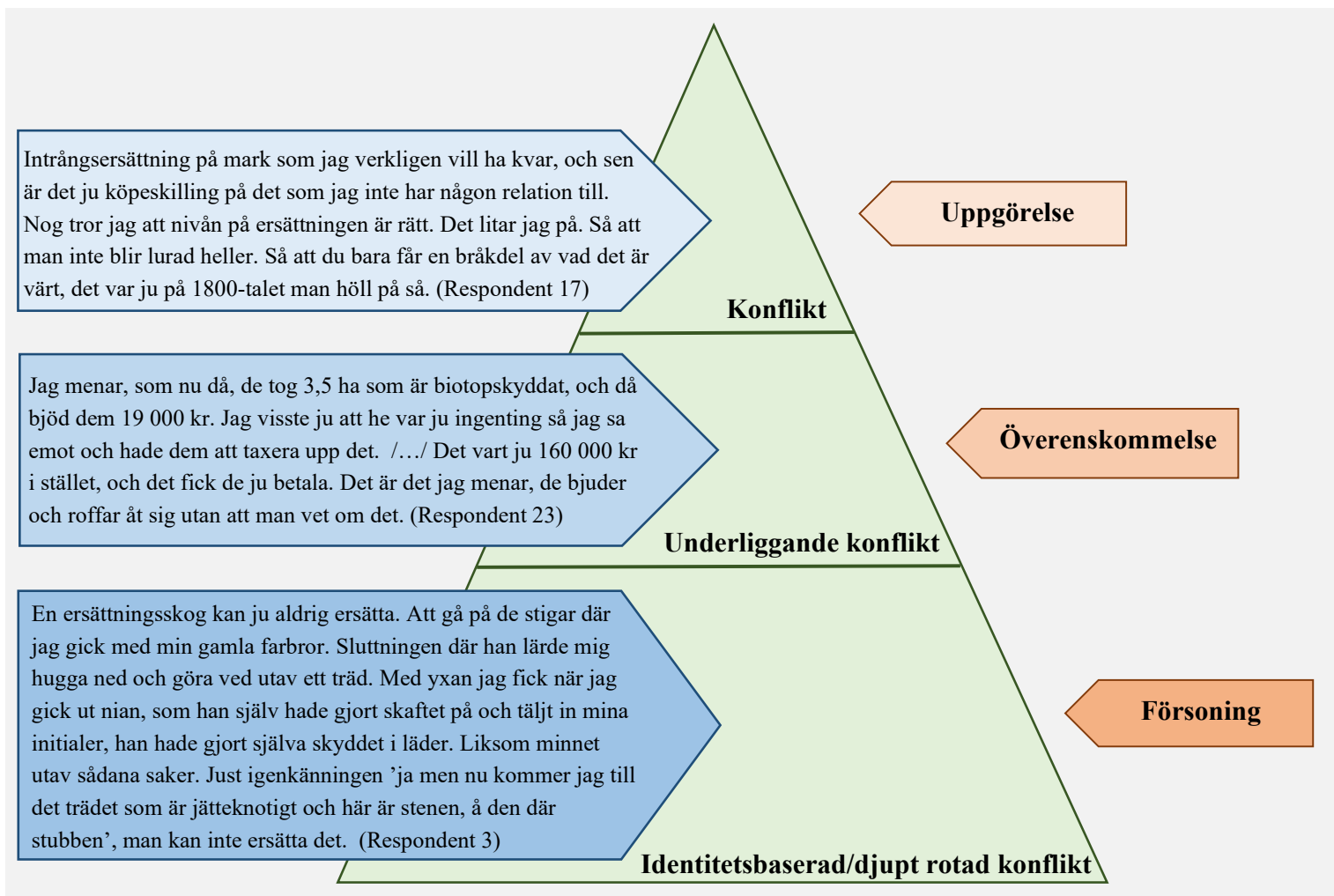
Modellen *The Levels of Conflict* har använts för att belysa den komplexitet som ofta karaktäriserar naturvårdskonflikter (Madden & McQuinn 2014). I den här studien har respondenternas svar återfunnits på alla tre nivåer i modellen (figur 4, 12).

De respondenter som upplevde konflikten som enbart en konflikt uttryckte ett förtroende för statliga initiativ och accepterade intrångsersättningen som en lösning på konflikten.

De respondenter som verkade uppleva konflikten som en underliggande konflikt var mer skeptiska gentemot statliga initiativ i allmänhet och ifrågasatte intrångsersättningen i högre grad. I motsats till respondenterna i Bergstén et al. (2018) studie om hur privata skogsägare i Sverige förhåller sig till allmänna intressen (t.ex. bevarande av biologisk mångfald), var de med tidigare erfarenhet av formella skydd på sin skogsfastighet inte enbart positiva gentemot skyddsprocessen och involverade myndigheter. Enligt Madden & McQuinn (2014) kan tidigare erfarenheter, utöver att försäkra relationen mellan aktörer, även bidra till underliggande konflikter.

De respondenter som verkade uppleva konflikten på en identitetsbaserad/djupt rotad nivå uttryckte, i likhet med Richnau et al. (2013) studie om olika skogsägarkategoriernas värdeprofiler i södra Sverige, starka och känslomässiga band till sin roll som skogsägare. Några refererade till minnen från sin uppväxt medan andra önskade sina barn och barnbarn möjligheten att utveckla en liknande relation som de själva har till platsen. Den här typen av beskrivningar antyder att skogsägarna har en stark relation till sin skogsfastighet. Tiebel et al. (2022) konstaterade att skogsägare som anser att deras skogsfastighet är känslomässigt värdefull tenderar vara mer negativt inställda gentemot naturvårdsinitiativ, vilket delvis kan förklara de negativa attityderna i den här studien. Skogsägare som dessutom relaterar sitt skogsäggande med en familjetradition kan vid implementering av naturvårdsinitiativ ta på sig en roll som försvarare av sin mark (Bergstén et al. 2018; Tiebel et al. 2022). Många av respondenterna i den här studien har ärvt sin skogsfastighet och kan därför sannolikt känna ett ansvar gentemot tidigare generationer såväl som för kommande generationer. Detta kan förklara varför flera var angelägna att behålla äganderätten.

De som uttryckte en negativ attityd gentemot Skogsutredningens förslag var inte negativa gentemot bevarande av biologisk mångfald som sådant. Snarare fanns en känsla av förlorad kontroll både i nutid och en förlorad kontroll med kommande generationer i åtanke. Liknande upplevelser har identifierats bland privata skogsägare i Vilhelminas kommun (Bergstén et al. 2018).

Figur 12. Nivåer av konflikt (Madden & McQuinn 2014) med citat som indikerar att Skogsutredningens förslag har resulterat i konflikt, underliggande konflikt och identitetsbaserad/djupt rotad konflikt.

4.3. Ersättning; ett relativt svagt incitament

När ersättningsalternativen (intrångsersättning, ersättningsmark och köpeskilling) diskuterades framstod de som relativt svaga incitament för att Skogsutredningens förslag skulle accepteras av respondenterna. De respondenter vars skogsägande främst var produktionsinriktat eller som hade flera skiften med olika mål uttryckte i högre grad att de var nöjda med ersättningsalternativen. Majoriteten av respondenterna ansåg ändå att sociala värden inte kan värdesättas i pengar. Detta indikerar att en satsning som Skogsutredningen eventuellt inte bör förlita sig på enbart ersättning för att genomföras (Bergstén et al. 2018) utan behöver utöver

skogsfastighetens ekonomiska värden även tillgodose de sociala värden som existerar i anknytning till skogsfastigheten.

När ersättningsmark diskuterades blev det tydligt att respondenternas inte enbart identifierade sig som skogsägare generellt. Snarare baserades identiteten som skogsägare till stor del på den specifika skogsfastighet som potentiellt funnits inom släkten i generationer. Vidare kan själva begreppet ersättningsmark framstå som problematiskt eftersom det antyder att en helt annan skogsfastighet ska ersätta den nuvarande skogsfastigheten. Visserligen kan en ersättningsmark, som några respondenter nämnde, ersätta de ekonomiska värdena men en ersättningsmark kan inte ersätta de sociala värden som är knutna till den nuvarande skogsfastigheten. En potentiell ersättningsmark fick gärna ligga i närheten av eller i direkt anslutning till den nuvarande skogsfastigheten. Kanske för att det är en förutsättning för möjligheten att nyttja ersättningsmarken på ett sätt som med tiden kan innebära etablering av nya sociala värden för nuvarande och kommande generationer.

Bland respondenterna var det många som varit skogsägare under en längre tid. I likhet med Bergstén et al. (2018) studie var det tydligt att respondenterna investerat ekonomiska resurser, men även tid och engagemang, i sin skogsfastighet. En respondent poängterade att även om hen fick intrångsersättning fanns ett tvivel över att det skulle ersätta de ekonomiska investeringar hen gjort för att bedriva ett småskaligt skogsbruk. De flesta ansåg att de gjorde sitt bästa för att ta hand om sin skog för att hålla den välkött enligt nuvarande skogspolitik. Flera respondenter uttryckte att skogspolitiken gjorde det svårt att göra rätt och att snabba svängningar i politiken försvårade den långsiktiga planeringen. Med det sagt har respondenterna avsikten att göra rätt utifrån bästa förmåga och förutsättningar. Att Skogsutredningen föreslog en så omfattande satsning på en icke-frivillig basis skapade känslor av förlorad motivation och maktlöshet bland skogsägarna.

Bergstén et al. (2018) såg att närbos och utbos var olika villiga att acceptera ersättning för att gynna allmänna intressen genom exempelvis formella skydd. Liknande tendenser fanns även bland respondenterna i den här studien, så till vida att närbos var mer skeptiska medan utbos var mer accepterande.

4.4. Skogsutredningens förslag; konflikter och synergier

Genom att tillämpa Skogsutredningens förslag i den här studien har en del av problematiken kring naturvårdsinitiativ på nationell och lokal nivå förtydligats och fördjupats. Trots att en stor del av konflikten skildras genom processen och relationerna, relaterar den mest uppenbara problematiken till substansen i Skogsutredningens förslag. Relaterat till substans har tre konfliktområden identifierats.

Det första är vilket syfte ett formellt skydd ska uppfylla. Skogsutredningens (2020) syfte med förslaget att formellt skydda stora sammanhängande naturskogar var att långsiktigt bevara den ekosystemmångfald som dessa intakta skogslandskap har. Respondenterna relaterade i stället formella skydd till mer artspecifika syften för bevarande av artmångfald. Denna skillnad mellan bevarandet av ekosystemmångfald och artmångfald är viktig att beakta när utformning av formella skydd diskuteras.

Det andra konfliktområdet är vilka förväntningar som finns på skyddsformen naturvårdsavtal. Bland respondenterna var det den mest populära skyddsformen på grund av dess flexibilitet och begränsning i tid. Skogsutredningen å andra sidan verkar se naturvårdsavtal som någonting som tecknas i väntan på att processen för ett långvarigare områdesskydd ska bli färdig (SOU 2020), vilket innebär att de områden som tecknas för naturvårdsavtal i slutändan sannolikt kommer att mynna ut i ett områdesskydd som inte är tidsbegränsat. Skogsutredningen eftersträvar ett långvarigt skydd medan respondenterna, med hänsyn till kommande generationer, tycks föredra ett tidsbegränsat skydd.

Det tredje konfliktområdet är de argument om landsbygdsutveckling som motiverar ett utökat skydd i fjällnära regionen. Skogsutredningen motiverar ett utökat formellt skydd med argument så som att det kan gynna landsbygdsutveckling, turism, friluftsliv och biologisk mångfald. Respondenterna i den här studien såg inte att landsbygdsutvecklingen skulle gynnas i någon större utsträckning. De såg snarare konsekvenser så som att marknaden för att köpa och sälja fastigheter blir mindre attraktiv, att verksamheter försvinner, att tillgängligheten försämras och att endast de orter som redan har en utvecklad turistnäring skulle gynnas.

Parallellt med skiljaktigheterna är flera av de önskemål som respondenterna uttryckt i linje med vad som står skrivet i Skogsutredningen (2020). Exempelvis att lokal involvering ska eftersträvas och att varken jakt- och fiskerätter eller skoterkörning ska påverkas i någon större utsträckning eftersom både nationalpark och naturreservat erbjuder möjligheter att anpassa restriktionerna genom zoner eller kanalisering (SOU 2020). Med både substansen i privata skogsägares önskemål och substansen i Skogsutredningen i åtanke kan det således verka överraskande att en konflikt existerar. För att lösa konflikten kan det därför finnas behov av att, utöver att fokusera på substans, även fokusera på process och relation som källa till konflikt (Madden & McQuinn 2014).

4.5. Vad är möjliga lösningar?

Madden & McQuinn (2014) poängterar att ett viktigt moment i att förebygga naturvårdskonflikter är att tidigt i processen genomföra en noggrann analys av den sociala kontext där naturvårdsinitiativet ska implementeras. En sådan analys ska sträva efter att inkludera alla källor till, och alla nivåer av, en möjlig konflikt. Eftersom politiska, sociala och ekologiska strukturer är dynamiska krävs även en kontinuitet för att bibehålla och stärka relationerna mellan involverade aktörer. Ett tillvägagångssätt för att lösa naturvårdskonflikter är att betrakta alla tre aspekter: substans, process och relation i *The Intervention Triangle* (Madden & McQuinn 2014). Alla tre aspekter är viktiga, men för att lösa de underliggande och identitetsbaserade/djupt rotade konflikterna som uppstått i samband med Skogsutredningen kan det hjälpa att fokusera på process och relation, eftersom substans är mer kopplat till den synliga konflikten (Madden & McQuinn 2014). Naturvårdskonflikten som uppstått av Skogsutredningens förslag återfinns på alla tre nivåer av modellen *The Levels of Conflict* (figur 12) (Madden & McQuinn 2014). För att bemöta den heterogena ägarkategorin privata skogsägare (Bergstén et al. 2018) och samtidigt uppnå en långsiktigt hållbar lösning (Bjärstig et al. 2018) krävs engagemang och flexibilitet bland inblandade aktörer.

För att möjliggöra involvering av, och en god samverkan med, privata skogsägare ställs vissa krav på ansvarig myndighet som Länsstyrelse och Skogsstyrelse. Detta innebär inte enbart att ersättningen ska vara korrekt, även om det också är viktigt. För att bibehålla och utveckla en god dialog och involvering av lokalinvanare kan det krävas ett tillskott av ytterligare personal med rätt kompetens till naturvårdshandläggande myndigheter. Samtidigt är det fler intressen än enbart de privata skogsägarnas som förekommer på samma yta vilket gör att omställningen mot mångbrukande på landskapsnivå aktualiseras och bör beaktas (Carlsson et al. 2017; Svensson et al. 2020c). För att lyckas med övergången mot multifunktionella landskap konstaterade Carlsson et al. (2017) att det finns behov av en medlare för att främja samarbete mellan olika sektorer och intressen. Den här studien stödjer detta samt att en neutral medlare mellan berörda aktörer skulle kunna ha en värdefull funktion i det fortsatta naturvårdsarbetet.

Precis som Svensson et al. (2022) poängterar att naturvårdsavtal kan vara en del av lösningen för att på ett hållbart sätt bevara de värdekärnor som bidrar till den gröna infrastrukturen längs skandinaviska fjällkedjan, var det den skyddsform som tilltalade respondenterna mest. Naturvårdsavtal uppfattades som den skyddsform där det fanns mest utrymme för inflytande och diskussion. Att naturvårdsavtal dessutom tecknas för en begränsad tid ansågs positivt då flera hade målet att lämna över sin skogsfastighet till nästkommande generationer. I detta perspektiv är det till hinders om naturvårdsavtal kan uppfattas som en tillfällig lösning i avvaktan på formellt skydd i annan form.

Att hitta en balans mellan bevarande och brukande i den fjällnära regionen ställer krav på samverkan mellan sektorer, aktörer och intressen. Till att börja med berättade respondenterna att det var svårt att göra rätt på grund av svängningar i skogspolitiken. Det var även svårt att veta vilka skogsvårdsåtgärder och bruksformer som var att föredra med hänsyn till klimat, biologisk mångfald, produktion och skogsägarnas individuella mål. Det underströks också att det fanns en avsaknad av neutrala, opartiska aktörer inom skogsrådgivning. Några ansåg att skogsägarföreningar tidigare haft den funktionen men att de numera prioriterade att försörja sin egen industri med virke framför att hjälpa privata skogsägare att uppnå sina individuella mål. Inte heller Skogsstyrelsen verkade uppfylla de förväntningar som fanns på en opartisk rådgivare, kanske på grund av att de representerar staten. Sammantaget indikerar detta en efterfrågan på funktioner som en neutral rådgivare eller medlare skulle kunna ha. Till exempel att hjälpa privata skogsägare navigera i skogspolitiken eller att välja bruksmetoder med hänsyn till skogsägarens individuella mål. Brown (1991) identifierade ett liknande behov av en neutral organisation eller medlare för att lyckas med hållbar utveckling. En sådan medlare kan verka både horisontalt mellan sektorer och intressen, men även vertikalt genom att mobilisera lokala invånare och aktörer för att främja lokalt inflytande i politiska beslut (Brown 1991). Behovet av en medlare har också uppmärksammats mellan nationell och internationell nivå (Angelstam et al. 2022).

För att Sveriges skogspolitik ska utvecklas i samklang med EU:s nya Skogsstrategi (Europeiska kommissionen 2021) behöver det finnas incitament och möjlighet för privata skogsägare att anpassa sitt skogsbruk till kontinuitetsskogsbruk eller alternativa bruksmetoder. Respondenterna i den här studien berättade om vilka drivkrafter som kunde få dem att undvika kalhyggesbruk. Sådant som nämndes var utveckling av välfungerande skogsskötselsystem, lönsamhet för skogsägaren genom högre virkespriser eller subventioner och tillgänglig kompetens bland rådgivare och entreprenörer. Alternativa bruksmetoder kan även kombineras med naturvårdsavtal om de anpassas på ett sätt som främjar biologisk mångfald eller restaurering. Avgörande är bara, precis som Skogsutredningen (2020) poängterar, att ansvaret för allmänna intressen, som främjande och bevarande av biologisk mångfald, inte ska bäras av enskilda skogsägare utan av staten.

4.6. Framtida forskning

Det fortsatta arbetet mot att hitta en balans mellan bevarande och brukande längs den skandinaviska fjällkedjan bör fokusera på att utveckla fungerande incitament för att motivera privata skogsägare till bevarandet av värdekärnor. Den här studien indikerar att det kan finnas fler incitament än ersättning. För att övergå mot hyggesfritt skogsbruk och alternativa bruksformer behöver tillgängliga och

väl fungerande system utvecklas. Flera av respondenterna hade som mål att hålla sin skog välskött. Eftersom det kan variera vad privata skogsägare definierar som välskött vore det intressant att konkretisera vad ägarkategorin privata skogsägare definierar som välskött. Detta för att identifiera potentiella synergier och konflikter vid landskapsplaneringsprocesser.

Behovet av att bevara biologisk mångfald globalt gör att naturvårdssatsningar som Skogsutredningen kan bli allt vanligare. För att uppnå långsiktig hållbarhet behövs mer forskning inom de biologiska, ekonomiska, kulturella och sociala faktorer som influerar naturvårdsrelaterade konflikter.

5. Slutsats

För att framgångsrikt bevara de sista intakta skogslandskapen i västra Europa (Jonsson et al. 2019) behöver naturvårdsinitiativ anpassas till de lokala kontexter som berörs längs skandinaviska fjällkedjan. Att en stor andel av den formellt skyddade skogsmarken i Sverige redan återfinns i landets nordvästra delar gör att den ekoregionala representationen ifrågasätts. Samtidigt finns internationella påtryckningar att långsiktigt bevara den gröna infrastruktur som existerar i de intakta skogslandskapen genom ytterligare formella skydd. Bildning av formella skydd bör i första hand fokuseras till identifierade områden med höga naturvärden där det finns god potential att främja en grön infrastruktur.

Den naturvårdskonflikt som uppstått på lokal nivå påverkas av mer än enbart substansen i Skogsutredningens förslag. Tidigare erfarenheter av statliga initiativ påverkar den nuvarande relationen mellan privat skogsägare och stat, vilket kan bidra till underliggande konflikter. Det finns även exempel på att privata skogsägare upplever konflikten på en identitetsbaserad/djupt rotad nivå. Det är vanligt att investera både tid och engagemang i sin skogsfastighet samtidigt som det finns ett ansvar gentemot tidigare såväl som för kommande generationer. Detta tycks bidra till att de ersättningar som diskuterats i Skogsutredningen kan framstå som otillräckliga vid bildning av formella skydd.

Det ansågs finnas en brist på opartiska rådgivare inom skogssektorn, samt att skogspolitiken i dagsläget gör det svårt att göra rätt och samtidigt uppnå individuella mål. Detta visar att det finns en funktion för en medlare eller opartisk organisation som kan verka på horisontalt och vertikalt mellan aktörer.

Den här studien understryker att involvering av lokala aktörer i skyddsbildningsprocessen tillsammans med flexibla, individanpassade lösningar genom naturvårdsavtal kan bidra till att skapa en balans mellan bevarande och brukande i den fjällnära regionen.

Referenser

- Angelstam, P., Asplund, B., Bastian, O., Engelmark, O., Fedoriak, M., Grunewald, K., Ibisch, P.L., Lindvall, P., Manton, M., Nilsson, M., Nilsson, S.B., Roberntz, P., Shkaruba, A., Skoog, P., Soloviy, I., Svoboda, M., Teplyakov, V., Tivell, A., Westholm, E., Zhuk, A. & Öster, L. (2022). Tradition as asset or burden for transitions from forests as cropping systems to multifunctional forest landscapes: Sweden as a case study. *Forest Ecology and Management*, 505, 119895. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2021.119895>
- Angelstam, P., Manton, M., Green, M., Jonsson, B.-G., Mikusiński, G., Svensson, J. & Maria Sabatini, F. (2020). Sweden does not meet agreed national and international forest biodiversity targets: A call for adaptive landscape planning. *Landscape and Urban Planning*, 202, 103838. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103838>
- Angelstam, P., Mikusiński, G., Jonsson, B.G., Bubnicki, J.W. & Svensson, J. (2021). *Intakta skogslandskap – en internationell utblick*. Håkan Tunón & Klas Sandell (red.) 2021. *Biologisk mångfald, naturnyttor, ekosystemtjänster. Svenska perspektiv på livsviktiga framtidsfrågor*. CBM:s skriftserie 121, SLU Centrum för biologisk mångfald, Uppsala & Naturvårdsverket, Stockholm.
- Bergstén, S., Stjernström, O. & Pettersson, Ö. (2018). Experiences and emotions among private forest owners versus public interests: Why ownership matters. *Land Use Policy*, 79, 801–811. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.08.027>
- Bjärstig, T., Thellbro, C., Stjernström, O., Svensson, J., Sandström, C., Sandström, P. & Zachrisson, A. (2018). Between protocol and reality – Swedish municipal comprehensive planning. *European Planning Studies*, 26 (1), 35–54. <https://doi.org/10.1080/09654313.2017.1365819>
- Brown, L. (1991). Bridging Organizations and Sustainable Development. *Human Relations - HUM RELAT*, 44, 807–831. <https://doi.org/10.1177/001872679104400804>

- Carlsson, J., Lidestav, G., Bjärstig, T., Svensson, J. & Nordström, E.-M. (2017). Opportunities for Integrated Landscape Planning – the Broker, the Arena, the Tool. *Landscape Online*, 55, 1–20. <https://doi.org/10.3097/LO.201755>
- CBD (Convention on Biological Diversity). (2010). The Strategic Plan for Biodiversity. 2011-2020 and the Aichi Biodiversity Targets, Nagoya, Japan
- CBD (Convention on Biological Diversity). (2012). *Introduction*. <https://www.cbd.int/intro/> [2022-02-02]
- Díez, M.-A., Etxano, I. & Garmendia, E. (2015). Evaluating Participatory Processes in Conservation Policy and Governance: Lessons from a Natura 2000 pilot case study. *Environmental Policy and Governance*, 25 (2), 125–138. <https://doi.org/10.1002/eet.1667>
- Europeiska Kommissionen. (2021). New EU Forest Strategy for 2030. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM (2021) 572 Final; European Commission: Brussels, Belgium, 2021.
- Europeiska Kommissionen (2021). *MSPA. Forest MSPA*. <https://forest.jrc.ec.europa.eu/en/activities/lpa/mspa/> [2022-02-11]
- FAO (2020). *Terms and Definitions*. Rom. <https://www.fao.org/3/I8661EN/i8661en.pdf> [2022-02-03]
- FAO and UNEP (2020). *The State of the World's Forests 2020: Forests, biodiversity and people*. Rome, Italy: FAO and UNEP. <https://doi.org/10.4060/ca8642en>
- Folke, C., Hahn, T., Olsson, P. & Norberg, J. (2005). Adaptive Governance of Social-Ecological Systems. *Annu. Rev. Environ. Resour*, 15, 441–73. <https://doi.org/10.1146/annurev.energy.30.050504.144511>
- Henriksson, S. & Olsson, B. (2020). *Kunskapssammanställning fjällnära skog - Redovisning av underlag till Skogsutredningen 2019*. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2019/08/Underlagsrapport-2-Fj%C3%A4lln%C3%A4ra-skog-med-infogad-bilaga-2.pdf> [2022-02-25]

- Jonsson, B.G., Svensson, J., Mikusiński, G., Manton, M. & Angelstam, P. (2019). European Union's Last Intact Forest Landscapes are at A Value Chain Crossroad between Multiple Use and Intensified Wood Production. *Forests*, 10 (7), 564. <https://doi.org/10.3390/f10070564>
- Jonsson, M., Bengtsson, J., Moen, J., Gamfeldt, L. & Snäll, T. (2020). Stand age and climate influence forest ecosystem service delivery and multifunctionality. 15 (9), 0940a8. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/abaf1c>
- Jordbruksverket (2021). *Vår definition av landsbygd*. <https://jordbruksverket.se/stod/programmen-som-finansierar-stoden/var-definition-av-landsbygd> [2022-02-02]
- Josefsson, T., Olsson, J. & Östlund, L. (2010). Linking forest history and conservation efforts: Long-term impact of low-intensity timber harvest on forest structure and wood-inhabiting fungi in northern Sweden. *Biological Conservation*, 143 (7), 1803–1811. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2010.04.035>
- Josefsson, T., Östlund, L. 2011. *Produktionsökning och utarmning – skogsbrukets inverkan på skogslandskapet i norra Sverige*. Sid. 322–336 i: Antonsson, H., Jansson, U. (red.) *Jordbruk och skogsbruk i Sverige sedan år 1900 – studier av de areella näringarnas geografi och historia*. Kungl. Skogs- och lantbruksakademien.
- Kungliga skogs- och lantbruksakademien (2019). *Skogliga begrepp och definitioner - Skogens alla siffror*. 158 (7). ISSN: 0023-5350
- Kuuluvainen, T. (2009). Forest Management and Biodiversity Conservation Based on Natural Ecosystem Dynamics in Northern Europe: The Complexity Challenge. *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, 38 (6), 309–315. <https://doi.org/10.1579/08-A-490.1>
- Kuuluvainen, T. & Aakala, T. (2011). Natural forest dynamics in boreal Fennoscandia: a review and classification. *Silva Fennica*, 45 (5). <https://doi.org/10.14214/sf.73>
- Kuuluvainen, T., Hofgaard, A., Aakala, T. & Gunnar Jonsson, B. (2017). North Fennoscandian mountain forests: History, composition, disturbance dynamics and the unpredictable future. *Forest Ecology and Management*, 385, 140–149. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2016.11.031>

- Lindahl, K.B., Sténs, A., Sandström, C., Johansson, J., Lidskog, R., Ranius, T. & Roberge, J.-M. (2017). The Swedish forestry model: More of everything? *Forest Policy and Economics*, 77, 44–55.
<https://doi.org/10.1016/j.forpol.2015.10.012>
- Madden, F. & McQuinn, B. (2014). Conservation's blind spot: The case for conflict transformation in wildlife conservation. *Biological Conservation*, 178, 97–106. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2014.07.015>
- Mikusiński, G., Orlikowska, E.H., Bubnicki, J.W., Jonsson, B.G. & Svensson, J. (2021). Strengthening the Network of High Conservation Value Forests in Boreal Landscapes. *Frontiers in Ecology and Evolution*, 8, 595730.
<https://doi.org/10.3389/fevo.2020.595730>
- Naturvårdsverket (2020). *Nationella marktäckedata 2018 basskikt*. (2.2)
- Naturvårdsverket (2021). *Miljömålen Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021 – Med fokus på statliga insatser*. (6968).
<https://www.naturvardsverket.se/contentassets/4583bccbe9cf4395aa97dd94c8660b87/978-91-620-6968-1.pdf> [2022-02-02]
- Redpath, S.M., Young, J., Evely, A., Adams, W.M., Sutherland, W.J., Whitehouse, A., Amar, A., Lambert, R.A., Linnell, J.D.C., Watt, A. & Gutiérrez, R.J. (2013). Understanding and managing conservation conflicts. *Trends in Ecology & Evolution*, 28 (2), 100–109.
<https://doi.org/10.1016/j.tree.2012.08.021>
- Region Västerbotten (2021). Remissvar- Skogsutredningen.
<https://www.regeringen.se/499569/contentassets/af64d577b3e54cd793e6858e65f49c61/region-vasterbotten.pdf> [2022-02-15]
- Richnau, G., Angelstam, P., Valasiuk, S., Zahvoyska, L., Axelsson, R., Elbakidze, M., Farley, J., Jönsson, I. & Soloviy, I. (2013). Multifaceted Value Profiles of Forest Owner Categories in South Sweden: The River Helge å Catchment as a Case Study. *Ambio*, 42 (2), 188–200.
<http://www.jstor.org/stable/24708812>
- SCA (2021). Yttrande över SOU 2020:73 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen.
<https://www.regeringen.se/49947d/contentassets/af64d577b3e54cd793e6858e65f49c61/sca-skog-ab.pdf> [2022-02-15]

- SCB (2019). *SCB, Markanvändningen i Sverige, sjunde utgåvan.*
https://www.scb.se/contentassets/ea00bda68634c1dbdec1bb4f6705557/mi0803_2015a01_br_mi03br1901.pdf
- SCB (2020). *Invånare per kvadratkilometer efter region, kön och år. Befolkningstäthet (invånare per kvadratkilometer), folkmängd och landareal efter region och kön. År 1991 - 2020.*
https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101C/BefArealTathetKon/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=114906&timeType=item [2022-02-07]
- SCB (2021). *Kommuner i siffror. Sorsele kommun.*
<https://kommunsiffror.scb.se/?id1=2422&id2=null> [2022-02-07]
- Skogsindustrierna (u.å.a). *Statistik - sågverksindustrin - Skogsindustrierna.*
<https://www.skogsindustrierna.se/om-skogsindustrin/branschstatistik/sagade-travaror-produktion-och-handel/>
[2022-01-30]
- Skogsindustrierna (u.å.b). *Varför brukas Sveriges skogar som de gör? - Skogsindustrierna.* <https://www.skogsindustrierna.se/om-skogsindustrin/lyssna-pa-forskarna/varfor-brukas-sveriges-skogar-som-de-gor/> [2022-02-02]
- Skogsindustrierna (u.å.c). *Våra medlemmar - Skogsindustrierna.*
<https://www.skogsindustrierna.se/om-oss/vara-medlemmar/karta/>
[2022-01-30]
- Skogsstyrelsen (1991). *Skogsstyrelsens författningssamling. SKSFS 1991:3, förordning om gränsen för fjällnära skog. ISSN 0347-5212*
- Skogsstyrelsen (2017). *Skogliga värdekärnor i Sverige – sammanfattande beskrivning av dataurval och nuläge 2015-2016.*
<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/aga-skog/skydda-skog/bilaga-2a-skogliga-vardekarnor-i-sverige.pdf> [2022-02-11]
- Skogsstyrelsen (2018a). *Nulägesbeskrivning av nordvästra Sverige. (2018/10).*
<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2021202020192018/rapport-2018-10-nulagesbeskrivning-av-nordvastra-sverige.pdf> [2022-01-30]

- Skogsstyrelsen (2018b). *Vetenskapligt kunskapsunderlag för nyckelbiotopsinventeringen i nordvästra Sverige*. (2018/11). <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2021202020192018/rapport-2018-11-vetenskapligt-kunskapsunderlag-for-nyckelbiotopsinventeringen-i-nordvastra-sverige.pdf> [2022-01-30]
- Skogsstyrelsen (2019). *01. Deklarerad areal produktiv skogsmark (1 000 ha) efter region och ägarklass. År 2007, 2017, 2018, 2019.. PxWeb*. http://pxweb.skogsstyrelsen.se/pxweb/sv/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas/Skogsstyrelsens%20statistikdatabas_Structurstatistik/01%20Areal%20produktiv%20skogsmark%20Agarklasser.px/table/tableViewLayout2/?r_xid=03eb67a3-87d7-486d-acce-92fc8082735d [2021-09-10]
- Skogsstyrelsen (2021a). *EU:s nya skogsstrategi på tvärs med svensk skogspolitik*. <https://www.skogsstyrelsen.se/nyhetslista/eus-nya-skogsstrategi-pa-tvars-med-svensk-skogspolitik/> [2022-02-02]
- Skogsstyrelsen (2021b). *Frihet under ansvar*. <https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/du-och-din-skog/frihet-under-ansvar/> [2022-02-02]
- Sorsele kommun (2018). *Översiktsplan - Ett livskraftigt Sorsele 2030*. <https://www.sorsele.se/media/2027/oersiktsplan-sorsele-kommun-180923-antagandehandling-mellanupploest.pdf> [2022-02-07]
- Sorsele kommun (2021). Remiss om stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen SOU 2020:73. Sammanträdesprotokoll 2021-04-13. Kommunstyrelsen. Dnr 2021/117-433
- SOU (2020) Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen. Betänkande av Skogsutredningen 2019, del 2. Statens Offentliga Utredningar, Stockholm 2020.
- Svensson, J., Bubnicki, J.W., Angelstam, P., Mikusiński, G. & Jonsson, B.G. (2022). Spared, shared and lost—routes for maintaining the Scandinavian Mountain foothill intact forest landscapes. *Regional Environmental Change*, 22 (1), 31. <https://doi.org/10.1007/s10113-022-01881-8>
- Svensson, J., Bubnicki, J.W., Jonsson, B.G., Andersson, J. & Mikusiński, G. (2020a). Conservation significance of intact forest landscapes in the Scandinavian Mountains Green Belt. *Landscape Ecology*, 35 (9), 2113–2131. <https://doi.org/10.1007/s10980-020-01088-4>

- Svensson, J., Mikusiński, G. & Jonsson, B.G. (2020b). *Det boreala skogslandskapets gröna infrastruktur*. (6910). Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/6900/det-boreala-skogslandskapets-grona-infrastruktur/> [2022-03-01]
- Svensson, J., Neumann, W., Bjärstig, T., Zachrisson, A. & Thellbro, C. (2020c). Landscape Approaches to Sustainability—Aspects of Conflict, Integration, and Synergy in National Public Land-Use Interests. *Sustainability*, 12 (12), 5113. <https://doi.org/10.3390/su12125113>
- Sveriges Allmänningsskogars Förbund (2021). Remissvar: Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen. <https://www.regeringen.se/49947d/contentassets/af64d577b3e54cd793e6858e65f49c61/sveriges-allmanningsskogars-forbund.pdf> [2022-02-15]
- Sveriges miljömål (2021). *Levande skogar - Sveriges miljömål*. <https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/levande-skogar/> [2022-02-02]
- Thellbro, C., Bjärstig, T. & Eckerberg, K. (2018). Drivers for Public–Private Partnerships in Sustainable Natural Resource Management—Lessons from the Swedish Mountain Region. *Sustainability*, 10 (11), 3914. <https://doi.org/10.3390/su10113914>
- Tiebel, M., Mölder, A. & Plieninger, T. (2022). Conservation perspectives of small-scale private forest owners in Europe: A systematic review. *Ambio*, 51 (4), 836–848. <https://doi.org/10.1007/s13280-021-01615-w>
- UN-REDD (2021). *Home*. <https://www.un-redd.org/home> [2022-02-02]
- Young, J.C., Marzano, M., White, R.M., McCracken, D.I., Redpath, S.M., Carss, D.N., Quine, C.P. & Watt, A.D. (2010). The emergence of biodiversity conflicts from biodiversity impacts: characteristics and management strategies. *Biodiversity and Conservation*, 19 (14), 3973–3990. <https://doi.org/10.1007/s10531-010-9941-7>
- Östlund, L., Hörnberg, G., DeLuca, T.H., Liedgren, L., Wikström, P., Zackrisson, O. & Josefsson, T. (2015). Intensive land use in the Swedish mountains between AD 800 and 1200 led to deforestation and ecosystem transformation with long-lasting effects. *Ambio*, 44 (6), 508–520. <https://doi.org/10.1007/s13280-015-0634-z>

Bilagor

1. Inbjudan

Inbjudan att delta i intervju

Hej!

Mitt namn är Petra Landström och jag läser på jägmästarprogrammet på SLU i Umeå. Jag har börjat med mitt examensarbete som syftar till att lyfta privata skogsägares perspektiv kring Skogsutrednings förslag om ytterligare skydd av fjällnära skog. Eftersom jag är uppvuxen i Ammarnäs valde jag Sorsele kommun som studieområde för mitt examensarbete. Jag kontaktar dig eftersom mina analyser visade att du är ägare eller delägare av en eller flera skogsfastigheter som skulle kunna vara inkluderade i Skogsutrednings förslag. Därför vill jag gärna intervjua dig om dina åsikter om skyddet av fjällnära skog. Mer information om ämnet, intervjun och kontaktuppgifter finns nedan.

Mitt arbete tar avstamp i Skogsutredningens förslag att skydda 525 000 hektar produktiv skogsmark, vilket påverkar privata skogsägare längs hela fjällkedjan. I just Sorsele kommun är det många privata skogsägare som kan påverkas av förslaget. Ditt perspektiv som privat skogsägare är betydelsefullt för mitt examensarbete därför vill jag bjuda in dig till att delta i en intervju.

Målet med intervjun är att lyfta den privata skogsägarens syn på de skyddsformer och olika ersättningsalternativen som diskuteras i skogsutredning. Intervjun fokuserar även på vilka möjligheter du ser angående att fortsätta med aktivt skogsbruk. Jag är intresserad av att höra dina önskemål och personliga åsikt om det hela. Min förhoppning är att detta arbete ska bidra till att hitta en balans mellan brukande och skydd i fjällnära skog. Mitt examensarbete ingår även som en del i ett större forskningsprojekt om fjällnära och annan skog som både har brukarvärden och bevarandevärden.

Jag kommer genomföra intervjuerna under november 2021 och skulle verkligen uppskatta om du har möjlighet att delta! Om du är delägare i en skogsfastighet och tycker att någon annan av delägarna är lämpligare att intervjua får du gärna höra av dig. Intervjun beräknas ta drygt en timme.

Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt och enskilda svar kommer inte att kunna urskiljas när resultatet av intervjun redovisas. Om du vill medverka finns tre intervjualternativ för att göra det så enkelt som möjligt för dig:

På plats i Sorsele kommun eller i Umeå

Via Zoom eller Skype

Via telefon

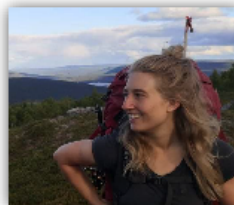
Hör gärna av dig till mig så snart som möjligt, dock senast 15/11, för att boka in en tid för intervju eller om du har några frågor.

Tel: +46 (0)73-525 48 67

Mejl: paom0002@stud.slu.se

Umeå 2021-11-04

Petra Landström

2. Faktablad Skogsutredningen

Skogsutredningens förslag om

En statlig satsning för bevarande och utveckling av de stora sammanhängande naturskogarna med mycket höga naturvärden.

Värdekärna

Ett sammanhängande område med särskilt höga naturvärden, ofta innehållande nyckelbiotoper

Naturskog

En naturskog har strukturer, en artsammansättning och processer som inte är signifikant påverkade av mänskliga aktiviteter.

525 000 hektar

Enligt skogsutredningen är 525 000 hektar skog med höga naturvärden aktuellt för skydd. 316 000 ha skog ovan den fjällnära gränsen och 209 000 ha nedanför men i anslutning till den fjällnära gränsen.

För de 240 000 hektar skog ovan den fjällnära gränsen som saknar sådana höga naturvärden föreslås inget skydd.

Bakgrund

En stor andel av den fjällnära skogen i Sverige har klassats som nyckelbiotop eller på annat sätt dokumenterats som värdekärna. Höga naturvärden kommer med åldern i dessa skogar. Där det finns gammal skog, rör det sig därför om stora arealer skyddsvärd skog. Mycket är redan formellt skyddat.

Skogsutredningen föreslår att ytterligare stora arealer av den fjällnära skogen ska bli naturreservat eller skyddas på annat sätt. Det rör sig om skydd av de skogar som har dokumenterat höga naturvärden som stora sammanhängande naturskogar. Detta skulle innebära att flera privata skogsägare påverkas. De skogsägare som berörs ska enligt skogsutredningen ersättas.

Inom Sorsele kommun finns ett stort antal privata skogsägare som kan beröras av skogsutredningens förslag och dess potentiella konsekvenser. Vad gäller ansamling och storlek på hittills skyddade och oskyddade områden med höga naturvärden är Sorsele kommun en av de kommuner som har de största värdena.

För att förstå vad skogsutredningens förslag skulle innebära för privata skogsägare genomför SLU i samarbete med Umeå Universitet ett examensarbete med fokus på Sorsele kommun.

Ersättning för privata skogsägare

Köpeskilling

Detta innebär försäljning av marken. Äganderätten övergår då från nuvarande markägare till köparen, som i det här fallet är staten.

Intrångsersättning

Detta innebär att markägaren ersätts för den begränsning i markanvändning som krävs för att uppnå syftet med det formella skyddet. Om denna begränsning försvårar skogsbruk har markägaren rätt till en ersättning som motsvarar 125 procent av skogens marknadsvärde. Markägaren behåller äganderätten. Rätten till jakt, fiske och skoteräkning kan, om det finns starka skäl, begränsas i enskilda fall.

Ersättningsmark

Detta är ett alternativ som erbjuds inom ramen för Sveaskogs Markförsäljningsprogram. Totalt 60 000 hektar produktiv skogsmark ingår i Markförsäljningsprogrammet. Ersättningsmark är ett alternativ för allmänningsskogar, besparingsskogar och privata markägare som vill fortsätta bedriva ett aktivt skogsbruk.

Utredningen bedömer att ett sammanhängande skydd av den här storleken inte kan baseras på frivilliga formella avsättningar. Därför föreslås en samlad insats där de enskilda markägarna i möjligaste mån får välja mellan intrångsersättning, köpeskilling och ersättningsmark.

Källa och mer information:

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/11/sou-202073/>

3. Respondenter bakgrundsinformation

Respondent nummer Ålder, förvärv, ungefärligt innehav, inbo/utbo, ensam ägare/delägare, ovan/nedan fjällnära gräns, grad av självverksam, delägare i Sorsele Övre Allmänningsskog (SÖA), medlem i skogsägarförening, ytterligare skogsfastigheter utanför kommunen
Respondent 1 51-60 år, köpt samtliga skogsfastigheter, >1000 ha i Sorsele kommun, utbo, delägare, nedan fjällnära gränsen, planerar och administrerar skogsvårdsåtgärder, ej delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, äger ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 2 61-70 år, ärvt skogsfastigheter, 151-200 ha, inbo, ensam ägare, nedan fjällnära gräns, delvis självverksam (röjning/plantering), delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför kommunen
Respondent 3 51-60 år, ärvt och köpt skogsfastigheter, ? ha, inbo, både ensam och delägare, nedan fjällnära gränsen, ej självverksam, ej delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 4 51-60 år, köpt skogsfastighet, ? ha, inbo, delägare, nedan fjällnära gräns, ej självverksam, ej delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, äger ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 5 61-70 år, ärvt och köpt skogsfastigheter, 251-300 ha, utbo, delägare, nedan fjällnära gränsen, ej självverksam, ej delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 6 31-40 år, ärvt skogsfastighet, 301-350 ha, utbo, delägare, ovan fjällnära gränsen, ej självverksam, delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, äger ytterligare skogsfastighet utanför Sorsele kommun
Respondent 7 71-80 år, köpt skogsfastighet, 100-150 ha, utbo, ensam ägare, nedan fjällnära gränsen, ej självverksam, ej delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 8 51-60 år, köpt skogsfastighet av släkting, 100-150 ha, utbo, delägare, nedan fjällnära gränsen, delvis självverksam (röjning/plantering), ej delägare i SÖA, ej

<p>medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 9 71-80 år, ärvt och köpt skogsfastigheter, 751-800 ha, utbo, ensam ägare, nedan fjällnära gräns, ej självverksam, ej delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, äger ytterligare skogsfastighet utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 10 51-60 år, ärvt skogsfastighet, 301-350 ha, utbo, ensam ägare, ovan fjällnära gräns, ej självverksam, delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 11 31-40 år, ärvt och köpt skogsfastigheter, 201-250 ha, utbo, delägare, ovan och nedan fjällnära gränsen, delvis självverksam (röjning/plantering), delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 12 41-50 år, ärvt skogsfastighet, 61-80 ha, inbo, delägare, ovan fjällnära gränsen, självverksam (viss plockhuggning), delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 13 41-50 år, ärvt och köpt skogsfastigheter, 351-400 ha, inbo, både ensam ägare och delägare, ovan och nedan fjällnära gränsen, delvis självverksam (röjning/plantering), delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, äger ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 14 41-50 år, ärvt skogsfastigheter, 601-650 ha, inbo, delägare, ovan och nedan fjällnära gränsen, delvis självverksam (röjning/plantering), delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 15 71-80 år, ärvt skogsfastighet, 51-100 ha, utbo, ensam ägare, nedan fjällnära gränsen, ej självverksam, delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 16 71-80 år, köpt skogsfastigheter av släkting, 251-300 ha, inbo, delägare, ovan fjällnära gränsen, självverksam, delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 17 61-70 år, ärvt skogsfastigheter, 401-450 ha, utbo, både ensam ägare och delägare, ovan och nedan fjällnära gränsen, delvis självverksam (röjning/plantering), ej</p>

delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 18 71-80 år, ärvt skogsfastighet, 0-50 ha, utbo, delägare, ovan fjällnära gränsen, ej självverksam, delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 19 91-100 år, ärvt skogsfastighet, 0-50 ha, utbo, delägare, ovan fjällnära gränsen, ej självverksam, delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 20 61-70 år, köpt skogsfastighet, 0-50 ha, inbo, ensam ägare, ovan fjällnära gränsen, ej självverksam, ej delägare i SÖA, vet inte om medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 21 71-80 år, köpt skogsfastigheter, 251-300 ha, inbo, både ensam ägare och delägare, nedan fjällnära gränsen, ej självverksam, delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 22 61-70 år, köpt skogsfastighet, 251-300 ha, inbo, delägare, nedan fjällnära gränsen, delvis självverksam (röjning/plantering), delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 23 71-80 år, köpt skogsfastighet, 151-200 ha, inbo, ensam ägare, nedan fjällnära gränsen, delvis självverksam (röjning/plantering), ej delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 24 51-60 år, ärvt och köpt skogsfastigheter, 651-700 ha, inbo, både ensam ägare och delägare, ovan fjällnära gränsen, delvis självverksam (röjning/plantering), delägare i SÖA, ej medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 25 51-60 år, ärvt och köpt skogsfastigheter, 501-550 ha, inbo, både ensam ägare och delägare, ovan fjällnära gränsen, delvis självverksam (röjning/plantering), delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun
Respondent 26 61-70 år, ärvt skogsfastighet, 151-200 ha, inbo, ensam ägare, nedan fjällnära gränsen, självverksam, ej delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun

<p>Respondent 27</p> <p>61-70 år, ärvt och köpt skogsfastigheter, 651-700 ha, inbo, ensam ägare, nedan fjällnära gränsen, självverksam, delägare i SÖA, vet inte om medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 28</p> <p>71-80 år, ärvt skogsfastighet, 100-150 ha, inbo, ensam ägare, ovan fjällnära gränsen, ej självverksam, delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 29</p> <p>91-100 år, ärvt skogsfastigheter, 200-250 ha, inbo, ensam ägare, nedan fjällnära gränsen, ej självverksam, medlem i skogsägarförening, ej delägare i SÖA, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>
<p>Respondent 30</p> <p>81-90 år, ärvt skogsfastigheter, ? ha, inbo, både ensam ägare och delägare, ovan fjällnära gränsen, ej självverksam, delägare i SÖA, medlem i skogsägarförening, inga ytterligare skogsfastigheter utanför Sorsele kommun</p>

4. Intervjuformulär

Inledning

Kort information om examensarbetet

Jag skriver ett examenarbete inom jägmästarprogrammet på SLU i Umeå. Det är en pilotstudie av Sorsele kommun med fokus på privata skogsägares perspektiv på Skogsutredningens förslag att skydda ytterligare 525 000 hektar produktiv skogsmark.

Min roll i detta är väldigt neutral. Jag representerar ingen organisation eller verksamhet, utan enbart mig själv. Och jag gör det framförallt för att jag är uppriktigt nyfiken på vad du som skogsägare tycker och tänker.

Har du sett informationen om GDPR och informerats om samtycke som jag skickat?

Är det okej att jag spelar in intervjun?

Jag startar inspelningen nu och kommer fråga er igen om ert samtycke till att delta och bli inspelad.

Starta inspelningen

Har du läst igenom dokumentet om informerats om samtycke och förstår ni vad ert deltagande innebär och ger tillstånd för en ljudinspelning. Om ja, ange ditt namn och säg "jag samtycker".

Tack, nu har vi gjort alla formaliteter...

Tema 1: Introduktion om skogsfastighet och bakgrund

Kan du berätta om din skogsfastighet?

[Storlek, historik, förvärv, hemskitte/utskifte/skitte utan bostad]

Hur länge har du varit ägare? Är du ensam ägare?

Är du medlem i en skogsägarförening?

Är du delägare i Allmänningsskogarna?

Äger du fler skogsfastigheter utanför Sorsele kommun?

Hur använder du din mark i dagsläget?

Hur använder andra din mark i dagsläget?

Utför du skogsvårdsåtgärder på egen hand? (självverksam)

Vilka mål har du med din skogsfastighet?

[sälja, gåva till nästa generation, ekonomiska mål]

Vad anser du är den största utmaningen med att äga skog idag?

Öppen SWOT-fråga (uppsamlingsfråga):

Tema 2: Processen kring Skogsutredningen

Kort information - Skogsutredningen:

På uppdrag av regeringen startade Skogsutredningen 2019. Skogsutredningen fokuserar på åtgärder för stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydd-och ersättningsformer vid skydd av skogsmark och hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande bioekonomi. Utredningen har resulterat i 50 förslag på potentiella förändringar inom ovan nämnda områden som nu är uppe för debatt. Ett förslag som kan påverka de fjällnära kommunerna är förslaget att formellt skydda ytterligare 525 000 hektar produktiv skogsmark i anslutning till de redan existerande formella skydden i nordvästra Sverige. Förslaget skulle resultera i långvarigt skydd av sammanhängande områden av naturskogar med höga naturvärden längs fjällkedjan.

Har du hört om skogsutredningen?

Har du som skogsägare fått någon riktad information om Skogsutredningens förslag?

Känner du dig involverad i processen med pågående Skogsutredning?

Känner du till om din fastighet innehåller höga naturvärden (värdekärnor) och kulturvärden?

Har du någon gång blivit nekad tillstånd att förnygringsavverka?

Om din fastighet innehåller höga naturvärden som är aktuella för att skyddas, hur skulle du då vilja få information om detta? (besök/samtal/brev/möte)

Tema 3: Mål, förslaget om formellt skydd

Det har föreslagits att skyddet av fjällnära skog eventuellt inte ska baseras på frivillighet, hur påverkar det din inställning gentemot satsningen?

Kort information - skillnaderna mellan nationalpark, naturreservat/biotopsskyddsområde och naturvårdsavtal

Nationalpark: Starkaste skyddet. Kan endast bildas på statlig mark vilket innebär att förvärv sker och äganderätten övergår till staten.

Naturreservat/Biotopsskyddsområde: Den vanligaste skyddsformen i Sverige. Kan bildas på både privat – och statlig mark. Jakt-och fiskerätter kan påverkas av naturreservat beroende på vad målet med reservatet är. Om pågående markanvändning försvåras kan du få en intrångsersättning (125%) och då fortfarande vara ägare av marken. Du kan också välja att sälja marken.

Naturvårdsavtal: Varken äganderätt eller jakträtt påverkas av ett naturvårdsavtal. Syftet med avtalet är att bevara och utveckla ett områdes naturvärden. Ett naturvårdsavtal får som mest vara 50 år. Den ekonomiska ersättningen beräknas på områdets virkesvärde minus avverkningskostnader (det så kallade rotnettot) och tiden som avtalet tecknas för (1,2 procent av rotnettot per år). Det innebär till exempel att för ett femtioårigt avtal får du cirka 60 procent av rotnettot i ersättning.

Vilken av dessa skyddsformer skulle du föredra? Och varför?

På vilket sätt skulle du önska att ett skydd av din skogsfastighet utformades?

[Hushållsbehov, skoter, jakt/fisk, väg, bygga kojor]

Tema 4: Brukningsformer

Har du tillämpat kalhygge på din fastighet?

Vad tycker du om kalhyggesbruk?

Hur känner du inför att anpassa skötseln av din skog för att undvika kalhyggen?

[-Vad grundar det sig i?]

Vilka utmaningar anser du finns med andra brukningsformer än kalhyggesbruk?

Finns det någonting som skulle kunna få dig att börja anpassa din skötsel för att undvika kalhyggen?

Vilka värden tror du kan uppstå eller bli större med annat skogsbruk än kalhyggesbruk?

Vilka värden tror du kan försvinna eller minska med annat skogsbruk än kalhyggesbruk?

Tema 5: Ersättning

Kort information om de olika ersättningsvarianterna:

Köpeskillning: Detta innebär försäljning av marken. Äganderätten övergår då från nuvarande markägare till köparen, som i det här fallet är staten.

Intrångsersättning: Detta innebär att markägaren ersätts för den begränsning i markanvändning som krävs för att uppnå syftet med det formella skyddet. Om denna begränsning försvårar skogsbruk har markägaren rätt till en ersättning som motsvarar 125 procent av skogens marknadsvärde. Markägaren behåller äganderätten. Rätten till jakt, fiske och skoteråkning kan, om det finns starka skäl, begränsas i enskilda fall.

Ersättningsmark: Detta är ett alternativ som erbjuds inom ramen för Sveaskogs Markförsäljningsprogram. Totalt 60 000 hektar produktiv skogsmark ingår i Markförsäljningsprogrammet. Ersättningsmark är ett alternativ för allmänningsskogar, besparingsskogar och privata skogsägare som vill fortsätta bedriva ett aktivt skogsbruk.

Vill du ha ersättning om du nekas rätt att avverka?

Vilken typ av ersättning skulle du föredra i nuläget om du nekas att avverka?

Varför?

Om du fick tänka/önska fritt, hur skulle du vilja ersättas i en sådan här situation?

Hur kan Skogsutredningens förslag om ytterligare skydd påverka dina mål?

Till närbos och den självverksamma:

Hur långt från din nuvarande fastighet skulle en eventuell ersättningsmark kunna vara?

”Jag har en avslutande fråga innan vi är klara”...

Hur tror du att ett utökat skydd av sammanhängande naturskog skulle påverka gles/landsbygdsutvecklingen i Sorsele kommun?

Har du tagit del av den senaste politiska överenskommelsen som baseras på frivillighet och vad tänker du om detta?

(Skogsägare får stärkt äganderätt, där frivillighet alltid blir utgångspunkt när skog eller natur ska skyddas. Det blir också enklare för skogsägaren att själv ta initiativ till att skydda sin skog. När markägaren är överens med kommun eller stat om att skydda skog ska det beslutet tas skyndsamt och markägare ska också snabbt få ersättning för detta. Staten bör prioritera arbetet med att i god samarbetsanda med markägare skydda värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog.)

Är det något annat som du tänker att jag borde ta med mig från vårt möte som jag inte har frågat om?

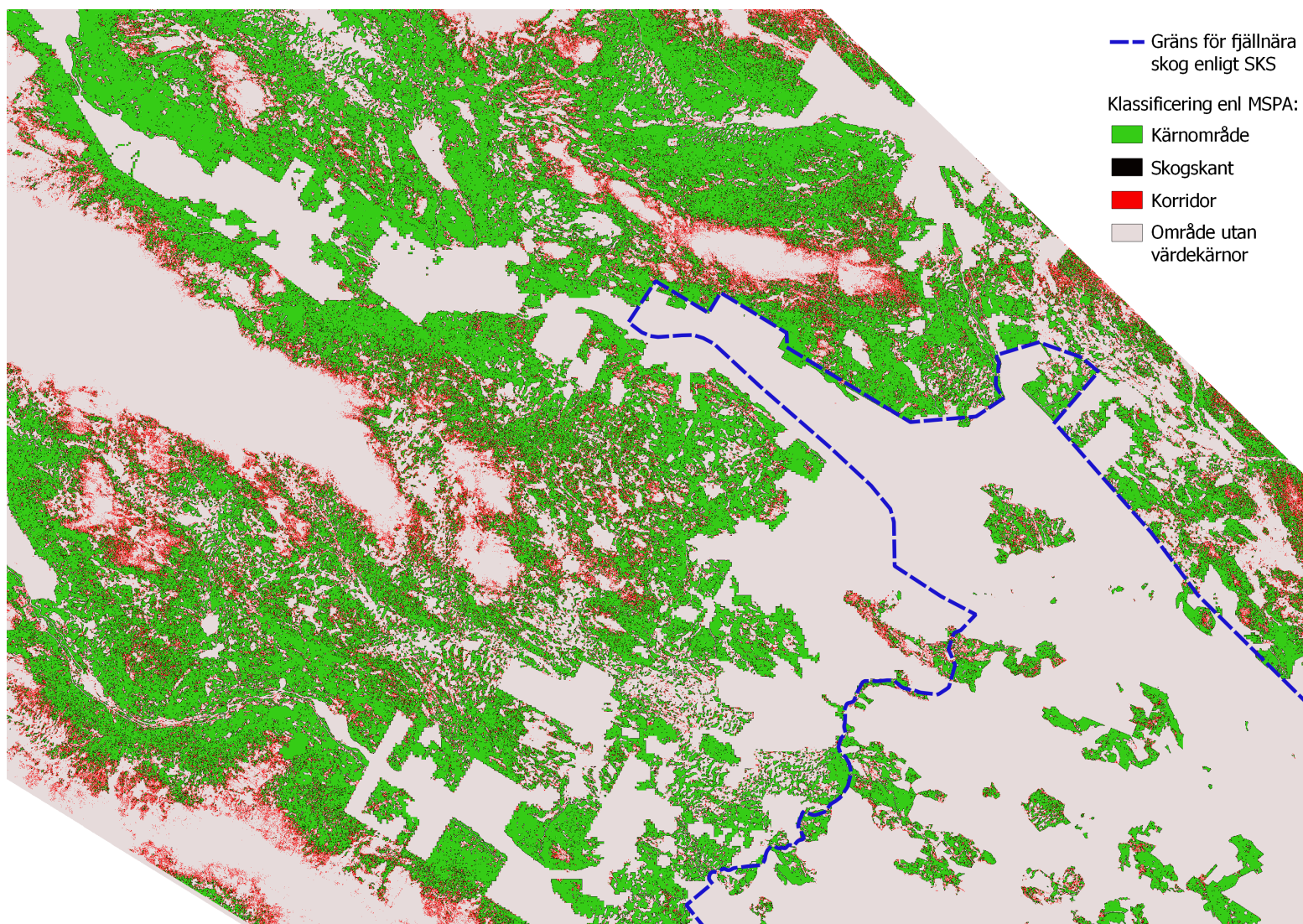
Kom ihåg!

- Vill du ha en kopia av min uppsats när mitt examensarbete är färdigt?
om ja, mejl?

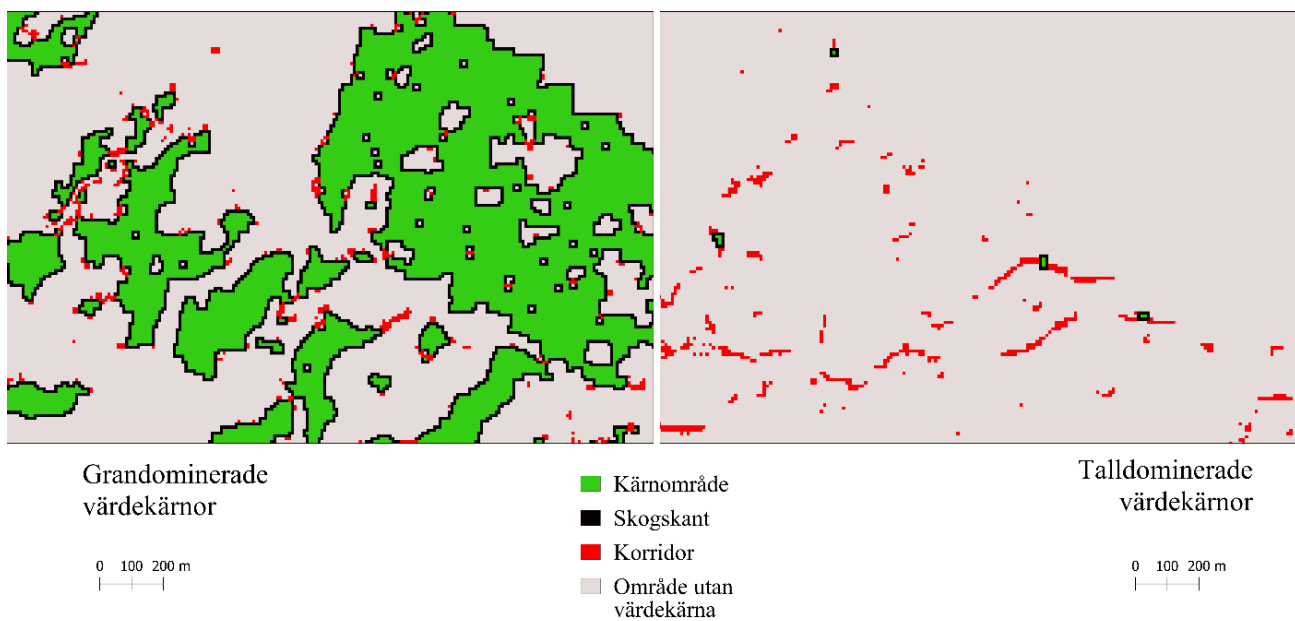
5. MSPA-klasser

Min kategorisering	MSPA-klassificering	Värde (byte) Internal/external
Kärnområde	1) Core	117/17
Skogskant	3) Perforation 4) Edge	105/5 103/3
Korridor	2) Islet 5a) Loop 5b) Loop in edge 5c) Loop in perforation 6a) Bridge 6b) Bridge in edge 6c) Bridge in perforation 7) Branch	109/9 165/65 167/67 169/69 133/33 135/35 137/37 101/1
Bakgrund	Background Opening Border-opening Core-opening Missing	0 0 220 100 129/129

6. Gradient av skogskant och korridor

7. Gran-och talldominans: exempel värdekärnor

Exempel på fördelning av grandominerade värdekärnor och talldominerade värdekärnor. De värdekärnor som domineras av granskog utgörs av större kärnområden jämfört med de talldominerade, som har mycket små kärnområde och desto större andel korridorer.

8. Gran-och talldominans: olika ägarkategorier

Tabell över areal (hektar) av samtliga, skyddade och ej skyddade, värdekärnor på gran (G)- och talldominerad (T) skogsmark i Sorsele kommun + 1km buffertzon. Fördelat på kärnområde, skogskant och korridor. Presenterat för hela Sorsele, uppdelat i ovan och nedan fjällnära gränsen samt fördelat på ägarkategorierna bolag, privat och stat.

Hela Sorsele kommun								
	Alla		Bolag		Privat		Stat	
	G	T	G	T	G	T	G	T
Kärnområde	46 067	3 696	37 736	2 792	33 013	1 823	32 174	1 632
Skogskant	18 063	3 160	15 065	2 424	13 033	1 848	12 783	1 682
Korridor	7 335	4 240	6 387	3 412	5 627	2 741	5 571	2 624
Summa värdekärnor	71 465	11 096	59 188	8 628	51 673	6 412	50 528	5 938
Område utan värdekärnor	774 817	835 186	787 094	837 653	794 608	839 869	795 753	840 343
Ovan fjällnära gränsen								
	Alla		Bolag		Privat		Stat	
	G	T	G	T	G	T	G	T
Kärnområde	40 954	1 646	33 513	1 111	31 345	1 230	30 534	976
Skogskant	15 821	1 799	13 246	1 311	12 346	1 393	12 120	1 212
Korridor	6 479	3 053	5 703	2 456	5 350	2 304	5 317	2 190
Summa värdekärnor	63 254	6 498	52 462	4 878	49 041	4 927	47 971	4 378
Område utan värdekärnor	485 522	542 278	496 314	543 898	499 736	543 849	500 805	544 399
Nedan fjällnära gränsen								
	Alla		Bolag		Privat		Stat	
	G	T	G	T	G	T	G	T
Kärnområde	5 110	2 049	4 219	1 680	1 665	593	1 636	655
Skogskant	2 240	1 361	1 817	1 112	686	455	662	470
Korridor	855	1 186	683	956	277	436	254	434
Summa värdekärnor	8 205	4 596	6 719	3 748	2 628	1 484	2 552	1 559
Område utan värdekärnor	285 741	289 351	287 227	290 199	291 318	292 463	291 395	292 388

9. Skogsägarnas mål

Respondent	Mål
Respondent 4	Överlämna till nästa generation <i>Jag ser skogen som en föränderlig massa, du tar ut skogen du sköt om skogen, den väx upp, lämna över till nästa generation om det är någon som är intresserad.</i>
Respondent 17	<i>Den skogen är något som jag hoppas ska gå i arv. Att de ska ha en relation till, och det vet jag redan nu att mina barn och barnbarn börjar få en relation till det området.</i>
Respondent 9	<i>... att det ska vara kvar och gå vidare naturligtvis.</i>
Respondent 18 & 19	Ekonomisk trygghet <i>Plus att det är ekonomiska mål så till vida att vi alltid har sett det här som en ekonomisk säkerhet, en trygghet att ta till om det skulle knipa.</i>
Respondent 17	<i>Målsättningen för det i ___ är mer att få någon slags inkomst på allt det hära. /.../ Det känns konstigt att bedriva en verksamhet med bara förlust.</i>
Respondent 27	<i>Ja, att bli skuldfri, det är då ett mål. Att förbättra skogsinnehavet är ett annat mål.</i>
Respondent 3	<i>Men för att det ska vara intressant att kunna finnas kvar här och bruka som man tänk sig, för vi tänker ju oss att gör vi uttag ur skogen så är det ju inte för att vi ska köpa en lägenhet på kanarieöarna utan då är det ju för att investera det i den fastighet som finns där. Det är då min tanke.</i>
Respondent 12	Behålla fastigheten/ägarerätt <i>Målet är väl att få ha det kvar och kunna fortsätta som en lite mänskensskogsbonde och kunna ta ut då och då.</i>
Respondent 14	<i>Men annars har vi väl alltid haft som mål att det ska få stanna kvar.</i>
Respondent 21	<i>Jo vi ska behålla det, vi tänk då inte sälja.</i>
Respondent 4	Frihet/bestämma själv <i>Där finns det skog att ta ut, det finns på båda men att kanske ta ut och göra det man vill alltså.</i>

Respondent 24

Mål, nja. He är ju att bruka den som jag vill.

Välskött

Respondent 27

Alltså specifika mål, det är klart man, om man tänk framåt att den ska vara hyffsat välskött då man lämna över den så att säga.

Respondent 17

Målet med det kring stugan är ju att skogen ska vara fin och lätt att gå i för bärplockning och så, att den ska vara välskött. Jag vill inte att det ska vara urskog. Att det bara ska växa hejvilt och blåser träden omkull vill jag hellre ta bort dem än att låta dem ligga. Bara för att jag tycker det ser finare ut.

Respondent 8

Det är ju att flytta tillbaks dit och sköta om vår skog lite bättre.

Produktion/brukande

Respondent 11

Ja men målet är väl att försöka få igång produktionen.

Respondent 5

Ekonomiskt så har vi sagt så här att det ska va ett självspelande piano. Man ska kunna så att säga återinvestera det man tar ut när man brukar skogen så att det håller sig, så att man följer planen [skogsbruksplanen].

Respondent 13

Ja, det är väl att kunna använda dem och bruka dem och få lite vinning ur dem. Det är väl syftet med dem.

Respondent 12

Målet är väl att få ha det kvar och kunna fortsätta som en lite mänskensskogsbonde och kunna ta ut då och då. Ingen tanke på att göra en slutavverkning, jag anser att jag har så pass lite, och då skulle jag inte ha så mycket att hämta just...

Respondent 8

Och så ska vi börja plocka ur på mer gammeldags vis, vi har köpt en sån dära, ja vi har en gårdssåg, man va tvungen att va 3 man för att driva en sån där, byasåg kallas det väl, så nu har vi köpt en man kan säga virke själv.

Respondent 1

Det är ju naturligtvis, huvudmålet är ju virkesproduktion.

Respondent 2

På något vis är det just att sköta den så att skogens värde ökar. Det är det de handlar om. Och sköter man inte om skogen, antingen blir ju skogen för gammal så att det bara blir skrot när du ska hugga dem eller så kommer naturvårdsverket och säger att där får man inte avverka.

Mål	Sociala värden
Respondent 5	<i>Ja den ska vara fin, bidra till ett vackert landskap tycker jag är jätteviktigt.</i>
Respondent 25	<i>Både och. Både produktion, det är väl som jag sa att jag är lite naturintresserad, alla är väl intresserade som skogsägare. Man vill att den ska vara fin ur allas synvinklar så att säga.</i>
Respondent 10	<i>Det är nog för egen rekreation och glädjen att kanske se naturvärden utvecklas.</i>
Respondent 9	<i>Jag har inte det hela till 150 % att det ska vara maximal ekonomisk avkastning på fastigheten, utan jag vill också att det ska vara mjuka värden, sociala värden.</i>
Respondent 7	<i>Jag har inget mer särskilt mål än att ha den för att kunna jaga i ____ och för att den ska växa och förhoppningsvis ge avkastning i framtiden.</i>
Mål	Miljöhänsyn/naturvärden
Respondent 16	<i>Jag är ju väldigt intresserad av fåglar. Och att det ska vara biotoper som ändå passar för dem.</i>
Respondent 20	<i>Om jag hade haft pengar, är ju att få det till sånt där jättefint naturbete. /.../ eller man har ju sett bilder, korna har gått där i århundrade. Så skulle jag vilja ha. Inte gallra, men rensa upp sly, vide och björksly, enris och sånt, få bort det och får det lite fint.</i>
Respondent 17	<i>Där [ett av tre skiften] tänker jag mer att det skulle vara mitt bidrag till miljö/naturhänsyn miljöhänsyn. Att skogen ska vara en lunga för oss. Den får gärna, jag skulle vara positiv till att man gjorde någonting sånt om man hindras avverka.</i>
Respondent 9	<i>Däremot ska jag försöka skapa bete så att jag får mer vilt på marken. Det är väl en ambition som jag har. För att just i de här trakterna har vi väldigt, om jag nu pratar om älg, så är ju inte tillgången så stor. Och jag tror att om man sköter sin skog på rätt sätt med röjning och annat tror jag att den skulle kunna bära mera vilt, med produktionsmålet alltså, man ska inte behöva få så mycket skador.</i>

10. Skogsägarnas utmaningar

Respondent	Utmaning
Respondent 2	Behålla fastigheten <i>När man bor här är den största utmaningen att behålla den så att den fortfarande är värd något.</i>
Respondent 14	<i>Ja, just nu är det den största utmaningen att vi får behålla det här.</i>
Respondent 23	<i>Så man blir ju lite skrämmd när man hör att de ska ta skogen av oss, och när man lagt ner en massa jobb också.</i>
Utmaning	Svårt att göra rätt
Respondent 26	<i>Under åttiotalet och varje expedition så var det skogsägares fel och nu är det också skogsägarens fel.</i>
Respondent 1	<i>Det som är det stora dilemma tycker jag väl är framförallt den avvägningen då mellan produktion och biologisk mångfald, och även klimatfrågan naturligtvis.</i>
Respondent 17	<i>Ja det är ju att hinna med allt som man borde göra, det är en stor utmaning. Också sen att veta vad man borde göra. Det är lätt om man lyssnar på norra, de säger ju precis så här att ja men det är klart, avverka var 5e år så får du en skog som är jämt fördelad under många olika år istället för att ...ja de har några modeller som de presenterar, att det här ska vara bäst ekonomiskt. Så att det tycker jag är jättesvår utmaning att veta vad som är det bästa, det bästa för mig eller bästa för miljön, eller bästa för norra skog. Det tycker jag är det svåraste.</i>
Respondent 18 & 19	<i>Jo det är väl det här att sköta skogen på bästa sätt enligt Skogsstyrelsens förordningar.</i>
Respondent 16	Skogspolitik <i>Ja om utmaningar, det här ligger ju nära Vindelälven. Och där har vi ju haft ganska rigorösa bestämmelser i hur man använder det som ligger i närheten utav älven, och det är ju också en sån där fråga som är lite utmaning, man ska inte kunna nyttja det fullt ut. Just med en massa byråkratiska regler som dyker upp.</i>

Respondent 1	<i>Den stora utmaningen tycker jag väl är att man är ganska beroende ändå utav politiska beslut. Och att det till och med kan vara så att man påverkas ganska mycket framöver utav politiska beslut på EU-nivå.</i>
Respondent 3	<i>Men sen kunskap och sen vilka regelverk som sätts upp.</i>
Respondent 7	<i>Ja utmaningen är ju att skogspolitiken gör det omöjligt att bruka sin skog. I övrigt är det inga större utmaningar, skogen växer och ger förhoppningsvis avkastning senare.</i>
Utmaning	Skogsutredningen
Respondent 22	<i>Ja he är ju den här reservatsutmaningen.</i>
Respondent 16	<i>Ja, man kan ju säga att det som har varit på senare tid den här Skogsutredningen, det är ju en utmaning att kunna smälta att man i princip ska konfiskera privat mark på det här sättet.</i>
Respondent 23	<i>Att man hör nu att skogen, att de vill göra hela alltet till naturreservat...vi här uppe måste ju få röra oss i skogen. Det va ju därför man flyttade upp.</i>
Utmaning	Staten
Respondent 18	<i>Att på rätt sätt värja sig mot olika angrepp från staten, och med det menar jag till exempel medan min far levde upptäckte han en dag plötsligt, eller plötsligt var det väl inte, men han upptäckte då att en del av skiftet var omringat av naturreservat.</i>
Respondent 8	<i>Ja som sagt var det är ju staten är väl största problemet.</i>
Respondent 13	<i>Ett är ju att staten försöker med näbbar och klor att ta av oss skogen. Det dära med fjällnära, när de har kommit på att ha fjällnära skog ända ner till mitten av landet så att säga, om man ser från fjäll till kust. Så jag tycker det är lite, de håller på att vara lite väl framfusig och trampar i klaveret så att säga...</i>
Utmaning	Avkastning/lönsamhet
Respondent 25	<i>Vi som har fjällskog, han ligger lite avigt till. Det är avstånd, frakter, sånt slår ju jättehårt för oss. Vi har ju helt andra avverkningspriser/kostnader, allt. Så att det är det tuffa om man säger produktionsmässigt.</i>

Respondent 27	<i>Ja du. Den allmänna opinionen är ju inte direkt rolig att lyssna på. Och nästa sak det är att få avsättning för den produkt jag försöker att få till. Det kommer att vara en stor utmaning framöver.</i>
Respondent 9	<i>Ja, läget helt enkelt. Avståndet från industrin. Där är det bara att koppla, du kan följa debatten varje dag, frakterna blir ju inte billigare.</i>
Respondent 24	<i>Ja man får ju mindre för virke. Du gett ju egentligen avverk mer för att få ut nånting.</i>
Utmaning Respondent 5	Långsiktig planering <i>Utmaningen är väl att försöka få till det på lång sikt. Så att det blir ett winwin-perspektiv. (Respondent 5)</i>
Respondent 16	<i>Ja, att man inte kan ha någon långsiktigt form utav planering för hur man ska nyttja det. Så det är ju en utmaning att man inte vet, vad händer liksom nu? Eftersom det här ligger väl inte i direkt kontakt med det fjällnära?</i>
Respondent 1	<i>Så länge man inte har satt ner foten, varken från EUs sida eller svensk sida så kan det va lite svårt på lång sikt.</i>
Utmaning Respondent 3	Individuella förutsättningar <i>Om man bara ska tänka vad man själv ska åstadkomma som skogsägare så är det ju hälsa och tid som är den stora utmaningen. Men sen kunskap och sen vilka regelverk som sätts upp.</i>
Respondent 15	<i>Som mig som person är det ju min ålder och att jag inte är närheten av min skog, de tycker jag det är. Det tar ju 4 timmar att köra.</i>
Respondent 17	<i>Ja det är ju att hinna med allt som man borde göra, det är en stor utmaning. Också sen att veta vad man borde göra.</i>

11. Skogsutredningen

Respondent nr	Frivillighet som ineffektiv metod
Respondent 8	<i>Alltså vissa människor biter det inte på, och inte på större bolag heller. Det biter inte med frivillighet, generellt sett ser ju samhället bara till pengarna. Det här med frivillighet är en utopi.</i>
Respondent 18 & 19	<i>Frivillighet låter positivt men effekten är ineffektiv. /.../ Det finns ju en viss tröghet i att aktivt ta itu med någonting som man kanske inte 100% känner för.</i>
Respondent 1	<i>Principiellt tycker jag väl att det ska vara upp till skogsägaren att bestämma om man vill ha ett formellt skydd eller inte men å andra sidan tror jag att det måste finnas undantag för att fungera i praktiken.</i>
Respondent 12	<i>Sen jag fick höra det [frivillig basis] så känns det ju bättre. Att man inte blev tvungen att lösa in det, man får avgöra själv. /.../ Det är nog bättre att få ha en egen vilja i det. Att man får bestämma själv. Det är aldrig bra att tvinga någon. Om det blir frivilligt kan även den som varit emot kanske vända.</i>
Respondent 9	<i>Ja alltså frivillighet är alltid bättre än tvång. Med incitament och ekonomiskt stöd va. Jag tror i grunden att de flesta, många i alla fall, privata markägare är beredda att kompromissa. Och vill egentligen ha kvar sin skog.</i>
Respondent 4	Storskogsbolagen <i>Jag har ju gått den där grönare skog, och det finns ju regler om hur man ska ta ut nära sjöar och så och jag ser ju liksom storbolagen de går ju [visar hur nära med händerna]...ja det är katastrof. Och om jag hade varit vid en bäck eller någonting, då hade jag ju följt de reglerna. De reglerna som finns om hur man ska ta ut skog eller vad som är skyddsvärt och så. Jag tror småbrukare har mer respekt. För det går ju inte att göra någonting åt Sveaskog om de har tagit ändå ner mot sjön, en liten skogstjärn med lite öring i också höjer de temperaturen i den också förstör de fisket. Frivillighet för småbrukare, men tvång för de stora. Drakarna.</i>
Respondent 10	<i>Kanske, jag vet inte, man värderar ju...det är skillnad på storskogsbruket som bara kanske ser pengarna och råvaran.</i>
Respondent 11	<i>Ja de håller rimligare storlek. Inte som SCA, Holmen, Sveaskog. Jag kan förstå att vissa tycker det ser för jävligt ut, de tar hela berg. Det är det jag kan</i>

tycka. Om bolagen, framförallt Sveaskog då som är statligt ägt, om de skulle ta sitt ansvar med bevarandet av skog, då skulle det kanske inte vara samma debatt, eller att de skulle behöva inskränka på de privata.

12. Skyddsformer

Respondent nr	Tidsbegränsat avtal
Respondent 17	<i>Jag skulle kunna tänka mig att det som är nära vägen och nära Vindelälven, det känns som att det skulle man vilja ha kvar. För att en plätt vid Vindelälven, om 100 år kanske det är värt enormt mycket. Så det skulle man ju gärna vilja ge i arv.</i>
Respondent 8	<i>Ja för evigt känns väl tokigt... för världen förändras ju, och det kan ju bli andra saker som är mer bråttom att skyddas, det är konstigt att säga någonting för evigt för det vet man ju att världen förändras.</i>
Respondent 25	<i>Ja nog tror jag att det [naturvårdsavtal] skulle kännas mer lockande på något sätt. Jag menar allt förändras ju. Svårt att ta höjd 100 000 år framåt. Nämen tidsbegränsat absolut tror jag är lättare för folk att acceptera.</i>
Respondent 13	<i>Ja men där man kommer överens både skogsägaren och Skogsstyrelsen är överens om att 'det här kan vi sätta av för skydd framöver en stund' men jag vill ju inte att det ska vara så att du har tvingats till att låsa bort det för evigt så att säga. Det är egentligen ingen som är vinnare av det. Om man nu tittar på de naturskyddsområden man har gjort, om man tittar på problem de börjar få med granbarkborre och allting sånt...He va ju ingen skog längre det va bara nå torrakor.</i>
Respondent 1	<i>Just naturvårdsavtal är ju kanske mer flexibelt på så sätt att man binder upp sig för ett antal år framåt, men å andra sidan är ersättningen så otroligt dålig.</i>
Respondent 15	<i>Ja, det är det är ju det där sista, naturvårdsavtal - Av vilken anledning? Jo för att dom andra tycker jag verkar lite osäkra till exempel. Ja alltså, det är ju förmodligen livstid. Och då då? Vad lämnar jag efter i framtiden för att det är ju inget värde i det?</i>

Delaktighet

Respondent 12 *I så fall ett samtal eller ett besök. Som när vi gjorde skogsbruksplan följde jag ju med och då fick man ju liksom styra lite själv.*

Respondent 9 *Nationalpark är väl kanske uteslutet. Vill man göra det får man ju sälja fastigheten men jag tror inte det är aktuellt. Jag skulle nog egentligen helst se ett sånt där avtal, att jag har ett visst inflytande.*

Respondent 21 & 22 *Det är väl den senare i så fall [naturvårdsavtal] /.../ Minst restriktioner och vi har kanske mest att förhandla om.*

Begränsat område

Respondent 16 *Om du har ett område som nu är anses så oerhört viktigt att få staten ska ta över. Ja då kan den väl stycka ut den biten och köpa den. Men det ska inte gälla generellt för hela min fastighet.*

Respondent 12 *Och framför allt, ett skifte är ju inte alltid bara på ett ställe, det kan vara på flera ställen. Och jag kan lösa in det där och ha som naturvärdesskog och ha kvar det där. Det är stor skillnad.*

Respondent 11 *Ja det är som jag säger att jag kan absolut tänka mig sätta av ställen där det ändå inte går att bruka skogen, alltså det blir som en win-win. Jag sätter av skog och får någon ersättning för det jag ändå inte kunnat avverka.*

Rättigheter

Respondent 14 *Mm, svårt...men inte då nationalpark i alla fall...för mig är det jätteviktigt att vi får ha kvar jakt-och fiskerätten, och äganderätten. Den vill jag absolut ha kvar för framtiden.*

Respondent 18 & 19 *Där varken äganderätten eller jakträtten påverkas och att avtalet får vara som mest 50 år, så det är inte liksom hugget i sten för all framtid.*

Respondent 25 *Det är naturvårdsavtalet förstås
- Varför?
Då är ju marken kvar, alltså ägandet är ju kvar, det finns ändå kvar det här arvet.*

13. Information om naturvärden

Respondent nr	Information om naturvärden
Respondent 9	<p><i>Samtal och besök är väl samma sak, ett samtal i alla fall. Jag vill inte bara ha det i form av ett email eller ett formellt föreläggande som det så vackert brukar heta. Det är klart de får sköta formalian men då bör det ju följas upp. Sen kanske att man har en dialog och inleda en kompromiss. Återigen, i grunden vill jag ju värna om miljön på min fastighet, i landet och världen och överallt. Men jag är liksom inte rädd att man måste stanna av all verksamhet för det.</i></p>
Respondent 14	<p><i>Ja men ett möte vill man ju ha då, Då vill man ju diskutera lite absolut. - Vad skulle du vilja diskutera då?</i></p> <p><i>Ja men man vill ju veta vad det är som har så höga värden. Se vad. Kanske gärna gå ut i den här skogen och få visat att här är det och så här ser det ut och det här tycker vi är viktigt.</i></p>
Respondent 21	<p><i>Det må ju komma hit nån och tala om för oss vad det är för kultur/naturvärden så vi får fara och titta.</i></p>
Respondent 11	<p><i>Jag skulle väl i såna fall vilja att någon tog med mig ut och visade mig det på plats. Ett fysiskt besök och att man gick igenom och de skulle förklara varför just den här delen av min skog inte ska få avverkas. Jag tror inte att jag skulle nöja mig mer något ortofoto eller nånting som de har ringat in och ritat 'det här det ska va kvar' utan att man kan gå in och visa på att här...de här begränsade områdena. Men även då, likväl som de visar i ett större område att här har vi några ställen som vi skulle vilja bevara. Men då skulle jag lika gärna vilja se att de hära ställena går bra att avverka.</i></p>

14. Ersättning

Respondent nr	Ersättningsmark
Respondent 3	<i>Det beror ju alldeles på. Det är svårt att tänka sig ersättningsmark och framför allt om det blir...om man bara kan säga liksom okej den här skogen får stå men vi har möjlighet att nyttja den, vi kan va i den vi kan jaga vi kan fiska vi kan nyttja den som vi gör förutom att ta ut den. Att den får stå kvar. Och sen får man ersättningsmark där man kan tjäna in pengarna. Då hade ju ersättningsmark varit ett alternativ. Men om det blir ett naturreservat precis där man bor och har sin fastighet och man kan inte ta ut en vedpinne, då är det liksom inte lika intressant.</i>
Respondent 13	<i>Nää he är det inte, vars ska de ta fram han [ersättningsmarken]? Får man ett kalhygge eller? Nä he är ju ganska oväsentligt för att man vill ju bo nära den mark man äg för att kunna bruka han. Så det är ganska oväsentligt att få en mark som är 20 mil bort, det är värdelöst.</i>
Respondent 9	<i>Sen det där med ersättningsmark någon annanstans...ja alltså det är ju jättesvårt att veta. Vart erbjuds man det då? Men också att då är det ju inte min fastighet jag får...då ska man etablera sig någon annanstans. Och då ska man väl vara jätteaktiv skogsbrukare, alltså ha det som, alltså man är inte bara skogsägare utan skogsföretagare kanske.</i>
Respondent 17	Intrångsersättning <i>Ja det är ju intrångsersättning på mark som jag verkligen vill ha kvar, och sen är det ju köpeskillning på det som jag inte har någon relation till.</i>
Respondent 24	<i>Ja på nå vis är det ju bra att få en klumpsumma, he är det ju. Men he vurt bättre om du fick vart 10e år å de räkna ihop. Just att he blir utspritt. Visst, he låter nu som att det är mycket pengar men om 20 - 30 år är he int mycket pengar</i>
Respondent 13	<i>- Tycker du intrångsersättningen på 125% är för låg? Alldeles för låg. För det är ju kommande generationer, mitt barn och hennes barn eller mina barnbarn, och de vore ju lidande. Ett släktskifte eller nånting som gått i arv i generationer, också kommer staten och löser bort det mot en liten slant.</i>

15. Brukningsformer

Respondent nr	Fördelar
Respondent 14	<i>Ja det ser ju betydligt trevligare ut, sen ut miljöaspekt måste det ju vara bättre. De säger ju nu att det är bättre att göra det så att. Kan man anpassa så att man får bruka skogen, fortsätta bruka den och göra så så visst är ju det en fördel. Istället för att de ska ta av en den. Att man inte ska få bruka den alls.</i>
Respondent 13	<i>Jag är ju för att man ska ta bort det här med hyggesbruk. Det är bättre att man gör en gallring, går in och tar en liten fläck alltså, ja en halv hektar och låter föryngra sig enligt moder natur. Du får ju en mer livskraftig skog med både växter och djur. /.../ Skogens levanderätt. Alltså djur och natur överlever ju och får ett bättre habitat när man har kvar sin skog som skydd. Om man bara tar det lite försiktigt med ne.</i>
Respondent 10	<i>Det är väl att det inte blir så dramatiskt... dels klimatet, men också att det inte blir så dramatiskt. Gör du dig av med allt du har finns ju ingen skog kvar då om du har kalhyggesbruk, sen så kommer den där tråkiga ungsogsperioden. Och kan man då genom hyggesfritt eller blädning eller plockhuggning alltid ha skogskänslan kvar så kan man ju använda skogen till friluftsliv och så.</i>
	Nackdelar
Respondent 25	<i>Det enda man känner är ju liksom det här med ekonomin. Det är det som är den enda nackdelen alltså. Annars bara fördelar.</i>
Respondent 10	<i>Det är klart, jag vet inte, det kanske bli någonting..men jag, det är lite synd att det som är så...alltså att ,vad ska jag säga...att hyggesfritt är så ifrågasatt. Man får ju liksom sköta sig själv ganska mycket tror jag tyvärr. Man har inte så stort stöd från Skogsstyrelsen och sådär.</i>
Respondent 9	<i>Ingen skulle va gladare än jag om man KUNDE bedriva kontinuitetsskogsbruk så man inte behövde ta upp några föryngringsytor som det heter. Tyvärr är det svårt att få lönsamhet i det. Framför allt så finns det inga aktörer på marknaden.</i>
Respondent 8	<i>Vi blev utskrattade när jag frågade om man kunde sälja skog utan hyggesbruk. Jag tog in offerter av tre bolag och alla skrattade lika gott och tyckte att jag hade bott i stan för länge och hamnat i det blå. Så det [blåda] fick jag inte göra.</i>
	Drivkrafter

Respondent 5

Vi har inte tillräckligt kunskapskapital för att själva avgöra det. Utan då följer vi ju råd. Om vi betraktar norraskog som trovärdig, vi betraktar nuvarande skogsinspektör som trovärdig. Vi frågar honom och får rekommendationen att "vi tycker ni ska göra på det här sättet", då gör vi det.

Respondent 9

Alltså att virket rent marknadsekonomiskt började bli så pass värdefulla att det fanns ekonomiskt utrymme. Och sen naturligtvis att det kommer fram system som kan göra det också. Avverkningsmaskiner och entreprenörer som har utrustning för det, så att man kan bedriva.

Respondent 6

Absolut, om det är så att vi ska avverka och det finns ett önskemål då ifrån från Skogsstyrelsen att något område brukas på ett visst sätt, så absolut.